cijena 30 d

broj 61

SIRIUS

BIBLIOTEKA [illegible]VENE FANTASTIKE

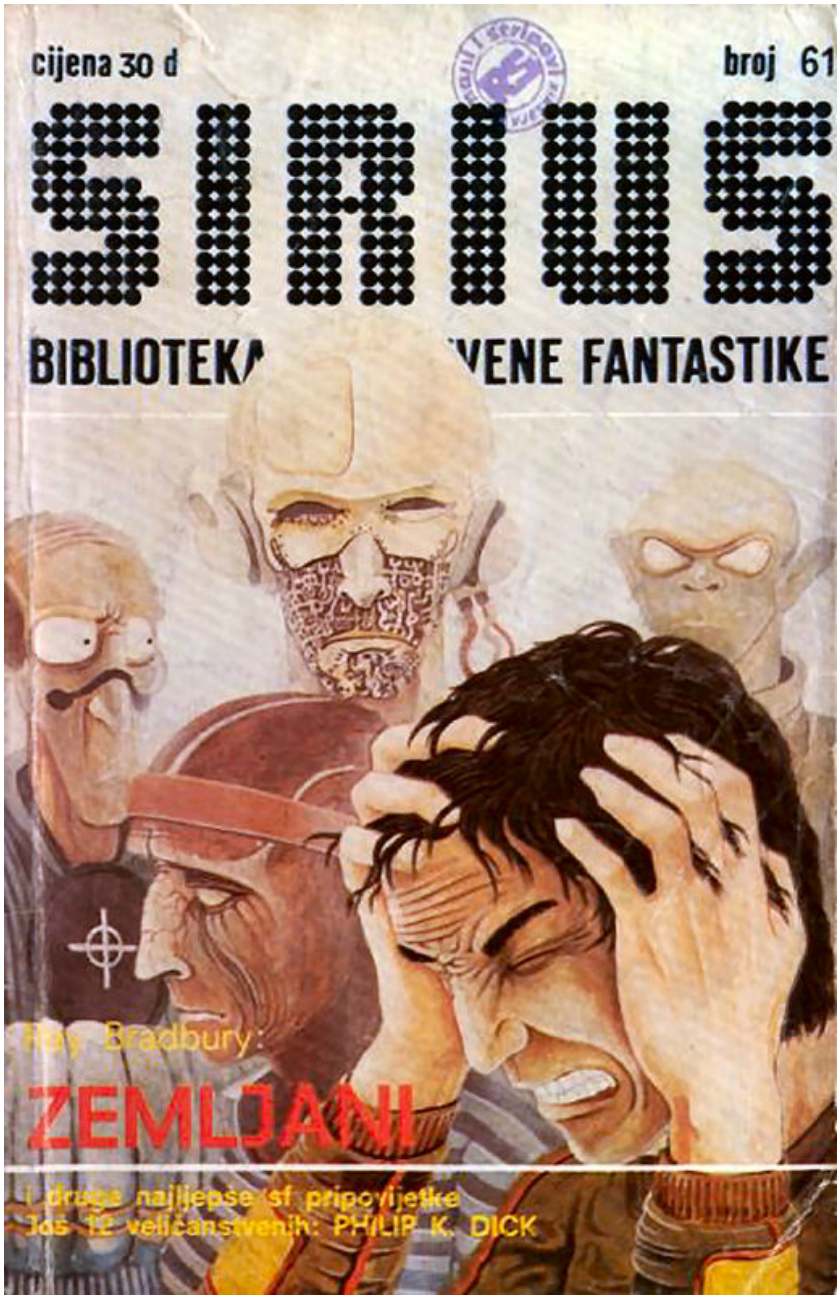

Ray Bradbury:

ZEMLJANI

i druge najljepše sf pripovijetke
Još 12 veličanstvenih: PHILIP K. DICK

Ray Bradbury: Zemljani

The Earth Men

Preveo Zoran Milović

Tko god da je kucao na vrata očito nije namjeravao ta brzo prestati. Gospođa Ttt otvori vrata gurnuvši ih.
— Da?
— Vi govorite **engleski**! — poviče zapanjeno čovjek koji je stajao pred vratima.
— Govorim ono što govorim — odvrati ona.
— Pa to je divan, čist **engleski** jezik! — čovjek je na sebi imao uniformu. Iza njega stajala su još tri čovjeka, svi u velikoj žurbi, svi nasmijani, svi prljavi.
— Što želite? — htjela je da sazna Ttt.
— Vi ste **Marsovac**! — smiješio se čovjek. — Naravno, vama ta riječ nije znana. To je izraz sa Zemlje. — Glavom pokaže na svoje ljude — Mi smo sa Zemlje. Ja sam kapetan Williams. Prije manje od sata spustili smo se na Mars. Evo nas ovdje, **Druga** ekspedicija! Bila je i Prva ekspedicija, ali ne znamo što se s njima dogodilo. No, bilo kako bilo, mi smo ovdje. A vi ste prvi Marsovac koga smo susreli!
— Marsovac? — obrve joj se podigoše upitno.
— Hoću reći, živite na četvrtom planetu po udaljenosti od Sunca. Točno?
— Elementarna stvar — prasnu ona promatrajući ih.
— A mi... — pritisnu svoju veliku ružičastu šaku na grudi —... mi smo sa Zemlje. Točno, momci?
— Točno, šefe! — oglase se trojica u horu.
— Ovo je planet Tyrr — odvrati ona — ako vas zanima njegovo pravo ime.
— Tyrr, Tyrr — smiješio se kapetan govoreći umornim glasom. — Kako lijepo ime! No, dobro moja gospođo, kako da govorite tako

savršeno engleski?
— Ja ne govorim. Ja mislim — odvrati ona. — Telepatija! Do viđenja! — reče i zalupi vratima,
Trenutak kasnije taj grozni čovjek ponovo joj je zakucao na vrata. Ona, ljutita, otvori i upita:
— Šta je sad?
Čovjek je još bio tu, pokušavajući se nasmiješiti. Doimao se zbunjeno. Ispruži ruku govoreći:
— Mislim da ne razumijete...
— Što? — poviče ona.
Čovjek je s iznenađenjem zurio u nju:
— Mi smo sa **Zemlje**!
— Nemam vremena — odgovori ona. — Moram još skuhati objed, a zatim tu je i pospremanje i šivanje i sve ostale dužnosti. Vi, nesumnjivo, želite vidjeti moga muža. Ttt je gore, u svome studiju.
— Da? — odgovori čovjek zbunjeno trepćući očima. — Svakako bismo htjeli vidjeti Ttta.
— Ima posla. — Vrata se ponovo zalupiše pred njima. Ovaj put kucanje je bilo pretjerano glasno.
— Slušajte vi! — poviče čovjek kada se vrata grubo otvoriše. Skočio je unutra, kao da je namjerava iznenaditi.
— Ovako se ne postupa s posjetiocima!
— Posvuda po mom čistom podu! — urlikala je ona. — Blato! Van! Gubite se van! Ako hoćete ući u moju kuću, tada prvo operite čizme.
Čovjek je zaprepašteno gledao u svoje prljave, blatne čizme.
— Sada — reče — nije vrijeme za trivijalnosti. Mislim da bismo morali slaviti. — Promatrao ju je jedan dugi trenutak, kao da bi je to promatranje moglo natjerati da shvati.
— Ako su zbog vas moji kristalni kolači pali u pećnici — uzviknu ona — opalit ću vas cjepanicom posred glave!
Otišla je do male vruće pećnice i zagledala se u nju. Zatim se vratila crvena lica što se pušilo od bijesa. Njezine žute oči gledale su oštro, koža joj je bila blage smeđe boje. Bila je tanka, brzih pokreta, poput insekta, glasa oštra, gotovo metalna:
— Čekajte ovdje. Vidjet ću mogu li vas pustiti da se susretnete s Tttom. Zbog čega ste došli?
Čovjek je bio blijed kao da očekuje da ga čekićem odalami po ruci.

— Recite mu da smo sa Zemlje i da ovako nešto nikada dosad nije ostvareno!
— Što nije? — Ona podiže svoju smeđu ruku. — Dobro, nije važno. Vratit ću se.
Njezini koraci odzvanjali su kamenom kućom.
Vani, beskrajno plavo marsovsko nebo bilo je vruće i nepokretno, poput toplog, dubokog oceana. Jalova pustinja prostirala se svuda naokolo, pržeći se na suncu poput goleme prethistorijske zemljane tave, dok su se valovi vrelog zraka dizali i treperili ponad tla. Na vrhu obližnjeg brda odmarao se nevelik svemirski brod, a od njega, do vrata ove kamene kuće ostali su na tlu duboki tragovi koraka.
Odozgo, s kata, začuše se glasovi, kao da se svađaju.
Ljudi pred vratima gledali su jedan drugoga, nestrpljivo poskakujući s noge na nogu, igrajući se prstima, držeći se za svoje opuštene opasače.
Na katu muški je glas vikao a ženin odgovarao. Nakon petnaest minuta Zemljani počeše hodati tamo-amo kroz kuhinjska vrata dosađujući se.
— Cigaretu? — upita jedan.
Netko izvadi kutiju s cigaretama i oni zapališe. Otpuhivali su polagane pruge bijelog dima, popravljali uniforme, namještali ovratnike. Oni na katu nastaviše svoje mumljanje i viku.
Kapetan Williams pogleda na sat i reče:
— Dvadeset pet minuta. Čini mi se da su se ono dvoje pošteno dohvatili.
Prišao je prozoru i pogledao van.
— Vreo dan — primijeti jedan od ljudi.
— Da — odvrati drugi. — Polagano su promicale tople, spore minute ranog poslijepodneva. Glasovi na katu pretvorili su se u jedva čujno mrmljanje i sada su sasvim zamrli. U kući je sve bilo tiho, ništa se nije čulo. Sve što su čuli bilo je vlastito disanje.
Prošao je cio sat u tišini.
— Nadam se da nismo izazvali nesreću — reče kapetan, a zatim ode i zaviri u dnevnu sobu.
Ttt je zalijevala nekakvo cvijeće koje je raslo iz poda u sredini sobe. Kad ga je ugledala, reče:
— Znala sam da sam nešto zaboravila. — Otišla je u kuhinju i vratila

se s papirom u ruci. — Žalim! Ttt je suviše zauzet i ne može vas primiti.
Vratila se kuhanju.
— Ali vama i ne treba Ttt. Vama treba Aaa. Uzmite ovaj papir i pođite do susjedne farme, uzduž plavog kanala. Aaa će vam reći o svemu što želite znati.
— Mi ništa ne želimo znati — protivio se kapetan, napućivši svoje tanke usne. — Mi to već znamo.
— Imate papir. Što još želite? — upita ga ona izravno. Znao je da mu više ništa neće reći.
— Pa... reče kapetan, oklijevajući da pođe.
Stajao je kao da nekoga čeka. Izgledao je poput djeteta koje pilji u prazan novogodišnji bor.
— Pa — reče ponovo — hajdemo, ljudi.
Četvorica ljudi ponovo izađoše u tišinu vrelog marsovskog dana.
* * *
Sat i pol kasnije Aaa, upravo u trenutku kada je iz metalne šalice ispijao gutljaj električne vatre, začu izvana, s puteljka nasutog kamenom, nekakve glasove. Nasloni se na prozor i isturi glavu, gledajući četvoricu ljudi u uniformama kako ga, škiljeći zbog sunca, gledaju.
— Da li ste vi Aaa? — pitali su.
— Jesam.
— Ttt nas je poslao k vama! — vikao je kapetan.
— Zašto je to učinio? — upita Aaa.
— Bio je zaposlen!
— No, to je prava sramota — reče Aaa sarkastičnim glasom. — Zar on misli da ja nemam pametnijeg posla nego da zabavljam ljude s kojima se on nije htio gnjaviti jer je bio zaposlen?
— To uopće nije važno — vikao je kapetan.
— Za mene jest. Moram mnogo toga pročitati. Ttt je postupio nepromišljeno. Ovo nije prvi put da se ovako, uopće ne razmišljajući, odnosi prema meni. Prestanite mahati rukama dok ne završim! Ljudi obično slušaju kad ja govorim. I vi ćete me učtivo slušati ili uopće neću s vama razgovarati.
Četvorica ljudi u dvorištu smeteno su ga gledali otvarajući usta, a kapetanu se, dok su mu vene na vratu iskočile, u očima pojaviše

suze.
— No — poučavao je Aaa — zar ne mislite da nije pošteno od Ttta što se vlada ovako neuljudno?
Četvorica ljudi kroz vrućinu pogledaše prema gore. Kapetan reče:
— Mi smo sa Zemlje!
— Mislim da se uopće nije ponio kao džentlmen — kvocao je dalje Aaa.
— Svemirski brod. Njime smo došli. Eno tamo!
— Znate, nije to prvi put da se Ttt vlada tako nerazumno.
— Čak sa Zemlje.
— No telefonirat ću ja njemu i sve mu reći u lice.
— Samo nas četvorica; ja i ova tri čovjeka, moja posada.
— Telefonirat ću mu. Da, to ću učiniti, telefonirat ću mu!
— Zemlja. Svemirski brod. Ljudi. Putovanje. Svemir.
— Da, telefonirat ću mu i dati mu dobru lekciju! — vikao je Aaa.
Nestao je s prozora poput lutke koja nestaje s pozornice. Za nekoliko trenutaka začuše se s nekakva aparata bijesni glasovi, kako se svađaju.
Dolje, kapetan i njegova posada okrenu se i pogledaju u daljini na lijepi svemirski brod što je stajao na brdu tako sladak, divan i lijep.
Aaa se pojavi na prozoru, lajući divljim pobjedonosnim glasom:
— Izazvao sam ga na dvoboj! Na dvoboj sam ga Izazvao! Na dvoboj!
— Slušajte, Aaa... — poče kapetan iznova tihim glasom.
— Upucat ću ga i ubiti, čujete li me!!!
— Aaa, želio bih vam reći nešto. Prešli smo put od gotovo sto milijuna kilometara.
Aaa je tek tada zapazio kapetana.
— Što ste ono bili rekli, odakle ste došli?
Na kapetanovom se licu pojavi smiješak. Okrenuvši se posadi, reče:
— *Napokon* smo došli na pravo mjesto! Zatim se okrenu Aaau i poviče:
— Prešli smo stotinu milijuna kilometara. Sa Zemlje! Aaa zijevnu.
— U ovo doba godine to je samo osamdeset a ne sto milijuna kilometara. — Podiže nekakvo oružje zastrašujućeg oblika i reče: — No, sada moram ići. Vi samo uzmite taj glupi papir, mada ne znam kog će vam vraga uopće koristiti, i pođite tamo, preko onog brda, do

gradića Iopr, gdje ćete naći Iiija kome ćete ispričati sve o svom slučaju. On je čovjek kojeg želite vidjeti. Ne Ttt, on je običan idiot; upravo ga idem ubiti. Mene ne trebate jer niste moja struka.
— Struka, struka! — blejao je kapetan. — Zar vam je potrebno da budete u određenoj struci, pa da pozdravite Zemljane?
— Ne budite smiješni, pa to svatko zna! — završi Aaa i sjuri niz stepenice. — Do viđenja! — poviče, projurivši puteljkom pored njih.
Četiri putnika stajali su šokirani. Napokon, kapetan reče:
— Ipak ćemo naći nekoga tko će nas saslušati.
— Možda bismo mogli otići a onda se ponovo vratiti, reče jedan od njih, turobnim glasom. — Možda bi trebalo da uzletimo a zatim se ponovo spustimo. Da im damo vremena da organiziraju doček.
— To bi mogla biti dobra ideja — mrmljao je kapetan umornim glasom.

Gradić je bio pun ljudi koji su ulazili i izlazili kroz vrata pozdravljajući se. Na licima nosili su zlatne maske i plave maske i grimizne maske zbog ugodne raznolikosti, maske sa srebrnim usnama i brončanim obrvama, maske koje su se smiješile ili koje su se mrštile, ovisno o raspoloženju vlasnika.
Četvorica ljudi, mokri od duga puta, zastadoše i upitaše djevojčicu gdje se nalazi Iiijeva kuća.
— Tamo — djevojčica pokaza glavom.
Kapetan pažljivo i oprezno kleknu na jedno koljeno, i, gledajući njezino slatko malo lice, reče:
— Djevojčice, želio bih razgovarati s tobom.
Posjeo ju je na koljeno i svojim velikim rukama primio male smeđe ručice, kao da je vrijeme za priču prije spavanja, koju on upravo pažljivo i polako oblikuje u svom umu, do u detalje.
— Evo, ovako je to, djevojčice. Prije šest mjeseci jedna se raketa spustila na Mars. U njoj je bio čovjek imenom York i njegov pomoćnik. Što im se dogodilo, mi ne znamo. Možda su se srušili. Došli su raketom. I mi smo došli raketom. Trebalo bi da je vidiš kolika je! Velika raketa! I tako, mi smo Druga ekspedicija, koja je došla nakon Prve. Došli smo čak sa Zemlje...
Djevojčica je oslobodila jednu ruku, ne razmišljajući, i postavila na lice bezličnu zlatnu masku. Zatim je izvadila zlatnu igračku, pauka, i

pustila ga da padne na tlo, dok je kapetan i dalje govorio. Pauk se poslušno ponovo popeo na njezino koljeno dok je ona hladno razmišljala o njemu, gledajući kroz proreze svoje bezlične maske. Kapetan je nježno prodrma i nastavi priču.
— Mi smo Zemljani — reče. — Da li mi vjeruješ?
— Da — odgovori djevojčica, potajno gledajući i pomičući svoju igračku u prašini.
— Fino — nastavi kapetan, lagano je uštipnuvši za ruku, malo dobroćudno, malo podmuklo, kako bi joj skrenuo pažnju da ga pogleda ponovo. — Sagradili smo naš vlastiti svemirski brod. Da li to vjeruješ? — upita je.
— Vjerujem — odgovori djevojčica, čačkajući prstom po nosu.
— I... izvadi prstić iz nosa, djevojčice... ja sam kapetan, i...
— Nikada prije u povijesti nitko nije došao iz svemira u velikom svemirskom brodu — recitirala je djevojčica zatvorenih očiju.
— Divno! Kako to znaš?
— O, telepatija.
— No, zar nikada nisi bila uzbuđena? — vikao je kapetan. — Zar ti nije drago?
— Bit će bolje da odmah odete do Iiija — odvrati ona i pusti igračku da još jednom padne na tlo. — Iii će uživati u razgovoru s vama — doda i otrča, dok je pauk-igračka poslušno bježao za njom.
Kapetan ostade čučati, gledajući za djevojčicom, pruženih ruku. Oči su mu postajale sve vlažnije. Gledao je u svoje prazne ruke otvorenih usta. Ostala trojica stajala su na suncu sa svojim sjenama ispred sebe. Pljunuše na kamenu ulicu...
* * *
Iii otvori vrata. Zurio je na predavanje, no imao je minutu, ako bi ušli i rekli mu, što je brže moguće, što žele...
— Malo pažnje — odgovori kapetan, crvenih očiju i umornim glasom. — Sa Zemlje smo, imamo raketu, četvorica nas je, posada i kapetan, iscrpljeni smo, gladni, htjeli bismo se negdje ispavati. Željeli bismo da nam netko da gradski ključ ili tako nešto, i da nam netko stegne ruke i kaže »Hura!« i »Čestitamo vam, momci!«. To bi, uglavnom, bilo sve.
Iii je bio visok, nejasan, vitak čovjek s debelim, neprozirnim, plavim kristalom namještenim preko žutih očiju. Naslonio se na stol,

proučavajući nekakve papire a povremeno bi na svoje goste bacao prodorne i pronicave poglede.
— Pa, čini mi se da nemam kod sebe potrebne formulare — govorio je preturajući po ladicama stola. — No, gdje li sam samo stavio te formulare — mozgao je nastavljajući potragu.
— Negdje. Negdje. A, evo nas, ovdje su! Evo!
Pružio je čvrst kartonski papir i rekao:
— Naravno, morat ćete potpisati ove papire.
— Moramo li proći kroz sve ove formalnosti? — upita kapetan.
Iii ga pogleda kroz stakla debelih naočala.
— Kažete da ste sa Zemlje, zar ne? No, tada treba samo da potpišete te papire.
Kapetan potpisa svoje ime i upita:
— Želite li da ih potpiše i moja posada?
Iii pogleda kapetana, zatim ostalu trojicu i prasne u smijeh, izrugujući se:
— *Oni* da potpišu! Ha, ha! Kako divno! Oni, ha, ha, oni da potpišu!
U očima mu se pojaviše suze od smijanja. Pljesnuo se po koljenu i presavio od smijeha sav se tresući. Pridržao se za stol.
— *Oni* da potpišu!
Četiri čovjeka gledala su ga mrko.
— Što je u tome smiješno?
— Oni da potpišu! — dahtao je Iii oslabjelim glasom od veselja i smijeha, što ga je protresao. — Tako je smiješno. Morat ću ovo ispričati Xxxu!
Proučavao je potpisane papire, i dalje se smijući.
— Izgleda da je sve u redu... Čak i pristajanje na eutanaziju, ako to — kao krajnja mjera — bude potrebno.
Nastavio se kikotati.
— Pristajanje na što?
Našli su se u golemom, prostranom holu obasjanom suncem. Muškarci i žene sjedili su za stolovima ili stajali, pričajući o odvojenim grupicama. Ali, čim su se otvorila vrata, svi su se okrenuli i pogledali četvoricu ljudi u uniformama.
Jedan Marsovac istupi i naklonivši se reče:
— Ja sam Uuu.
— A ja sam kapetan Jonathan Williams, iz New York Cityja, sa

Zemlje — odgovori kapetan jednoličnim glasom.
Na te riječi hol kao da se zatresao od oduševljenja i radosti !
Zabatne grede na stropu podrhtavale su od galame i izvikivanja.
Ljudi su mahali i vrištali od sreće, jurili prema njima rušeći stolove, rojeći se oko njih i vičući gromoglasno, a na kraju ih podigoše na ramena i pronesoše šest puta okolo-naokolo hola, skačući od sreće, vrišteći od radosti, pjevajući.
Zemljani su bili toliko zatečeni razvojem događaja da im je trebala cijela minuta jahanja na leđima razdragane gomile da počnu dovikivati jedan drugome: »Hej! Pa ovo već nalikuje na nešto!«, »Ovo je život, momče!«, »Hoj! Haj! Hej!«, »Jupiiii!«
Namigivali su jedan drugome, mahali rukama po zraku i pljeskali.
— Heeeej!
— Huraaaaa! — vikala je gomila.
Postaviše ih na stol. Vika prestade.
Kapetan je zamalo briznuo u plač.
— Hvala vam. Tako je divno, tako je divno.
— Pričajte nam o sebi — predloži mu Uuu.
Kapetan pročisti grlo.
Publika je urlikala »Hura!«, »Hej!« »Živjeli!« dok je kapetan predstavljao posadu. Svaki od članova održao je mali govor, prekidan gromkim aplauzom. Uuu potapša kapetana po ramenu i reče:
— Divno je vidjeti još nekoga sa Zemlje. Ja sam također sa Zemlje, znate.
— Kako to?
— Ovdje nas je mnogo sa Zemlje.
— Vi? Sa Zemlje? — kapetan je buljio u njega. — Ali, da li je to moguće? Jeste li došli raketom? Da li svemirski letovi postoje već stoljećima? — U glasu mu se osjeti razočaranje. — Iz... iz koje ste zemlje?
— Dosta pričanja. Imam nešto za vas. Evo ovdje. Uzmite ovaj ključ.
Kapetan osjeti kako ga ispunjavaju duboki osjećaji.
— To je velika čast.
— Ma nije to ključ od gradskih vrata, budalo! — poviče Iii. — To je ključ Kuće. Prođite dolje kroz hodnik, otključajte velika vrata, uđite i čvrsto zatvorite i zaključajte vrata, razumijete. Tamo možete provesti

noć. Ujutro ću poslati Xxxa da vas posjeti.
Sav u neizvjesnosti i pun sumnji, kapetan uze ključ. Ostao je tako, gledajući u pod, dok se njegovi ljudi nisu ni pomakli. Činilo se kao da je iz njih ispražnjena i iscijeđena sva krv i sva raketna groznica koja ih je ranije obuzimala. Bili su dokraja izmoždeni i potpuno suhi iznutra.
— Što je sada? Nešto nije u redu? upita Iii. — Pa što sada još čekate? Što još želite? — Prišao je kapetanu, stao pred njega i zagledao mu se u lice. — Hajde, van s time, u čemu je stvar?
— Ne mogu pretpostaviti da biste čak mogli... — odvrati kapetan. — Hoću reći, ovoga, pokušali da... ili pomislili o... — oklijevao je. — Bilo nam je teško, i prešli smo dugačak put, i kad biste mogli bar... da nam bar stisnete ruke i kažete »Dobro ste to uradili, momci!« Da li vam se to... čini... — glas mu je padao i postajao sve nečujniji.
Iii kruto ispruži ruku i reče:
— Čestitam! Nasmiješi se hladnim smiješkom. — Čestitam! — Zatim se okrenu i na kraju doda: — Sada moram ići. Nemojte zaboraviti ključ.
Iii se nastavi kretati po sobi, spremajući nekakve papire u torbu, no više se uopće nije osvrtao na njih, kao da su se rastopili i nestali kroz pod. Bio je u sobi još pet minuta, no više se nijednom nije obratio svečanoj četvorci koja je stajala pognutih glava i labavih nogu, dok im je svjetlost nestajala iz očiju. Kada je izlazio iz sobe, Iii je bio zauzet promatranjem noktiju na svojim rukama...
* * *
Vrludali su teškim korakom kroz hodnik obasjan zamornim i dosadnim poslijepodnevnim svjetlom. Kad stigoše do velikih, uglačanih, srebrnih vrata, otključaše ih srebrnim ključem. Raskriliše ih, uđoše, zatvoriše a zatim se okrenuše.
— Tuiereol. Došao sam ovamo prije mnogo godina, duhom svoga tijela.
— Tuiereol — mumljao je kapetan. — Nikada nisam čuo za tu zemlju. A što vam znači: duhom svoga tijela?
— Evo, i Rrr, ona tamo, također je sa Zemlje. Zar ne, gospođo Rrr? Rrr kimnu glavom i čudno se nasmiješi.
— A također i Www i Qqq i Vvv. Svi su oni sa Zemlje.
— Ja sam s Jupitera — izjavio je jedan, čisteći kljunom perje.

— Ja sam sa Saturna — oglasi se drugi, dok su mu oči sijale lukavim sjajem.
— Jupiter, Saturn— mrmljao je kapetan trepćući očima.
Sada je zavladala tišina; Marsovci su stajali naokolo i sjedili za stolovima, koji su, usput budi rečeno, bili čudno prazni za stolove na banketu. Njihove žute oči čudno su se žarile a ispod obraza im se pojaviše tamne sjenke.
Kapetan je tek sada opazio da u prostoriji uopće nema prozora; činilo se kao da svjetlo prodire kroz zidove. Bila su samo ona jedna vrata.
Kapetan se trgnu.
— Sve je ovo suviše nejasno. Gdje se na Zemlji nalazi taj Tuiereol? Da li se ta zemlja nalazi u blizini Amerike?
— Što je to Amerika?
— Vi nikada niste čuli za Ameriku? Rekli ste da ste sa Zemlje a ne znate što je Amerika!
Uuu ustade sa stolice i bijesnim glasom odvrati:
— Na Zemlji postoje mora i ništa više osim mora. Ne postoji nikakvo kopno. Ja sam sa Zemlje, za to znam.
— Samo trenutak — kapetan sjede na stolicu. — Vi izgledate kao pravi Marsovac. Žute oči... a imate i tu smeđu kožu...
— Zemlja je mjesto na kojem postoje samo prašume — reče Rrr ponosno. — Ja sam došla iz Orrija, sa Zemlje, iz civilizacije sagrađene od srebra.
Kapetan okrenu glavu i pogleda Uuua i Wwwa i Zzza i Nnna i Hhha i Bbba. Ugleda njihove žute oči kako se tope i blijede na svjetlu, kako se koncentriraju i rastapaju.
Poče se tresti i napokon se okrenu prema svojim ljudima i pogleda ih mračnim, sumornim pogledom.
— Shvaćate li što je ovo?
— Što?
— Ovo nije nikakva proslava — odvrati kapetan umornim glasom.
— Ovo nije banket. Ovo nisu predstavnici vlade. Ovo nije zabava za dobrodošlicu. Pogledajte im oči. Poslušajte ih što govore!
Svi ostadoše bez daha. U zatvorenoj prostoriji jedino su se micale oči koje su gledale čas na jedan, čas na drugi kraj prostorije.
— Sada razumijem... — javljao se kapetanov glas odnekud iz daljine —... zašto nam je svatko davao papire i savjetovao nas kamo da

produžimo dalje, od jednog do drugog, sve dok nismo došli do Iiija, koji nas je poslao da prođemo hodnikom, otvorimo vrata, uđemo, a zatim ih zatvorimo. I evo nas ovdje.
— A gdje smo to? Kapetan uzdahnu.
— U azilu za luđake.
* * *
Zanoćilo je. Velika prostorija bila je tiha, osvijetljena jedino nejasnim, tamnim svjetlom što je naviralo iz nekakvih izvora u prozirnim zidovima.
Četvorica Zemljana sjedila su pognutih glava za drvenim stolom i tiho šaptala.
Na podu, gurajući se, ležali su muškarci i žene. U tamnim kutovima mogli su se zapaziti jedva vidljivi pokreti; samotni muškarci ili žene mahali su rukama po zraku.
Svako pola sata jedan od kapetanovih ljudi odlazio bi do vrata i pokušavao ih otvoriti, a zatim bi se vratio do stola.
— Ništa ne pomaže. Dobro smo zaključani.
— Oni misle da smo i mi ludi, kapetane?
— Očito. Zato i nije ni bilo nikakvog meteža ni dobrodošlice da nas pozdrave. Oni su samo tolerirali ono što je, prema njihovu mišljenju, bilo stalno ponavljajuće psihotično stanje.
Pokaže glavom prema tamnim, tihim, zaspalim prilikama i reče:
— Paranoici, svi do jednoga! Kakav su nam samo doček priredili! Za trenutak sam — jedva vidljiv plam pojavi mu se u očima i odmah nesta — pomislio da smo konačno doživjeli pravi doček. Sve to vikanje, pjevanje, govori. Vrlo lijepo je bilo, zar ne... dok je trajalo?
— Koliko će nas dugo držati ovdje, kapetane?
— Sve dok ne dokažemo da nismo psihotične osobe, to je bar jasno.
— To bi se moglo lako dokazati.
— *Nadam se*.
— Ne izgledate previše uvjereni u to, kapetane.
— I nisam. Pogledajte u kut.
Čovjek je čučao, sam, u mraku. Iz usta mu je izlazio plavi plamen što se u zraku oblikovao u figuru malene gole žene. Lik je bujao i cvjetao u zraku, nježno, pomalo nejasan u kobaltnom svjetlu, šapućući i uzdišući.
Kapetan kimnu prema drugom kutu, gdje je stajala jedna žena i

transformirala se. Prvo je bila uložena u kristalni stup, zatim se rastopila u zlatnu statuu, pa pretvorila u palicu od uglačanog cedra da bi na kraju ponovo postala žena.
Kroz cio hol obavijen ponoći ljudi su žonglirali tankim ljubičastim plamičcima, promjenjivi, mijenjajuće se iz trenutka u trenutak, jer noćno vrijeme bilo je vrijeme mijenjanja, vrijeme boli i vrijeme tuge.
— Mađioničari, čarobnjaci — prošaputa jedan Zemljanin.
— Ne, to su halucinacije. Prenose svoju psihotičnost na nas, tako da i mi vidimo njihove halucinacije. Telepatija. Autosugestija i telepatija.
— To vas zabrinjava, kapetane?
— I te kako. Ako nam se halucinacije mogu učiniti ovako... ovako »stvarnima«, »stvarnima« ne samo nama već i svima ostalima, ako su halucinacije uhvatljive i ako se u njih gotovo može vjerovati, onda uopće nije čudno što nas drže psihotičarima. Ako taj čovjek tamo može stvoriti malu plavu plamen ženu, a ona žena tamo, ako se može istopiti u stup, onda je sasvim prirodno da će normalni Marsovac pomisliti da smo mi stvorili našu raketu pomoću umova, i da je to samo halucinacija.
— Oh — oglasiše se njegovi ljudi.
Oko njih, u velikom holu, talasali su se plamičci, plavi, drhtavi, nejasni. Maleni demoni crvenog pijeska trčali su među zubima zaspalog čovjeka. Žene su postajale uljem namazane zmije. U zraku se osjećao miris reptila, miris različitih životinja.
Ujutro, svi su stajali naokolo i doimali se svježi, sretni i normalni. U sobi nije više bilo ni plamičaka ni demona.
Kapetan i njegovi ljudi stajali su kraj srebrnih vrata nadajući se da će se ona otvoriti.
Nakon četiri sata stigao je Xxx. Imali su osjećaj da je najmanje tri sata čekao ispred vrata, gledajući i promatrajući ih, a da je tek onda ušao, dao im znak i odveo ih u mali ured.
Bio je to dobroćudan, nasmiješen čovjek, naravno, ako se moglo vjerovati maski koju je nosio, jer na njoj nije bio naslikan samo jedan osmijeh, već čak tri.
Iza maske, bio je to glas ne odveć nasmijanog psihologa.
— U čemu je problem?
— Vi mislite da smo mi psihopate, a mi to nismo — odgovori kapetan.

— Baš suprotno, ja ne mislim da ste svi vi psihopate — odvrati psiholog, upirući malim štapićem u kapetana. — Ne. Samo vi! Ostala trojica nisu ništa drugo nego sekundarne halucinacije.
Kapetan se pljesnu po koljenu.
— Dakle, u tome je cijela stvar! Zato se, dakle, Iii onako smijao kad sam spomenuo da i moji ljudi potpišu one papire!
— Da, Iii mi je rekao to — psiholog se smijao kroz izrezbarena nasmijana usta. — Dobra šala. Gdje sam ono stao? A, da, sekundarne halucinacije. Žene su mi dolazile sa zmijama koje su im izlazile iz ušiju. Kada sam ih izliječio, i zmije su nestale.
— Bit će nam drago ako nas izliječite. Samo nastavite. Xxx je izgledao iznenađen.
— Neobično. Nema mnogo ljudi koji žele biti liječeni. Znate, liječenje je prilično drastično.
— Samo vi liječite! Sasvim sam siguran da ćete se uvjeriti kako smo svi savršeno normalni.
— Samo da provjerim vaše papire, da vidim da li su u redu što se tiče liječenja. — Provjeravao je po papirima. — Da. Znate, ovakvi slučajevi kao što je vaš zahtijevaju specijalno liječenje. Ljudi u onom holu jednostavniji su slučajevi i oblici bolesti. No kada jednom odete ovako daleko, moram istaći, s primarnim, sekundarnim, auditivnim, olfaktornim i labijalnim halucinacijama, zajedno s taktilnim i optičkim fantazijama, onda je to priličan, i to dosta mukotrpan posao. Morat ćemo pribjeći eutanaziji.
Kapetan skoči na noge s urlikom.
— Slušajte, bili smo ovdje sasvim dovoljno dugo! Testirajte nas, udarite nas bičem po koljenu, provjerite kako nam rade srca, ispitajte nas, pitajte nas što god želite!
— Vi ste slobodni da govorite što god želite.
Kapetan je bjesnio čitav sat, dok je psiholog mirno slušao.
— Nevjerojatno — mrmljao je. — Ovo je fantazija bogatija detaljima od ikoje za koju sam dosad čuo.
— Do vraga, pokazati ćemo vam taj svemirski brod! — urlikao je kapetan.
— Volio bih ga vidjeti. Možete li ga manifestirati u ovoj sobi?
— Pa naravno da mogu. Evo ga, među vašim papirima, pod slovom R.

Xxx s ozbiljnim izrazom lica poče listati po papirima. Procijedivši kroz usta nešto kao »Tsk«, na kraju svečanim pokretom složi i zaklopi papire a onda upita:
— Zašto ste mi rekli da pogledam? Rakete nema ovdje.
— Naravno da je nema, budalo nijedna! Šalio sam se. Da li se lud čovjek šali?
— Moram priznati da imate prilično čudan smisao za humor. A sada, odvedite me do te vaše rakete. Želio bih je vidjeti.
* * *
Bilo je podne. Kad su stigli do rakete dan je već postao miran i vrlo opao.
— Tako — reče psiholog prilazeći raketi i lagano kuckaći po njenoj oplati. Tiho je odzvanjalo. — Mogu li ući? — pita lukavo.
— Možete.
Xxx polako zakorači i nestade u unutrašnjosti rakete. Dugo nije izlazio.
— Sve te lude i šašave stvari koje čovjeka ogorčavaju. — Kapetan je žvakao cigaru dok su čekali. — Iz ovih stopa bih se vratio kući i rekao ljudima da se ne zamaraju Marsom. Koja sumnjičava gomila neotesanaca!
— Čini mi se da se iz onoga što smo vidjeli dade zaključiti kako je dobar dio njihova stanovništva luckast. Čini se da ja to glavni razlog zbog kojeg se toliko dvoume, zar ne?
— Ma ipak, sve ovo tako strašno iritira čovjeka.
Nakon pola sata provjeravanja, obilaženja, kuckanja, slušanja, mirisanja i kusanja okusa, psiholog se napokon pojavi na vratima i iziđe iz rakete.
— Da li sada vjerujete? — vikao je kapetan kao da je psiholog nagluh.
Xxx zatvori oči i počeša se po nosu.
— Ovo je najnevjerojatniji primjer osjetilnih halucinacija i hipnotičke sugestije na koji sam naišao u svojoj dosadašnjoj praksi. Prošao sam kroz vašu »raketu«, kako je zovete....— Pokucao po trupu broda. — Čujem. Koja auditivna fantazija! — Uvuče zrak u sebe. — Mirišem je. Olfaktorna halucinacija, inducirana osjetilnom telepatijom. — Poljubi brod. — Osjećam joj okus. Labijalna fantazija!

Psiholog pruži ruku i stegnu kapetanovu.
— Mogu li vam čestitati? Vi ste psihotički genije! Načinili ste gotovo savršen posao! Onaj zadatak koji ste vi sebi postavili, da projicirate svoj zamišljeni psihotički život u svijet ljudi oko sebe i da stalno održavate halucinacije na istoj razini, da ne postaju osjetilno slabije, taj je zadatak gotovo nemoguće izvršiti. A vi ste uspjeli. Ostali ljudi u Kući obično se koncentriraju na vizualne fantazije, a najviše što su sposobni učiniti jest kombinacija vizualnih i auditivnih. Vi ste uspjeli uravnotežiti cijeli konglomerat! Vaše ludilo je tako divno, tako kompletno!
— Moje ludilo? — Kapetan je bio mrtvački blijed u licu.
— Da, da, kakvo divno ludilo! Metal, guma, sjedala, hrana, odjeća, gorivo, oružje, ljestve, orasi, vijci, viljuške. Nabrojao sam deset tisuća pojedinačnih primjeraka na vašem brodu. Nikada dosad nisam vidio nešto ovako kompleksno. Čak su bile i sjenke ispod ležaja i ispod svih ostalih stvari! Koja koncentracija volje! I sve stvari, bez obzira kako i kada ih testirao, imaju miris, čvrst oblik, okus, stvaraju zvukove! Dajte da vas zagrlim! — Napokon se odmaknu nekoliko koraka. — Pisat ću o tome u svojoj najvećoj monografiji! Govorit ću o tome pred Marsovskom Akademijom idućeg mjeseca! Pogledajte se! Nevjerojatno, pa vi ste čak promijenili boju očiju iz žute u plavu, a boju kože iz smeđe u ljubičastu. I ta odjeća. Pa onda ruke koje imaju pet prstiju umjesto šest! Biološke metamorfoze postignute mentalnom neuravnoteženošću! I vaša tri prijatelja...
Izvadio je mali revolver.
— Naravno, vaš je slučaj neizlječiv. Vi divni, jadni čovječe. Bit ćete sretniji kada umrete. Želite li na kraju nešto reći?
— Stanite, zaboga! Ne pucajte!
— Vi, tužna kreaturo. Spasit ću vas toga jada i prokletstva koje vas je navelo da zamislite ovu raketu i ova tri čovjeka. Bit će izvanredan doživljaj gledati kako nestaju vaši prijatelji i vaša raketa u trenutku kada vas budem ubio. Napisat ću jasan i opširan izvještaj o nestajanju svih ovih neurotskih slika koje sam vidio danas.
— Ja sam sa Zemlje! Zovem se Jonathan Williams, i ovi ovdje.
— Da, znam, znam — umirivao ga je Xxx povlačeći okidač.
Tane ga pogodi točno u srce i on se strovali i ostade ležati na tlu. Ostala tri čovjeka zavrištaše. Xxx je buljio u njih.

— Vi i dalje postojite? Pa ovo je savršeno! Halucinacije s neograničenim vremenskim i prostornim trajanjem!
Uperi revolver u njih.
— A sad ću i vas poplašiti i vi ćete nestati.
— Nemojte! — vikala su tri čovjeka.
— Aha, auditivna molba, čak iako je pacijent mrtav, primijeti Xxx i povuče okidač tri puta zaredom.
Ležali su na pijesku i dalje stvarni, ne mičući se. Prišao im je i udario ih nogom da vidi jesu li stvarni. Zatim se okrenu prema brodu i pokuca.
— On postoji! Oni postoje! — Pucao je opet i opet u nepomična tijela.
Zatim se odmaknu nekoliko koraka. Maska s nacrtanim smiješkom pade mu s lica.
Polako se izraz na njegovu malom licu mijenjao. Usta mu se objesiše. Revolver mu iskliznu iz opuštenih prstiju. Oči su mu bile beživotne i prazne. Podiže ruku i okrenu se oko sebe. Pipao je po tijelima, dok mu je gorak okus ispunjavao usta.
— Halucinacije — mumljao je mahnito. — Okus. Vid. Miris. Zvuk. Osjet.
Mahao je rukama naokolo. Oči mu iskočiše. Na ustima mu se pojavi pjena.
— Maknite se! vikao je na nepokretna tijela. — Maknite se!
— Makni se! — vikao je na brod. Promatrao je svoje drhtave ruke.
— Zaražen — šaputao je divljim glasom. — Prešlo je i na mene. Telepatija. Hipnoza. Sada sam ja poludio. Sada sam ja zaražen. Halucinacije u svim osjetilnim oblicima.
Zastane i počne ukočenim rukama pipati u potrazi za revolverom.
— Samo jedan lijek. Samo jedan način da ih otjeram, da nestanu.
Pucanj odjeknu tihim podnevnim danom. Xxx pade u pijesak.
Četiri tijela ležala su na suncu. Xxx leži gdje je pao. Raketa, oslonjena na malo, suncem obasjano brdašce, nije nestala.
Kada su ljudi iz grada u zalasku sunca pronašli raketu, pitali su se što li je to. Nitko nije znao. I tako je prodana čovjeku koji je skupljao otpad, a on ju je odvukao i izrezao u staro željezo.
Cijelu noć padala je kiša
Idući dan bio je sunčan i topao.

Deset priča domaćih autora

7. MINI YU SIRIUS

Giuliana Bissi: NIKAD NE ZNAŠ GDJE TE ŠTO ČEKA

Toga sam se dana odlučio vratiti u 1500. godinu. Naravno, nisam mogao priuštiti sebi putovanje u neki drugi grad — ostao sam u rodnoj Firenzi.
Uvijek kad odlazim na takvo putovanje, sjetim se luckastih ideja nekadašnjih »mislilaca« o tome kako se ne smije narušavati normalan slijed događaja u bilo kojem razdoblju historije. Nisu naslućivali, da kad bi to netko i pokušao, ne bi mu uspjelo, jer se putnici nalaze u LD-polju (Lorens-Dempster), iz kojeg nije moguće bilo što dodirnuti, bilo kamo otići, a za ondašnje ljude je praktično nevidljivo — holografska slika koja se može vidjeti jedino iz beskonačnosti.
Firenza se te godine doimala upravo onako kako sam je i zamišljao. Živjela je u punom sjaju renesanse. Ljudi iz tog čudnog, dalekog vremena prolazili su, zaustavljali se i smiješili, uzvikivali, pjevali... Pažnju mi je privukla mlada žena, prekrasno-čudnih crta lica. Približavala mi se... Učinilo mi se da tonem u maglu, što mi je bila bliže. Gledao sam to lice, kosu, oči, usne... Prošla je kroz mene — ugodna jeza prostrujila mi je tijelom. Ošamućen, pritisnuh dugme i nađoh se ponovo kod kuće, upravo u trenutku kad je zazvonio audiovizor, kao da je čekao da se vratim. Javili su iz uprave grada, da se dogodilo nekoliko uzastopnih grešaka na relejima gradskog vremeplova. Do daljeg se zabranjuje njegova upotreba, a prekršitelji te zabrane bit će kažnjeni. Sjeo sam u fotelju, sklopio vjeđe i ponovo vidio lik one žene. .
Idućih sam dana obilazio gradske arhive, raspitivao se o tom

razdoblju — i ništa. Nisam se, valjda, zaljubio? Kako bih drukčije nazvao ono što osjećam kad se nje sjetim? Hvata me vrtoglavica i počinjem sumnjati u vlastitu pamet.
Prošle su godine, vremeplovi više nisu za javnu upotrebu. Jednog sam dana navratio do buvlje pijace... Točno je kad kažu da nikad ne znaš, gdje te što čeka!
Pronašao sam ono što nizašto na svijetu ne bih više dao. Nije važno što nije original.
Postavio sam je pokraj kamina. Iz dana u dan, i u duge zimske večeri, gledam tu kosu, lice, oči i taj osmijeh koji me izluđuje. Moja Laura! Tako sam je nazvao onoga dana kad sam je prvi put vidio i tako ću je i dalje zvati, iako na poleđini slike piše: Mona Lisa... La Gioconda!

Miroslav Bošnjaković:GRANIČARI

Robert Anderson zamišljeno je gledao u lampice i oscilografe što su blještali u tami kontrolne sobe. Prisutni nisu odvajali oči od ekrana na kome su se videli spletovi cevi čudne sivkaste boje. Cela slika doimala se fantomski, kao da cevi ne postoje već se vidi samo njihov odraz.
Svi smo čuli za temperaturu od —273,15 °C ili apsolutnu nulu. Bilo je mnogo pokušaja da se dostigne ta tačka, stizalo se veoma blizu ali nikada na sam cilj. Znajući sve to Robert nije očekivao da će i ovaj put biti drugačije. Ipak, kao predstavnik vlade morao je da bude prisutan.
Ali, sada se očito dešavalo nešto neobično. Probijene su sve barijere, apsolutna nula bila je sasvim blizu kada je slika unutrašnjosti betonske kocke u kojoj su se nalazili kompresori počela da tamni. U trenutku kada je temperatura dostigla apsolutnu nulu, ekran je postao taman. Svi aparati pokazivali su da je video-sistem ispravan ali na ekranu je vladala duboka, zastrašujuća tama. Robert se okrenu prema fizičaru Davidu Jangu.
— Šta se dešava, Davide?
David poče da pretura po džepovima, izvuče parče papira i napisa nešto. Robert pogleda na papir i ugleda relaciju Pt = Po (I + gama • t).
— Oprostite — reče — ali .bojim se da nisam razumeo. David ga pogleda sažaljivo i poče da mu objašnjava:
— Pritisak gasa konstantne zapremine, kao u našem eksperimentu, izračunava se iz ove relacije. Po predstavlja pritisak gasa na 0 °C a t je temperatura gasa. Ovo je u stvari matematička formulacija fizikalnog zakona.
— To me podseća na moje školske dane — prekide ga Robert.
— Ako ste se setili ovog zakona onda ste se verovatno i setili da je gama termički koeficijent pritiska i da iznosi 1/273,15. A sad, ako ne budemo leni pa za temperaturu apsolutne nule izračunamo pritisak, dobićemo lep i okrugao broj. U ovom trenutku mi smo postigli temperaturu od —273,15 °C međutim pritisak je pao na nulu.

Robert je zbunjeno gledao u Davida.
— Hoćete reći da u onoj betonskoj kocki sada ne postoji pritisak?
— To nije samo po sebi strašno, ali moram vas podsjetiti da onda ne postoji ni kretanje atoma, a, bez toga ne postoji ni materija.
— Pa dobro, što tamo postoji? — uzviknu uzbuđeno Robert.
— Za nas, ništa.
— Kako mislite za nas, zar tamo ima još nekog?
— Da, upravo to mislim — odgovori mu David gledajući ga pravo u oči.
U tom su se trenutku prisutni uskomešali. Iako su kompresori i dalje radili nesmanjenom snagom, temperatura je počela naglo padati.
— Otkrili su nas — nasmeši se David. Robert ga pogleda začuđeno.
— Da — nastavi David — hoću da kažem da su nas njihovi graničari greškom propustili na svoju teritoriju, ako je tako možemo nazvati.
— I sada to ispravljaju?
— Upravo to, sada smo iz njihovog svemira izbačeni kao nepoželjni uljezi.
— Zašto kao nepoželjni uljezi? — začudi se Robert.
— Čoveče, pokušajte bar jednom objektivno pogledati celo čovečanstvo i razmislite da li biste protuberance sa Sunca, ili munje, pustili u svoju kuću. A bića iz svemira ispod apsolutne nule su otprilike to, samo su mnogo, mnogo hladnija...

Rastislav Durman:ZLATOOKA

SCIENTIA ULTRA CAPTUM najznačajniji je institut te vrste u svetu, a Đoka u njemu radi samo zato što je uspeo da konstruiše paramaterijalni krokon, usavrši eksstelarni kolektor i uda stariju kćerku za direktorovog sina.
Te srede dežurao je u trećoj smeni. Obavio je rutinsku kontrolu tekućih eksperimenata, a onda prišao ekranu SVEVIDA. Hteo je da vidi da li je došlo do kvalitativnih promena u sazvežđu DEVICE, onih koje su se očekivale posle kretanja primećenih u sazvežđu STRELCA. SVEVID, međutim, nije hteo da se pokori njegovim komandama. Koordinate je jednostavno zanemarivao, ekran učinio još neprozirnijim. Đoka je proverio sistem za dovod energije, ulje u hladnjaku...
Puna dva sata potrošena su na rasklapanje, čišćenje i podmazivanje, ali očekivanih rezultata nije bilo. Čak ni promenom lampe CVRC-565 situacija nije krenula nabolje. Đoki je preostalo da pokuša popraviti kvar po uputstvu koje sadrži pogovor svakog iole kvalitetnog priručnika URADI SAM. Turpija se posle dva udarca o SVEVID slomila, ali Đoka nije imao razloga da bude nezadovoljan — na ekranu je zatreperila slika predivne devojke, sasvim ćelave, ali sa očaravajućim zlatnim očima.
Neko su vreme, paralizovani, buljili jedno u drugo, a onda Je Zlatooka mahnula i nasmešila se.
— Zdravo — prošaputao je Đoka.
— Zdravo — odgovorila je. — Zahvaljujući tebi ući ću u istoriju kao prvi Gdeh koji je video razumno biće sa nekog drugog sveta.
— Pa — nasmijao se Đoka — ne bih rekao da je moj razum baš za istoriju. Jedva ako imam malo više klikera od Jupiterovaca.
— Šta je »Jupiterovci«?
— To su ti bića sa planete Jupiter. Svi udžbenici gore od hvalospeva njihovoj inteligenciji, ali ja u tu inteligenciju sumnjam otkako sam jednom od njih prodao Mesečevu menu.
— Šta je »Mesečeva mena«?
— Videla bi ti šta je, samo da si malo manje draga na prvi pogled.

Odmah bih ti ponudio tuce na kredit. Kaži, kako si se pojavila na mom ekranu?
— To bih ja tebe mogla da pitam. Posmatrala sam Pam-pahe, slika se odjednom zamutila i ostala mutna sve dok se nisi pojavio.
— Ne znam koliko će trajati ovaj kontakt, moj SVEVID može svakog trenutka da otkaže. Trebalo bi da pozovemo naše pretpostavljene, ali hoću pre toga nešto da ti predložim.
— Da?
— Ovo moje čudo nema zvučnik, prema tome, sporazumevamo se na neki telepatski način. Hajde da kažemo da smo samo mi sposobni da budemo relej.
— Zašto?
— Ne zato što se kod nas prekovremeni rad izvanredno plaća, nego zato što sam se zaljubio na prvi pogled. Volim te Zlatooka. Da li se i kod vas voli? Nadam se da vaša evolucija, nije .zastranila u pitanju one gluposti koja bi se kod nas zvala tvoj muž? Ako jeste...
— Možda si mi drag baš zato što puno pričaš bez veze, to kod nas niko ne radi, a sviđa mi se... Jako si mi drag, ali mi ne znamo koliko su naši svetovi daleko jedan od drugog, ne znamo da li su iste atmosfere koje dišemo...
— Sve to nije važno, Zlatooka. Nema te prepreke koju ja neću moći da premostim...
Prvo su razgovarali Generalni sekretar OUN i neki žaboliki smežuranko, a onda je potekla bujica pitanja koju su lili učenjaci oba sveta. Zlatooka i Đoka prenosili su podatke ne razumevajući ih, pauze koristili da razmene neku slatkastu misao.
Posle dva dana ekran SVEVIDA se ugasio. Đoka je izlomio sve turpije u institutu, pa ništa.
Nekoliko dana kasnije pregledao je sređenu građu o svetu u kome živi Zlatooka. Rekao je da će njegova ljubav premostiti sve prepreke. Neće. Zlatooka živi u drugoj dimenziji. Čak i kada bi postojao način da se smanji, ne bi vredelo — rastojanje ostaje isto jer Zlatookina planeta nije ništa drugo nego elektron koji kruži oko atomskog jezgra azota u Đokinom srcu.
Đoka je pretužan, a i sa zdravljem nije najbolje. Lekar kaže da ima vodu u kolenu. Kupao se u hladnoj vodi, pa su se Pampahi prehladili toliko da se svaka dva minuta upiške.

Majda Jurić:ZAVRŠNI ISPIT

Dok je zurio nepomično u prorez identifikatora (bio je to model M-5, onakav kakav se tako često susreće na javnim mjestima), čekajući da izbaci ovjerenu propusnicu za Institut, Tarha odjednom obuze nevjerica u uspjeh. Besmislica. Bio bi to... ne, to se neće dogoditi. Pa čemu je onda posljednje dvije godine provodio dane i noći nad tim diplomskim projektom, usklađujući zamisli, metode i postupke s radom ostalih studenata koji su bili dodijeljeni njegovoj grupi? A bili su to sve vrsni, mladi stručnjaci i svakom od njih pedeset i troje bila je to životna prilika da se dokažu na svome području, da nakon tolikih godina naporna rada i učenja budu uvršteni u sam vrh. Vrh, to je značilo »krug S-10«, kako su ga često zvali, zbog poligona, bolje rečeno galaksije S-10, koja je služila samo u naučne svrhe i gdje je svake godine na stotine apsolvenata iz cijele Federacije diplomiralo na svojim projektima.
Najuobičajenija je bila praksa da se kao objekt obrade uzme jedan planet, na kojem bi se tada stvarali specifični uvjeti za nastanak života, evoluciju, razvoj neke inteligentne vrste, postanak civilizacije itd.
Tarh je vrlo dobro znao da su dovde stizali samo najuporniji i najsposobniji. A znao je i da nije prvi, a ni zadnji koji dolazi u dilemu da odustane u posljednjem trenutku i odjavi ispit. Zatim bi počeo sve iz početka, stvorio neku drugu koncepciju... ne, nema svrhe da zavarava samog sebe. Od tu stvar nikada ne bi izveo drukčije. Znao je vrlo dobro da neće odstupiti od svoje teorije, da nema tog autoriteta koji bi ga prisilio na kompromise i mijenjanja.
Ekran nad ulaznim vratima zasvijetli:

TARH ANGENIUM, IDENT. CB-795
MOLIMO PROPUSNICU I POTVRDU O PRIJAVI
ZAVRŠNOG ISPITA IZ PSIHOLOGIJE

Tarh otipka potvrdu na tastaturi identifikatora, a zatim priđe vratima i podiže propusnicu prema ekranu koji nanovo zasvijetli:

ODJEL 5, ISTOČNI LABORATORIJ
POKRETNA TRAKA BR. 67
AKADEMIK DET TORENT

Torent? Pa što je to tako izvanredno napravio da je dodijeljen baš Torentu? Neugodna sumnja. Krenuo je, trudeći se da potisne ogavne, crne misli.
* * *
Vrata su se otvorila bešumno i on se nađe pred krupnim čovjekom sijedih zalizaka koji su skladno uokvirivali markantne crte lica. To je bio Torent.
Torent ustane od radnog stola i približi mu se uz ljubazni osmijeh na licu.
— Dobar dan, kolega An...
— Dobar dan... Tarh Angenium.
— Drago mi je. Klasifikacijski broj vašeg projekta... Tarh mu pruži karticu.
— Projekt Terra Sol, četiri i pol milijarde jedinki, otprilike šest tisuća godina pisane povijesti, po lokalnom mjerenju vremena, naravno.
Torent se neprimjetno trgne. Zašto ga nisu prije obavijestili? Pa to je onaj slučaj... Šteta mladića. No, možda se još izvuče. Tih petnaest dana obilaska planeta, tj. projekta, zna se često učiniti vrlo dugim. Možda i predugim, čak i kad je riječ o nekom ovako opsežnom zadatku, kao što je ocjena i provjera izgradnje psiholoških karakteristika pripadnika neke vrste, metoda provedbe cjelokupne zamisli u praksu, očitovanje psihološkog profila jedinki na svakodnevni život, običaje, kulturu, znanstveni napredak...
Akademik Torent podigne pogled s kartice i sa smiješkom progovori:
— Pripremni?
Uđoše u staklenu komoru dematerijalizatora i Torent pritisnu komande.
* * *
Plavičasto svjetlo raskošno je ispunilo prostoriju, dok su se u kabini nazirala dva obrisa. Prvi iz komore izađe Tarh, a za njim Torent. Znanstvenik se, začudo, prvi put u karijeri osjećao krivim zbog odluke koju će izreći.

Taj senzibilni mladić vezao ga je za sebe svojom inteligencijom, osjećajem izgubljenosti i laganim nagovještajem poremećenih reakcija jednog pasivnog, bespomoćnog, živčanog bolesnika, usamljenog u svojim noćnim morama.
Međutim, tu se nešto nije slagalo. Taj projekt, te ideje nikako nisu mogle biti odraz pasivnosti i nemoći. Bilo je toliko stranog, gotovo apokaliptičkog u njima. To su bile... sasvim neodržive teorije, koje su se protivile svemu dotad postignutom u ovoj nauci, protivile su se ovom i ovakvom svijetu... narušavale njegov mir...
Znao je šta sada slijedi, te je započeo, odbacivši uvodne formalnosti.
— Dakle, u ovaj projekt bila su uključena pedeset i tri vaša suradnika. Vaš zadatak bio je izrada psiholoških odlika vrste, i, uz pomoć kompjutera, razrada karakteristika četiri i pol milijarde jedinki. Posao ste obavili vrlo pedantno. No, postoji jedna velika zamjerka. U svakoj individui izraženo je nekoliko karakteristika, potpuno nepoznatih u psihologiji kakvu mi znamo. Vi ste ih definirali kao želju za posjedovanjem, kao vlastoljublje, agresivnost. Većini je životni cilj, stoga, potpuno besmislen. Nijedna osoba ne postiže unutrašnji mir. Nema uzajamnosti. Manifestacije su tih unutrašnjih osobina stravične. Fizičko uništavanje pripadnika iste vrste. Svuda i uvijek samo sukob. Cijela civilizacija koju ste stvorili apsolutno je bolesna. Bolesna u svakom svom i najmanjem djeliću. Neizlječivo, jer su korijeni te bolesti usađeni u psihu svakog pojedinaca.
Tajac. Torent je u Tarhovu staklenu pogledu uhvatio odbljesak nekog stranog svijeta nepoznatih emocija.
— Vidite, žalim, ali mislim da bi vam liječenje dobrodošlo. Nakon oporavka, mogli biste opet pokušati...
Torent pritisnu jedno od dugmadi ispod monitora. Tarh se naglo digne, izobličena lica. Ono što se sada zbivalo pred očima slavnog akademika, bilo je izvan njegova shvaćanja. Onako ukočen, vidio je samo kako mu se Tarh približava, vidio mu je oči u kojima se iskrilo nešto praiskonsko, divlje. Odjednom se duboko u njemu nešto pomjerilo, ali sve je bilo tako nezamjetno, da je to čak i podsvijest jedva registrirala.
Upravo kad je osjetio na sebi Tarhove ruke, na vratima su se pojavila dva robota-bolničara. Tarh smjesta ustukne, smiri se. Dok su ga

odvodili, Torent se trgne iz letargičnosti i priđe videofonu.
— Komandna kontrola S-10? Det Torent na vezi. Naređujem uklanjanje života na trećem planetu u solarnom sistemu S-10-93. Da, projekt Terra, Terra Sol, četiri i pol milijarde jedinki, ocijenjen negativno. Prekid veze.
Det Torent se podiže sa stolice. Zanimljivo! Ovo je već treći sličan slučaj u posljednje dvije godine. I uvijek ista reakcija na saopćenje negativne ocjene. Zacijelo neka pogreška u Institutima za stvaranje. Sjetio se nekog filma o sekti čiji su članovi prilikom svakog obreda uzimali adrenalin, a nakon toga činili neopisiva zlodjela... Opet neke besmislene asocijacije. No, ne bi li ipak bilo najbolje da odmah obavijesti o tome Vrhovno vijeće?

Carmen Klein: TRONOGI BLUES

Bratić je ljubomoran na Čudovište, Čudovište je bilo ljubomorno na Djevojčicu. Jednom ju je otelo i zatvorilo u vulkan. Sobom je imala samo kovčežić najfinije svilene odjeće i malu zlatnu budilicu koju joj je bila oporučila pokojna Baka — to su stvari uz koje se igrala u trenutku otimačine. Djevojčica je bila ljepušna, krhka kao porculanska pastirica, crvenkastoriđe kosice poput prezrelog kukuruza i svijetlih zelenih očiju iz kojih bi isijavao ili se cijedio klorofil kad bi se smijala ili plakala. Imala je glasić zvonak i nježan kao potočnice. Čudovište je gojazno, dlakavo, masno, nezgrapno građeno s golemom glavom bačvastih izbuljenih očiju i tankih udova, smrde mu noge i ne zna se lijepo ponašati. Nije je istinski čulo kada se smije, ni vidjelo kada plače. Čudovište je svakodnevno u podne kuhalo svoju porciju graha s repom i kobasicom, mljackalo, podrigivalo se i prdilo, a onda je išlo u šetnju i u posjete Bratiću i vraćalo se tek navečer. Za to bi vrijeme ona donekle predahnula. Ona je jela ružine latice kojih je grana virila u vulkan: živjela je ondje samo jednu cvjetnu sezonu. Osjećala je odvratnost i ljigavost prema svojoj bačenosti i stiješnjenosti, nije mogla pobjeći iz vlastite kože. Ali, njezin jad koji je zatomljivala u sebi, najzad je ipak morao probiti: niknuo je u obliku treće noge, najprije kao posve mali izdanak, klica ispod pupka, a iznad venerinog brežuljka, a danima se jasno formirala ljupka treća nožića, kao mala stabljika najprije do iznad koljena, pa do koljena, rastući sve više — niže. U prvo vrijeme njene dugačke svilene haljinice skrivale su od očiju Čudovišta ovo opredmećenje duševne patnje.
Svakog dana, u kasnijim popodnevnim satima, prolazi pored vulkana visoki lijepi Ženskar, idući u grad. Djevojčica se sitnim šakama držala glinenih rešetaka na okancu i čeznutljivo gledala van, sluteći negdje udaljeni život, zrak blag i ljude na terasama s cvijećem pred bistroima; sanjarska pogleda osmjehivala mu se. Vidjeli su iskre jedno drugom u dnu očiju. Plamičke. Napokon je postojao, struja je potekla, slikovite melodije protjecale su do njega od nje. Jednom se on prigne, uvuče ruku u vulkan i izvadi Djevojčicu malo iznutra, iz vlažne tame, pa sjede na travu uz obližnji jorgovan i postavi je sebi

na krilo. Bilo bi to tako nekih pola sata, a onda ju je vraćao i išao dalje. Nije je mogao uzeti za stalno, jer je pridošlica na ovoj Zemlji i nema drugog stalnog osim kretanja. Imao je samo da nije imao mira. Ona je navijala svoju zlatnu budilicu na tridesetak minuta unaprijed i tihi cincilin bio bi pozdrav do sutra.
Čudovište je primjećivalo da je Djevojčica duhom odsutna. Ono je priglupo i nije osjećalo kako ona osjeća, ali gonjeno slijepom sebičnošću, ćutjelo je tek da ona ne sagorijeva za nj. Ne, nije to dobro pa ukleto Čudovište, koje bi se pretvorilo u umilno biće kada bi ga ona poljubila. Nije težilo (na njenu sreću), nikakvoj harmoniji s njom. Čudovište je naprosto željelo da ono neuhvatljivo i prštavo u njoj, što samo nema u sebi — bude njegov rob, slavuj u njegovoj krletki ili zlatna ribica u zamućenoj vodi njegova akvarija. Nije moglo slijediti njene zanesene poglede uvis, zastajkivanja u hodu ukrug i obrtanja i njene misli. Čak ga je i sažalijevala: ona je imala otklon, ono .nije. Sačuvala bi pred očima sliku Ženskarovih sigurnih čvrstih ramena dok bi odlazio i odvijala pažljivo kao da proživljava sadržaj dragocjene filmske vrpce u samotnim noćima i pustim jutrima, od kojeg bi je uvijek iznova hvatale srsi i želudac propadao u pete ili pak obuzimao blaženi mir koji bi činio da se zagonetno smiješi. Čudovište je bilo beznadno, nemoćno i očajno i idućih popodneva povjerilo je svoj trapavi emocionalno—transcendentni neuspjeh lošim opisnim rečenicama Bratiću, naravno također čudovištu. Jedilo se i tužilo što mu i zatvorena u vulkanu izmiče, što je ne može ipak u potpunosti nadgledavati, kontrolirati.
Ljubomornom Bratiću Čudovište je bilo otklon, bio je zaljubljen u nj, čak su povremeno održavali i nespretne nezgrapne incestizirane snošaje. Bratiću je jetra kiptjela i pekla mu žuč jer je njegov miljenik okupiran drugom i puni sebi glavu nerazumnim. Mrzio je djevojčicu iz dna svoje mješine, nije mogao shvatiti da ona nije kriva.
Djevojčica i Ženskar voljeli su se nježno. Više je voljela ona njega, jer on je prolazio krajevima punim raznobojnog svjetla, pa i tame — drukčije od one u vulkanu, a ona je hvatala njihove odbljeske. On je iskusan. Pametan i smiren. Velik. Kad je odlazio u noć, odlazio bi s njim pritiješnjeni dio nje i širio se, rasipao svijetom, on je bio rasipna leća, a u njoj je ostajao pohranjen komadić dosljednog staloženog svjetla i sjene, te križaljke što postoji u njemu i mijena i trajanje,

povratak, centriralo se u njoj preko njega, kao da joj srce bi sabirna leća, jaka projekcija vanjskog svijetla skupljala se u njoj.
Sjedeći mu u krilu, zamolila bi ga da podvrne rukave (ako to već prije nije sam učinio) i prelazila prstićima preko dobrih podlaktica, pipala mu trepavice i čuvala u šakama kosu i koji put protrljala nosićem o netom glatko izbrijano tako svježe lice. Djevojčica je imala jamice u obrazima kad se smijala i rupicu na bradi. On bi taknuo prstom u jamicu na bradi podigavši joj glavu uvis i rekao: »Bog ti je evo ovdje upro prstom u tebe, proričući: — Ova ovdje je baš dobra i sviđa mi se.« Pa bi je slušao kako pjeva i brblja koještarije. "Vrijeme je letjelo. Ponekad bi se ona duboko zamislila i lice joj poprimilo izraz napete maske. »Što je?«, pitao bi. »Ja imam tri noge«, reče jednom i iznenada podigne uvis, preko glave svoju haljinicu pastelnih boja s uzorkom kiše, da ne vidi u prvi mah izraz njegova lica, »meni ubrzano raste treća noga, buja od sabitog nezadrživog bluesa u meni, provaljuje i sve je veća, još joj ima nekoliko centimetara do tla i ni druga haljina je više neće kriti i ti sad više ne trebaš dolaziti ako nećeš, kad znaš istinu o tuzi...« Uostalom, on je već prije vidio istinu. — Djevojčica nije bila neki dobar blefer i često bi joj se načas obrve približile, izbila crta između njih, oči skupile i jače zasjale, lice nabralo i usne stisnule. Rekao je: »Priučit ću se kao i na ostale dvije.« Otada su po pola sata sjedili zagrljeni tako da bi joj položio ruku ispod haljinice preko lijeve i desne noge, a ona njemu treću nogu preko ruke. Sve su tri bile neobično lijepe i fino oblikovane ženske nožice i donio joj je posebnu cipelicu za treće stopalo koje ne bijaše ni lijevo, ni desno, već dražesno simetrično, ušiljeno.
Sredinom jeseni treća se noga već doticala poda. Djevojčica se kretala pomalo neobično, ali ipak graciozno, pa čak i ljupkije nego prije, jer je više pazila. Djelovala je kao muzikalni, skladno navijeni tronožac što neprekidno pleše valcer uz nečujne zvuke glazbe: »Eins zwei, drei; Eiens, zwei, drei... Čudovište je, uočivši za njega novost, bilo uvjereno da je treća nožica ono zbog čega su misli Djevojčice negdje daleko, kliske, nepristupačne, njemu zatvorene, zagonetne, neuhvatljive i nedostupne. Povjerilo je bratiću o trećoj nožici, a vlastiti neuspjeh i posesivnost bez otkrića ugasili su u njemu sasvim žeđ za homoseksualnim snošajem. Ljubomorni Bratić, kojemu bijaše

već pun kufer, tada naumi ubiti Djevojčicu koja mu misli miljenika odvraća od njega i vratiti stvari na njihovo staro negdanje mjesto. (Obojica su imali nešto malo preko osam stotina pedeset i devet godina, što bi u njihovoj vrsti otprilike značilo da je pubertet već iza njih.) Jedne noći, dok mu je rođak u vulkanu hrkao, izvuče Djevojčicu, začepi joj usta, odalami je toljagom po glavi kao tele prije klanja, odnese je onesviještenu na panj i odsiječe joj sjekirom treću nogu. Djevojčica iskrvari i umre. Bratić zavitla odsječenom nogom i odbaci je daleko.

Ujutro tutor Čudovište pronađe tijelo, pokupi ga i zatrpa, izdubivši rupu u dnu vulkana.

U rano predvečerje, lijepi Ženskar naiđe na putu na istrgnutu nogu s cipelicom koju joj je bio donio; pažljivo je pohrani ispod onog grma i svake sezone on bi (grm) iznova cvjetao i mirisao nakon pupanja kojem je prethodilo zeleno listanje. U toj nozi i jest Djevojčičina nezadrživa razdiruća snaga obnove, dar providnosti, vrijednost koju je gajila. On i dalje uvečer odlazi u grad i gdjekad duboko udahne izvijajući miris jorgovana. Vulkan i dalje stoji na raskrsnici, prislonjen uz bočni zid neke ruševne kuće u sporednoj ulici. Čudovišni bratići održavaju odnose.

Kad se noću ili rano (ili kasno), ujutro vraća kući i nalegne na stol, pokrivši glavu rukama i preturajući u glavi proživljeno, obnavljajući, ignorirajući i prizivajući, ustanovi da je prilično neobične tragove u njemu ostavila jedina ljudska tronoga osoba koju je u svom životu ikad upoznao. Tri stopala ostavljaju prostraniji i upadljiviji trag nego dva. Naročito ako je treće dražesno simetrično usiljeno. Tko ne vjeruje, neka pogleda u snijegu. Doduše, tronogih djevojčica više ne postoji, ali znatiželjnik se može osvjedočiti na temelju tragova osakaćenih mačaka i pasa.

P. S. Autorica ovaj Tronogi blues posvećuje Dubravku Šu, ukoliko se dotičnoj osobi melodija svidi.

Nikola Krstić:PROP'O KONTAKT

Vjetar huji nad Romanijom a dva pastira sviraju u diple. Uto se na nebesima ukaza leteći tanjir.
Prvi pastir: — Vidi, bolan, leteći tanjir! Leti 'vamo!
Drugi pastir: — Ignjoriši ga! I tako nam niko neće vjerovati!
Prvi pastir: — Vid' budale, poplaši nam ovce!
Drugi pastir: — Vidi se da je pao s neba! Otud on zna kako ih je teško prikupiti! Valja nam ustajat' s panja!
Prvi pastir: — Jest, valja ustajat'!
Iz tanjira iskaču dvojica, tanki, visoki, plavi, to jest mali i zeleni. Prilaze pastirima. Mašu pipcima i kracima i nešto govore.
Prvi pastir: — Kakvi su ovo, bolan, marsovci, kad nemaju izbuljene oči? Šta ovo kažu?
Drugi pastir: — Kol'ko znam s televizije, ovo ti je ingleski. Ko bi hina razumio?! Probaj der ti s njima, telepatijom.
Prvi pastir, poznat u selu kao telepata, se napreže, želi im dobrodošlicu, pita ih hoće li sira, hoće li rakije. Oni navalili s engleskim.
Prvi pastir: — Oni ne razumiju telepatiju, ja ne kazivam ingleski! Opet prop'o kontakt!
Marsovci se okreću i ulaze u tanjir. Odlete.
Drugi pastir: — Prop'o kontakt! Hajde da skupimo ovce!

Lazović, Janković, Petrović: SRETNO DOBA

Pet ljudi u belom ćutke je zauzelo mesta za kontrolnom pločom. Napolju, nad brežuljcima, širila se pruga rumenila. Zastor oblaka ispresecale su pukotine blede svetlosti, kao da je noćno nebo prsio u hiljadu komada. Svitalo je.
Pogledavši na sat, jedan od petorice reče:
— Vreme je. — I pritisnu dugme.
* * *
Ivan Melou otvori oči. Jutarnja svežina brzo ga je potpuno razbudila. Voleo je svitanje.
* * *
Polako okrene glavu. Devojka pored njega je spavala.
* * *
Duž kontrolne ploče signali na ekranima igrali su neku svoju, nerazumljivu igru.
— Disanje?
— Normalno.
— EKG?
— Normalan.
— Tragovi nekontrolisane aktivnosti?
— Nema ih.
Čovek u belom pritisnu dugme.
— U redu. Devojka?
— Disanje normalno...
* * *
Ivan Melou beše sretan.
Bilo je rano jutro — istočni horizont bio je crven, još bez sjaja. Prema crvenkastom obzorju oštro su se isticali vrhovi borova, šuma je čekala, crna i tiha.
Činilo mu se da je jutro lepše od svih koje je zapamtio. I da nije bilo svežine koja je prodirala do kostiju poverovao bi da sanja to jutro. Bio je slobodan. I sretan, zato što je svitao dan, zato je živ — i osmehnu se ovim zaboravljenim osećanjima.
— Hladno ti je?
Oči mu se sretoše s devojčinim. Gledao ju je, a oštre crte njegovog

lica postajale sii sve mekše. Najzad blago odmahnu glavom.
* * *
Na tri ekrana signali su odjednom ubrzali, pa postali nepravilni.
— Nekontrolisana aktivnost u temenom delu velikog mozga!
— Prebaci na skaner!
— Nepotrebno, gotovo.
— Da li su mu elektrode dobro priključene na glavu?
— Apsolutno.
— Skaner pokazuje da on prima podatke sa smanjenom uvjerljivošću. Šta nije u redu?
— To se dešava ponekad, dok kompjuter ne kompletira program. Gotovo je.
— Kontrola uspostavljena... Kakav je program za njega?
— Ne znam. Kompjuter ispituje njegovo osećanje, i sam pravi program — zato su programi nekad predugi. Objekt tada proživi sve preostale godine, i ima utisak punog života, nabijenog događajima.
Krenuli su polako, on i devojka, držeći se za ruke. Tlo je bilo pokriveno mekim tepihom borovih iglica, i koraci su bili nečujni. Spuštali su se ka obali jezera. Trebalo je založiti vatru.
Ivan Melou najzad je imao život koji je hteo. Bio je slobodan, i sretan.
* * *
— Za desetak minuta, koliko Melou intenzivno sanja, kompjuter stvara svijet samo za njega. Svaki svet je drukčiji: onaj o kom si maštao. Svaki san je kao stvarnost: doživećeš ispunjenje svih svojih želja. — čovek je govorio dubokim, sporim glasom hipnotizera, dok mu je u očima lebdeo kroničan smešak.— Sviđa li ti se takvo nešto?
Drugi čovek u belom se osmehnu:
— Probaj, ako hoćeš. Da proživim u snu život kakav sam želeo... Ne, draži mi je ovaj, iako nije iz mašte.
— Razmisli: snovi su savršeno uverljivi, jer ti ne znaš da spavaš. Iluzija života je potpuna. Vreme teče ubrzano. I posle sretnog života, doduše odsanjanog, umrećeš spokojan i sretan. Za tebe nema razlike između sna i pravog Života, a umrećeš sretan!
— Hej, dosadio si nam.
— Voleo bih da znam šta sad oseća Melou. Mislim da mu je najveća želja bila da dočeka kraj našeg DRUŠTVA...

— Pričao je o tome kako čovek treba da živi dostojno tog imena, i o nekom ekološkom raju... Još trideset sekundi.
— Jak strujni udar, i kraj. Bezbolno,.. A pobunjenik Ivan Melou umreće presrećan. Imaće život kakav nikad ne bi doživeo. Mi ispunjavamo snove, činimo da ljudi odžive život kakav žele... zar nije logično da umesto mržnje od njih dobivamo zahvalnost?
— Ni Melou ni devojka to nisu shvatili. A ovo i nisu kazne: mi im omogućujemo da odžive.
Čovek preko puta pogleda još jednom na sat i diže se.
— Gotovo. Smrtna kazna je izvršena.
Ostala četvorica su poustajala. Kroz stakleni zid pred njima, videla su se na metalnim stolovima, dva nepomična tela do pola pokrivena snežnobelim plahtama. Masa žica polazila je sa glave svakog od njih, pa se sužavala u kabl, koji je vodio do kompjutera.
Napolju beše sasvim svanulo.
* * *
Osmehnuvši se devojci, Ivan Melou zastade u svitanje, na planinskoj padini.
Zastade zauvek.

Ljubomir Mihajlovski: POSJET

Vrata vremeplova se otvoriše. U lice joj udari jak pustinjski vjetar. Prije nego je krenula u obilazak, napuni posudu vodom i ponese je sa sobom:
Hodajući po pustinjskom pijesku ostavljala je tragove koji su se brzo gubili pod nanosima vjetra. Životne uvjete nije ni ispitivala: deset stoljeća ih nije moglo promijeniti, a upravo na tome komadiću zemlje boravili su i živjeli njezini daleki preci.
Misli joj prekine neki glas. U prvi mah pomisli da se prevarila, da je to vjetar fijukao zvukovima što su podsjećali na ljudske. Nastavi pješačiti. Glas postade jasniji i ona krene prema mjestu odakle je dolazio.
Iza pješčane dine ugleda nekog čovjeka koji posljednjim silama podiže glavu. Bio je potpuno iscrpen, lica opržena od vrela pijeska. Ona mu priđe i dok se nad njim naginjala, osjeti nekakvo probadanje u prsima. Nije se obazirala na tu jedva primjetnu bol jer je pokušala pomoći unesrećenom. Masažom čela uspjela ga je osvijestiti, a zatim mu je dala malo vode. Ali čovjeku nije bilo spasa: tijelo mu se poslije kratkog vremena ukoči.
Ona odnese mrtvaca prema vremeplovu. Na putu ponovo osjeti ono probadanje u prsima, ali to je nije brinulo. Unijevši tijelo u vremeplov, položi ga uz aparat za bioanalizu da utvrdi uzrok smrti. Uskoro uređaj izbaci rezultat analize: smrt je nastupila odmah poslije uzimanja neke otrovne tekućine.
Ona je začuđeno gledala svojim nebeskoplavim očima odgovor aparata. Pokojnik, očigledno, nije dugo uzimao nikakvu tekućinu jer su mu usta, kad ga je našla, bila ispucala... osim toga pokraj njega nije bilo nikakve posude... Posudu s vodom imala je ona... ali kakve veze može imati njezina voda sa smrću toga čovjeka... ne, to je nemoguće. U posudi je samo obična voda, voda koju piju svi bez ikakvih posljedica... svi ljudi njenog vre... Tada ponovo osjeti u prsima ono probadanje. Sada je bol postala nepodnošljivom. Cijelo joj tijelo obuzme panika a mozak zahvati neka obamrlost. Grozničavom brzinom odmakne mrtvo tijelo od bioanalizatora i sama se podvrgne testu da vidi što se zbiva s njom.

Pogled joj se počeo mutiti, i uskoro joj se tijelo beživotno opusti. Završivši analizu, stroj poče otkucavati rezultat na listu papira koji se, kad je otkucavanje prestalo, polako spusti na ženino tijelo:

NASTUPILA JE SMRT

UZROK SMRTI: GUŠENJE ZRAKOM S PREVELIKIM SADRŽAJEM KISIKA A BEZ SMOGA I TRAGOVA RADIJACIJE

TEST IZVRŠEN

Snažan vjetar mrsio je kose dvaju ljudskih bića. Vrata vremeplova automatski se zatvoriše, a uređaj za samouništenje se uključi.

(*Izvorni naslov: Poseta — S makedonskog preveo* K. Poljak)

Dubravka Miljković: ZABORAVLJENI ŽIVOT

Osvijestio sam se... Gdje li sam?... Kao da lebdim?... Ničega se ne sjećam... Ne mogu otvoriti oči... Nije ni važno... Spava mi se...
Ne znam koliko dugo sam spavao. Sada mi je uspjelo da, s mukom, otvorim oči. Ništa ne vidim. Svuda mrak. Gotovo opipljiv mrak. Zatvaram oči. Predajem se osluškivanju: top-top.... top-top... top-top... i sam vibriram u jednoličnom ritmu tih potmulih udaraca... Tako mi se... neizmjerno... spava...
Nastavljam istraživanje okoline. Oprezno, polako pružam jednu ruku, pa drugu. Zatim to činim i š nogama. Očekujem da ću dotaći nešto. Nigdje ništa. Mijenjam položaj i pokušavam ponovno. Opet ništa. Odustajem. Počinjem osjećati neku neugodnu prazninu u sebi. Pa da, gladan sam. Pokrećem usta kao da jedem, ali ne mogu se zavarati. Razljutila me ta nemoć. Gnjevno sam udario nogom u — ništa i sada se opet prepuštam uspavljujućem djelovanju toptanja. Čudno, više nisam gladan. Trebao bih malo razmisliti o tome. Nisam se baš previše trudio oko toga čak ni kad se stvar počela redovito ponavljati. Tako sam prehranu potpuno izbacio s popisa problema i eventualna kratkotrajna glad više me nije zabrinjavala. Bilo je mnogo drugih pitanja koja su mi se nametala i tražila odgovore kojih nije bilo.
Tko sam? Gdje sam? Zašto sam tu? Što je izvan toga? Nešto svakako mora postojati. Odakle inače oni udarci što ih neprekidno i čujem i osjećam? (Sigurno mi se to samo čini, ali neki put kao da čujem slične udarce, doduše mnogo brže, negdje u sebi.) Kasnije su do mene, povremeno, dopirali i drugačiji zvukovi, iznenadni. Uvijek se na njih naglo trgnem. Kad mi se to prvi put dogodilo, osjetio sam pri tom da sam udario o nešto. Uplašila sam se već mi se i prije učinilo da se prostor oko mene smanjuje, pa je to samo potvrdilo ovu moju bojazan.
Ne znam koliko sam dugo ovdje. Postalo mi je neudobno. Predosjećam promjenu. Izlazak? Radoznao sam, ali me uznemirava slutnja da se više nikada neću ovamo vratiti, u ovu sigurnost i, uglavnom, mir... Odnekud mi se nameće misao da ću ionako sve ovo zaboraviti, tek da ću možda, nekada u snu, oživjeti dijelove ovih

sjećanja...
Pomalo se bojim... Sav sam se skvrčio... Ne mičem se više...
Čekam... Ne znam što... Kad se pojavi, znat ću...
Šta je sad to?! Mora da je... Pa to je strašno. Valjda se neće ponoviti.
Ne! Evo opet... Neka sila oduzima mi svaku misao, obuhvaća me čitavog i gura, pritišće... Želio bih joj umaći, i sam panično tražim — kamo? Svugdje samo glatke stijenke mog zatvora. Prikupljam snagu, sad znam da će doći ponovno... S panikom za petama, silovito se zalijećem na mjesto gdje mi zadnji tragovi svijesti sugeriraju izlaz. Strahovit pritisak na glavu cijedi iz mene svijest... To... je...
* * *
E... njeee... e... njeee... e... njeee...
Rodili ste sina. čestitam.

Goran Stanković:ZA SVEMIRSKI MUZEJ OSEĆANJA

Vršili smo geološka iskopavanja na rubu Mora Tišine kada je 380.000 kilometara daleka Zemlja eksplodirala. Iznenadnu, kratkotrajnu tišinu u slušalicama naglo je prekinuo glas glavnog dispečera sa Zemlje, glas koji je u praznini etera odjeknuo hladno i pribrano, metalno zvoneći u našim ušima, glas nalik na ogromnu ledenu santu što nam se ruši na glave:
— Momci, izbio je atomski rat. Najveći gradovi istovremeno su uništeni. Čini se da je greška našeg ili njihovog kompjutera, sve je otišlo do đavola brzo, suviše brzo. Ovo je, izgleda, naše poslednje javljanje. Očekujemo nuklearni...
Eterom je zavladala tišina, nalik na najmoćniju eksploziju neke supernove. Samo se čulo jedva čujno radio brujanje kosmosa, dubok, taman, nizak, jedva primetan šum, kao prigušeni smeh ogromne mase ljudi. Zemlja je visila iznad naših glava u crnom, previše crnom nebu, plava, daleka, lepa, suviše lepa. Nismo govorili ništa. Nismo imali šta da kažemo. Odjednom, moj saputnik je vrisnuo, prvo jednom, zatim još jednom, a onda više nije prestajao da vrišti, komično posrćući i teturajući u nezgrapnom skafandru. Dugačkim, sporim skokovima krenuo je u Mesečevu pustinju, padajući, ustajući, sve dok ga nije progutala crna senka nekog velikog kamena. Isključio sam radio u svom skafandru i ledena tišina uguši vrištanje sada meni već nevidljivog čoveka. Nisam ga ni pokušao dozvati, nisam mu imao što reći. Stajao sam tako u prašini do gležanja, u Moru Tišine na tom Mesecu koji je vekovima svetlio zaljubljenima kao žuta svetiljka na nebu; stajao sam nekoliko minuta ili nekoliko časova, ne znam, a onda sam se vratio u modul, skinuo skafandar i pokušao dozvati Zemlju brodskim radiom. Eter je bio prazan, prepun hladne, podrugljive tišine koja je probijalo samo čavrljanje kosmičkah kvazara. Legao sam i buljio u plafon bez ijedne misli, bez svesti da postojim, dižem, živim 380.000 kilometara daleko od uskovitlanog požara atoma na hladnoj i plavoj Zemlji Prošlo je nekoliko dana u kojima nisam postojao. Ziveo sam u letargiji, ležeći i opraštajući se od svega što sam poznavao i što nisam poznavao. U

trenucima ludila pomišljao sam da uzletim i vratim se na Zemlju, bar da izgorim u njenoj atmosferi. Ali, treći član posade, koji je ostao u letilici što je kružila u Mesečevoj orbiti, više se nije javljao. Zašto se nisam odmah ubio? Ne znam, verovatno sam čekao smrt da dođe po mene, da se izbori i za tu malu, poslednju pobedu, da joj skratim zadovoljstvo da me vidi uništenog, dok sam se ja praštao sa svojim slomljenim svemirom, slomljenim životom, uništenom Zemljom. Stalno sam pozivao radiom Zemlju, po navici, bez ikakve nade. Zvučnik je ostajao nem, a ja sam imao vazduha za još tri dana, pa sam se počeo pripremati za kraj.

Ležao sam, kada se modul jedva primetno zatresao. Gotovo mehanički, bez prave radoznalosti, uključio sam spoljmi kameru. Možda je neki meteor, pomislio sam. Napolju, oko kilometar daleko od mog modula, visio je iznad tla ogroman brod, dugačak cilindar neverovatno zbrkane, naborane površine nalik na golemi umnoženi kristal, na neku zbrkanu nadrealističku skulpturu. Bio je to, naravno, vanzemaljski brod, brod došljaka sa zvezda. Nisam mogao da se ne nasmejem. Usne su mi se grčile razvlačeći se u osmeh, pravo keženje. Zakasnili ste, draškani, za svega nekoliko dana. Dugo sanjani susret sa vanzemaljskom civilizacijom desio se nekoliko dana posle propasti Zemlje! Na kraju smo saznali da nismo sami u svemira. Pardon, da nismo bili sami u svemiru. U svakoj drugoj situaciji u tom trenutku u meni bi nastao kovitlac svih mogućih i čoveku dostupnih misli i osećanja. Ja, predstavnik svoje vrste, da stojim pred došljacima sa zvezde! Ali sada sam bio potpuno miran, prazan, bez misli. Gledao sam taj brod s potpunom prazninom u duši. Sunce je oštro blještalo na izbočenim površinama, dok su senke bile crnje od Mesečeve noći. Brzo sam navukao skafandar i izašao u susret posetiocima iz svemira. Nisam se ničega plašio. Nisam imao više čega da se plašim. Sa bednim ostaoima radoznalosti uputio sam se prema njihovom brodu. Tada se na površini broda nešto pomaklo i jedna providna, svetlucajuća lopta uputi se prema meni, lebdeći u praznini. U lopti se neka pihtijasta, prozirna emulzija neprestano komešala i kretala, pojavljivali, su se i brzo nestajali klobuci. Ukratko, to biće je ličilo loncu u kojem nešto ključa. Nasmešio sam se ponovo; velika, uskomešana lopta je već doletela i stala desetak metara od mene.

Ne, ništa se nije dogodilo, nikakav intelektualni kontakt. Nismo razgovarali telepatski, nisu mi u glavi odjekivale strančeve misli. Nije ni moglo doći do bilo kakvog intelektualnog kontakta. Mi smo bili dva sasvim različita univerzuma, naši sistemi bili su previše različiti, previše posebni; pa čak i da smo našli zajednički način komuniciranja bilo je premalo vremena da pronađemo i neku zajedničku točku razumskog dodira, ako je takvih uopšte i bilo. I dok smo tako stajali, u svemirskoj praznini, biće sa drugog planeta i ja, prvi i poslednji čovek koji je došao u dodir s njima, odjednom me preplavilo duboko i snažno osećanje sažaljenja, saosećanja, razumevanja. Mnoštvo blagih, umirujućih osećaja obuzelo mi je duh. Osećao sam da ona nisu moja, da su mi nametnuta, da ne mogu biti moja ta tako plemenita i duboka osećanja. Odmah mi je postalo jasno da smo stupili u vezu emocijama, crpeći jedan iz drugoga samo čista osećanja. Odjednom, potpuno spontano, osetio sam prijateljstvo, simpatiju i zahvalnost prema toj lopti. Uzvratio mi je val sličnih osećanja. To je bilo kao da su jedan prema drugome stajala dva čoveka, civilizovani Evropljanin dvadesetog veka i divljak iz Nove Gvineje i osmehivali se. Ja sam nisam mislio ništa; samo sam osećao i primao osećanja stranca, u stvari, sada već mog »prijatelja«: otvorili smo jedan drugom »dušu«. Osećanja nisu bila univerzalna samo na Zemlji; i u svemiru, između najrazličitijih bića, osećanja su karika kontakta, ona karika koja ih je spajala pred zajedničkim izvorom postojanja: pred svemirom, hladnim, beskonačnim i surovim; onaj fluid preko koga je tekao sveopšti osećaj života.
Iz broda su doletele još dve lopte, jedna velika i jedna manja. Manja lopta (velika kao moja glava), spusti mi se ispred nogu na tlo, dok se velika lopta vratila u brod, ostavljajući me pomalo zbunjenog u prašini, sa loptom pored nogu. Da li je to bio poklon? Ili sredstvo za eutanaziju? U taj tren obuze me val umirujućih osećaja; lepota je osećala, slala mi svoja neutralna, umirujuća, neodređena osećanja. Bila je to emocionalna praznina koju sam ja trebao ispuniti. Ali čime? Shvatio sam šta su od mene želeli stranci. Vratio sam se u modul, noseći i malu loptu, seo u kabini i prislonio ruke na površinu lopte. Lopta je zasvetlela, počela se komešati fluidna unutrašnjost svetlucajući iskrama svitaca. Počeo sam se osećati svet. Ja (i cela moja bivša civilizacija) nisam mogao da ostavim ništa na

intelektualnom planu došljacima. Oni su naše znanje odavno prevazišli Jedino što će preostati od mog sveta moja su osećanja, osećanja običnog čoveka, začaurena u ovu loptu na stolu ispred mene. Morao sam ponovo da osetim svet koji više ne postoji, da prenesem u »dnevnik osećanja«, u ovu loptu, sva osećanja koja su postojala u meni i štaviše, sva osećanja koja su ljudi ikad imali. To sam morao bar pokušati da uradim, kao rekvijem za svoju civilizaciju. A osećati tako duboko i snažno bilo je teško. Mi, sada već bivši moderni ljudi, zaboravili smo da osećamo. Ponosili smo se svojim razumom, tehnikom, idejama, a osećanja smo izgubili negde na putu tehničkih aveti. Čovek je postajao sve manje i manje sposoban da oseća, da doživljava i preživljava i, polako, pretvarao se u robota, mašinu, tehniku, hladnu, mrtvu, koja se na kraju sama uništila, nemajući više nikakav osećaj za život.
I, tako, ja sada moram da uklonim tu barijeru hladnog razuma i da se spustim na dno svog bića, u sam izvor emocija, u sam osećaj života, gledajući mrtvu Zemlju obešenu u crnom nebu. Moram se setiti svega, proživeti ceo svoj život i ceo svet, ponovo moram sve žene, trave, ljude, mora, vetrove, gradove, jutra i večeri osetiti, obojiti onim osećanjima koja nikad nisam imao svesno, moram — živeći taj svet u sebi — proživeti ga na pravi način; i sva ta osećanja moram utisnuti u ovu loptu, izgleda, neku vrstu emocionalnog kompjutera, ili neku emocionalnu kameru.
Ovo pišem odmarajući se od osećanja. U lopti ima sve više blistavih iskrica u bezobličnom fluidu, prazneći me malo-pomalo. Moram požuriti jer mi nestaje kiseonika. Ima još mnogo stvari koje moram osetiti sećajući ih se, još mnogo stvari na ovoj plavoj kugli iznad moje glave, tako dalekoj i tako bliskoj meni. Kad umrem, pretpostavljam, lopta će i to zabeležeti i obavestiti svoje vlasnike. Onda će oni doći i odneti ta moja osećanja u, možda, neki svemirski muzej osećanja. Možda će to biti i vrlo istaknuti eksponat. Ipak, nešto će ostati od mog sveta. Mogu biti ponosan, valjda, što će to biti baš u osnovi moja osećanja. Moram završiti ovaj zapis. Smestiću ga u radioaktivnu kriptu. Možda će milionima godina kasnije na Zemlji neki novi život gledati u svemir, pitajući se da li je sam. A možda će naći i ovaj brod i ovaj zapis. Sve to nalikuje, istina, na naučnu fantastiku, ali, mogu sebi sada oprostiti takve ludosti da verujem u

nemoguće. Sada ću se vratiti svom »dnevniku« i nastaviti osećati sve, sve dok mogu disati. Moram to učiniti valjano. Osećam (ha-osećam?) da imama sada osećanja za ceo svet; za sve ljude.

Larry Niven: Četvrta vještina

The Fourth Profession

Preveo Krsto Mažuranić

Kućno je zvonce zazvrčalo oko podneva, u srijedu.
Sjeo sam u krevetu... i iskusio najčudniji mamurluk. U glavi mi se nije vrtjelo. Moj je osjećaj za ravnotežu bio bolno budan. U isto vrijeme, glava mi je bila pretrpana znanjem: mali milijun podataka bez ikakve međusobne veze kipio je poput one čudotvorne kaše. Bilo je to kao da pokušavate hodati po žici i istovremeno rješavati zagonetke iz romana Agathe Christie. Pa ipak, nisam radio nijedno ni drugo. Kao što već rekoh, sjedio sam u krevetu i žmirkao.
A onda se sjetih Fratra, i pilula Koliko pilula? Opet je zazvrčalo zvonce.
Hodati prema vratima bio je doživljaj koji morate iskusiti da biste vjerovali. Ljudi obično ne obraćaju pažnju na somatske osjete. Moji su pak zahtijevali pažnju, inzistirajući da ih iskušam... salto-mortalom unatrag, na primjer. Trudio sam se da odolim toj potrebi. Ne posjedujem mišice sposobne za salto-mortale unatrag.
Čudno. Bio sam siguran da nisam popio pilulu za akrobacije.
Čovjek pred mojim vratima bijaše krupan, i plavokos, i snažan. Prema špijunki pružao je nekakvu meni nepoznatu legitimaciju držeći je među kratkim, debelim prstima. Imao je čestite, plave oči na uglatom, poštenom licu. Poznavao sam to lice. Vidio sam ga sinoć u »Dugoj Žlici«: njegov je vlasnik sjedio za stolom u kutu, sam. Sinoć je izgledao zlovoljno, izgubljen u neugodnim mislima poput čovjeka kojeg je maločas napustila zaručnica da bi se udala za drugoga. Izraz lica mu je garantirao samoću. Bio mi je zapeo za oko zato, što nije pio toliko koliko bi se moglo očekivati od čovjeka s takvim licem.
Danas je izgledao strpljiv, beskrajno strpljiv... toliko bi se strpljenje

inače moglo očekivati samo još od mrtva čovjeka.
Osim toga, imao je legitimaciju. Pozvao sam ga da uđe.
— William Morris — reče on predstavljajući se. — Tajni služba. Jeste li vi Edward Harlev Frazer, vlasnik bara »Duga Žlica«?
— Suvlasnik.
— Da, to je točno. Žao mi je, što vas smetam, gospodine Frazer. Vidim da sam vas probudio. — Promatrao je izgužvanu pidžamu u koju sam bio odjeven.
— Sjednite — rekoh, mahnuvši rukom prema stolcu. Osjećao sam strašnu potrebu da i sam sjednem. Ovako stojeći, nisam mogao misliti ni na što, osim na svoje stajanje. Bio sam savršeno svjestan vlastite ravnoteže. Moje pete nisu htjele doticati pod. Svu sam težinu oslanjao o nožne prste,; tijelo mi jednostavno nije htjelo da stoji drugačije.
Zato sam se spustio na rub kreveta, ali mi se činilo kao da izvodim vježbu na trampolinu. Sva je moja svijest bila usredotočena na taj inače tako nevažni pokret koji izvodimo savršeno nesvjesno. K vragu.
— Što želite od mene, Morris? Mislio sam da je posao Tajne službe da čuva Predsjednika.
Njegov je odgovor zvučao kao naučen napamet:
— Osim što se brinemo o drugim stvarima kakva je, na primjer, krivotvorenje novca, mi čuvamo Predsjednika i njegovu bližu rodbinu, novoizabranog Predsjednika do inauguracije, i potpredsjednika ako on to od nas zatraži. — Zastao ja. — Donedavna smo čuvali i ugledne goste iz inozemstva.
Ah, tu smo!
— Došli ste k meni zbog Fratra.
— Tako je. — Morris je spustio pogled na svoje ruke. Moglo bi se očekivati da će uz svoju legitimaciju pokazivati i određenu dozu samosvijesti i sigurnosti u sebe. Ne, nije pokazivao. — Ovo je vrlo čudan slučaj, Frazeru. Mi smo ga se latili jer je nekoć bio naš posao da štitimo inozemne goste... a osim toga, nitko drugi nije htio imati nikakve veze s njime.
— I tako ste sinoć bili u »Dugoj Žlici« i čuvali gosta iz svemira.
— Baš tako,.
— A gdje ste bili večer prije?

— To je večer kad se prvi put pojavio?
— Aha — rekoh, sjećajući se. — Ponedjeljak...
* * *
Ušao je nepuni sat pošto sam otvorio lokal. Činilo se kao da lebdi; donji rub njegove odjeće jedva je doticao pod. Sudeći po načinu na koji se kretao, moglo je to biti i na kotačima. Oblik mu je bio nekako pogrešan, pa biste dobili želju, gledajući ga, da izvrnete vlastite oči i tako ga ispravite.
Ima nešto neobjašnjivo u odjeći na osnovi koje su zaradili svoj nadimak. Fratri... Kapuljača im je sprijeda otvorena kao da se negdje unutra, u sjeni, skrivaju oči; i pelerina je otvorena. Ali prostrana odjeća krije više nego što bi se moglo pomisliti na prvi pogled. Ima previše neprozirnih sjena.
U jednom času, dok je prilazio šanku, učinilo mi se kao da mu se odjeća malo rastvorila. Unutra kao da nije bilo ničega.
U »Dugoj Žlici« bila je potpuna tišina. Sve su oči bile zalijepljene za Fratra dok je... sjedao?... na barsku stolicu na jednom kraju šanka i naručivao.
Izgledao je kao stranac, i bio je stranac. Osim toga, činio se nadnaravnim.
Imao je skroz-naskroz šašavi sistem opijanja. Ja držim piće na zidu iza šanka, na tri dugačke police, složeno uglavnom po redu prema tipovima. Fratar je naručivao redom iz svake boce, idući zdesna nalijevo. Svako bi piće popio bez ikakvih dodataka, nerashlađeno. Pio je tiho, polako i potpuno koncentriran na ono što radi.
Sve što je te večeri izgovorio bile su narudžbe.
Nije dopuštao da se išta vidi ispod te njegove mantije, osim jedne ruke. Ruka je bila slična pilećoj nozi, samo je bila veća i imala je kvrgave, nevjerojatno pokretljive zglobove, i pet prstiju umjesto četiri.
Kad je došlo vrijeme da zatvorim lokal, Fratar je već iskušao sve boce na najgornjoj polici osim posljednje četiri na lijevoj strani. Platio mi je novčanicama od jednog dolara i otišao, krećući se sasvim sigurno. Dajem vam svoju riječ stručnjaka: bio je sasvim trijezan. Alkohol na njega uopće nije djelovao.
* * *
— Ponedjeljak navečer — rekoh. — Sve nas je uplašio kao sam

vrag. Morrise, koga je đavla jedan Fratar tražio u Hollywoodu? Mislio sam da su svi Fratri u New Yorku.
— I mi.
— Ha?
— Nismo imali pojma da je ovaj na Zapadnoj obali sve dok se o tome nisu raspisale novine jučer ujutro. Zato danas niste vidjeli više reportera, Frazeru. Zadržali smo ih podalje od vašega bara. Ja sam sinoć došao da vas ispitam, ali sam se predomislio kad sam vidio da je Fratar već tamo.
— Ispitati mene. A zašto? Ja sam mu samo točio piće.
— U redu, da počnemo s time. Zar vas nije bilo strah da bi alkohol mogao ubiti Fratra?
— Pomislio sam na to.
— Pa?
— Dao sam mu što je tražio. Sami su Fratri krivi da o njima ne znamo ništa. Mi čak ne znamo kako oni izgledaju, a kamo li nešto više. Ako pijača naškodi Fratru, pravo mu budi, sam si je kriv. Kemija se mene ništa ne tiče, nek' si je provjerava sam.
— Zvuči logično.
— Hvala.
— To je još jedan razlog da sam ovdje — reče Morris. — Premalo znamo o Fratrima. Mi čak nismo znali da oni uopće postoje do prije dvije godine.
— Oh? — Prvi put sam nešto o njima pročitao u novinama prije mjesec dana.
— Ne bi bilo ni toliko, da nisu svi astronomi već i tako gledali na tu stranu, proučavajući supernovu u Strijelcu. Zato su uhvatili signale s njihova broda nešto ranije; a on je već bio unutar Plutonove orbite.
— Komunikaciju smo uspostavili prije godinu dana. A prije dva tjedna ušli su u orbitu oko Mjeseca. Koliko znamo, postoji samo jedan fratarski međuzvjezdani brod, i samo jedna letjelica orbita— Zemlja. Ova pak pluta u oceanu nedaleko od Manhattana, što je zgodno zbog sjedišta Ujedinjenih naroda. Vjerovalo se da su Fratri na njoj ujedno i svi Fratri na Zemlji.
— Frazeru, mi nemamo pojma kako je vaš Fratar dospio na Zapadnu obalu! Štogod nam možete reći o njemu bit će od velike koristi. Jeste li možda opazili nešto neobično na njemu?

— Neobično? — nacerio sam se. — Na Fratru?!
Potrajalo je trenutak da shvati kakvu je glupost izvalio, a onda se i sam kiselo nacerio.
— Nešto neobično na Fratru.
— Aha — rekoh. Pokušao sam sabrati misli. Bila je to velika pogreška. Opet se onaj milijun nepovezanih podataka počeo igrati lovice u mojoj glavi.
Morris je govorio:
— ... samo pripovijedajte, štogod vam padne napamet Fratar je došao opet u utorak navečer. U koliko sati?
— Oko četiri i trideset. Imao je sa sobom kovčeg pun... pilula... RNA...
Izgubljen slučaj. Znao sam previše toga, a sve najednom sve zbrda-zdola, nesređeno. Znao sam kako se kaže »Odjeća »za-među-Strancima«, znao sam njenu konstrukciju i namjenu. Znao sam sve o Fratrima i alkoholu. Znao sam nazive za pet primarnih boja, pa me začas zaslijepilo sjećanje na te boje koje ljudi nikad neće vidjeti.
Morris nije skidao pogleda s mene, s vrlo zabrinutim izrazom lica.
— Što je? Što se dogodilo? .
— Pitajte me. — Glas mi je bio visok, i čudan, i drhtav od usplahirena hihota. — Fratri imaju četiri ekstremiteta, sve ruke, a svaka ima žuljevitu petu odmah iza prstiju. Ja im znam imena, Morisu. Za svaku ruku, za svaki prst. Znam koliko očiju ima Fratar. Jedno. A cijela im lubanja služi kao uho. Nemaju riječ za »uho«, nego medicinske izraze za svaku od... rezonantnih šupljina između moždanih režnjeva...
— Djelujete mi omamljeno. Nemate valjda običaj da i vi Iskušavate alkohol što ga prodajete, ha, Frazeru?
— Ja sam suprotno od omamljen. U glavi imam kompas. Imam apsolutno točno osjetilo smjera. Morrisu, mora da je to od pilula.
— Pilula? — Morrisove uši su sitne, uglate, i nezamislivo je da bi ih mogao naćuliti poput terijera. Ipak, učinilo mi se da je uradio baš to.
— Imao je kovčeg pun uzoraka.... edukativnih pilula...
— Smirite se. — Položio mi je ruku na rame, tješeći me. Opustite se. Počnite od početka i pripovijedajte. Ja ću pristaviti vodu za kavu.
— Fino. — Najednom sam se zaželio kave. — Džezva je već spremna. Samo uključite rešo. Ja sve pripremim prije spavanja.

Morris se izgubio iza paravana što je dijelio čajnu kuhinjicu od spavaće sobe moga maloga stana. Čuo mu se još samo glas:
— Počnite od početka. On se vratio u utorak navečer.
— Hej, pa kava je već kuhana. Mora da ste uključili rešo u snu. Hajde, pričajte.
— Pa, nastavio je piti tamo, gdje je noć prije prestao, četiri boce prije kraja police. Bio bih se zakleo da je savršeno trijezan. Bar ga njegov glas nije odao...
* * *
Njegov glas ga nije odao jer je to bio samo šapat, pretih da bi ga se razumjelo. Tranzistorsko prevodilo govorilo je poput kompjutera slažući riječi od već prije snimljenih pojedinih glasova ljudskoga govora. Govorilo je polako i vrlo pomno. A zašto ne? Pa govorilo je strani jezik.
Fratar je te večeri bio vrlo efikasan. Iskušao je sve burbone i irske viskije, i većinu likera. Sad je isprobavao votke.
Tu sam skupio dovoljno hrabrosti da ga upitam što on to, zapravo, radi.
Objasnio mi je vrlo opširno. Fratarski je međuzvjezdani brod u trgovačkoj misiji, kruži od zvijezde do zvijezde i trguje. On je zadužen da skuplja uzorke. Zato je i došao u moj bar: da iskuša sve alkoholne napitke. Vrlo je zadovoljan. Vjerojatno će naručiti velike količine nekih napitaka, isušili ih smrzavanjem da se uštedi skladišni prostor, i ukrcati ih na brod. Kasnije se samo doda voda i alkohol.
— Onda vam neće biti potrebno da kušate sve votke — rekoh mu. — Votka i nije drugo do skoro sama voda i alkohol.
Zahvalio mi je.
— Isto vam je sa džinom, osim što se mijenja dodana aroma. — Poredao sam četiri razna džina preda nj. Jedan je bio Tanqueray. Jedan je bio nekakav holandski džin koji je valjalo hladiti poput nekih likera. Ostala dva su bili sasvim obični. Ostavio sam ga da kuša, pa otišao da poslužim ostale goste.
Bio sam se pripremio za veliku navalu gostiju večeras. Računao sam s glasinama. *Skokni na piće u »Dugu Žlicu«, pa ćeš vidjeti Stvar iz svemira kako cuga kao smuk.* Ali bar je bio napol prazan. Louise se snalazila sasvim lijepo.
Ponosio sam se Louisom. Vladala se kao da se baš ništa čudnovato

nije dogodilo. Takvo je njezino držanje bilo zarazno. Mogao sam zamisliti kako moji gosti razmišljaju, Mi volimo popiti svoje piće na miru. Stvar iz svemira ima pravo da ga se pusti na miru.
Bilo je zabavno usporediti njezinu večerašnju nehajnu bezbrižnost i sinoćnje izbuljene oči od čuda i strave kad je ugledala Fratra.
Fratar je dovršio isprobavanje džinova.
— Brinu me neke isparive frakcije — rekao je. — Neka od vaših pića izgubit će aromu ako ih se kondenzira.
Rekao sam mu da je vjerojatno u pravu. A onda sam pitao:
— Čime plaćate robu koju kupujete?
— Znanjem.
— To je fer. Kakvim znanjem?
Fratar je posegnuo u unutrašnjost svoje odjeće i izvadio plosnatu torbu za uzorke. Otvorio ju je. Bila je puna pilula. Vidio sam i jednu veliku staklenu bocu punu istovjetnih pilula — mora da ih je bilo bar dvjesta. Te su bile malene, i ružičaste, i trokutaste. One druge pilule bile su kudikamo veće, okrugle, i svih mogućih boja. Svaka je bila umotana u posebni omot i označena krivudavim fratarskim pismom. Sve su se oznake međusobno razlikovale. Neke su izgledale đavolski komplicirano.
— Ovo su znanja — rekao je Fratar.
— Ah — rekao sam ja, i pitao se, ne vuče li on to mene za nos. Nigdje ne piše da stranac iz svemira ne smije imati smisla za šalu, zar ne? Nema nikakva načina da se vidi laže li on to, ili ne.
— Jedna kompleksna organska molekula ima veliku ulogu u procesu memoriranja — rekao je Fratar. — Ribonukleinska kiselina. Ona je prisutna u živčanim sustavima većine organskih oblika života. Želite li možda naučiti moj jezik?
Kimnuo sam glavom.
On je izvadio jednu pilulu iz džepića u torbi za uzorke i razmotao je. Omotač, sličan celofanu, odlepršao je na šank. Fratar je stavio pilulu na moj dlan i rekao:
— Ovo morate odmah progutati, jer se, ovako na zraku, vrlo brzo raspada.
Pilula je bila obojena poput streljačke mete crvenim i zelenim koncentričnim kružnicama. Bila je velika, pa sam imao muke da je progutam.

* * *
— Vi ste totalno šašav čovjek — rekao je Bili Morris u čudu.
— Sad se i meni tako čini. Ali, razmislite malo. To je bio Fratar, stranac, ambasador svoje vrste. Zacijelo mi ne bi podmetnuo nešto opasno ne promislivši najprije o mogućim posljedicama.
— Promislio bi, ha?
— Tako mi se onda činilo. — Sjetio sam se kako alkohol djeluje na Fratre. To je bilo znanje iz pilule koje je isplivalo na površinu kao da sam to znao cijelog života. Došlo je prekasno...
— Razni jezici mnogo govore o osobama koje se njima služe — o načinu na koji misle, o načinu na koji žive. Morrisp, fratarski jezik mnogo govori o Fratrima.
— Daj, zovi me Bili — reče on nestrpljivo.
— Vrijedi. Uzmi Fratre i alkohol. Alkohol na njih djeluje baš kao i na ljude, to jest malo im izgladnjuje stanice u mozgu. Samo što Fratri mnogo sporije apsorbiraju alkohol. Fratar može ostati pod gasom cijeli tjedan pošto je jedne večeri dobro potegnuo iz boce.
— Znao sam da je trijezan kad je otišao u ponedjeljak navečer. A mora da je bio dobro pripit u utorak.
Pijuckao sam kavu. Danas mi je imala nekako drugačiji okus, bolji, kao da je sjećanje na neku fratarsku hranu nekako dospjelo u moje osjetilo okusa.
Morris je govorio:
— ... a ti to nisi znao.
— Znao? Čovječe, ja sam računao na njegov osjećaj odgovornosti!
Morris je tužno zavrtio glavom, a činilo se kao da se iznutra smije na moj račun.
— Poslije smo još malo razgovarali... a onda sam progutao još nekoliko pilula.
— Zašto?
Valjda sam bio pijan od prve.
— Napio si se od pilule?
— Pa, ne baš napio. Samo nisam bio u stanju da trijezno mislim. Glava mi je bila puna fratarskih riječi koje su gonile jedna drugu trudeći se da pronađu svaka svoje značenje. Vrtjelo mi se od neljudskih slika i pojmova i riječi koje nisam mogao izgovoriti.
— Koliko si ti to pilula progutao?

— Ne sjećam se.
— Fantastično. Prisjetili se nečega.
— Sjećam se da sam rekao: »A da probam nešto neobično? Zbilja neobično.«
Morrisa cijela ta priča nije zabavljala.
— Imaš vrašku sreću što si još uopće sposoban govoriti. Pravo je čudo što se jutros nisi probudio kao imbecil!
— Jučer mi se to nije činilo loše.
— I ne sjećaš se, koliko si pilula progutao?
Potresao sam glavom. Možda je taj pokret istresao novo sjećanje.
— Ona boca s trokutastim pilulama. Znam kakve su to pilule. Brisači pamćenja.
— Pa nisi valjda...
— Ne, ne, Morrisu. One ne brišu cjelokupno pamćenje. One brišu samo pamćenje stečeno pilulom. RNA u fratarskim pilulama ima neku posebnu oznaku, tako da je pilula za brisanje pronađe i rastavi. Samo RNA iz pilule. Ostale ne dira.
Morris je zinuo od čuda. Konačno reče:
— Ovo je nevjerojatno. Već su i obrazovne pilule čudo, a ovo... Jasno ti je, što se tu događa, zar ne? Svaka pojedina molekula RNA u svakoj pojedinoj obrazovnoj piluli ima po jedan slobodni radikal. Aktivna komponenta u piluli za brisanje je encim skrojen baš za taj radikal.
Vidio je izraz moga lica, pa je dodao:
— Nema veze, vjeruj mi na riječ. Vjerujem da su koristili obrazovne pilule stotinama godina prije nego što su uspjeli smisliti pilulu za brisanje.
— Lako moguće. Pilule su vrlo stare. Skočio je kao kobac:
— Kako znaš?
— Ime za pilulu ima samo jedan slog. Postoje tuceti riječi za razne efekte u vezi s pilulama. Kad progutaš pogrešnu pilulu, za prateće pojave kod raznih inteligentnih vrsta, kad progutaš previše pilula odjednom. Postoji poseban naziv za pilule namijenjene treningu životinja, i poseban za robove. Morrisu, rekao bih, da mi se pamćenje polako vraća.
— Izvrsno! I zovi me Bili!
— Bili.

— Tako je već bolje.
— E, pa vidiš, Bille, Fratri prodaju svoje pilule po svemiru već tisuće godina. Možda i desetke tisuća.
— A koliko je raznih vrsta pilula bilo u onom kovčegu? Pokušao sam se sjetiti. Glava mi se činila kao zgrušano mlijeko.
— Ne znam da li je bilo više primjeraka jedne vrste pilula. Bile su četiri tvrde pregrade poput listova u knjizi, a u svakoj pregradi bilo je nekoliko redova džepića s po jednom pilulom u svakom. Hmmm. Recimo, šesnaest džepića u osam redova. Možda. Morrisu, morali bismo pozvati Louise. Ona će se možda bolje sjećati od mene, pa. čak ako je i manje primjećivala. Njoj bar glava nije puna svega i svačega.
— Misliš li na Louise Schu, šankericu? Pa, mogla bi. Ili bi mogla nekom asocijacijom protresti tvoje sjećanje.
— Imate pravo.
— Pozovi je. Reci joj da je želimo vidjeti. Gdje ona stanuje, u Santa Monici, zar ne?
Dobro je uradio svoju domaću zadaću, nema što. Telefon joj je još zvonio, kad je Morris rekao:
— Čekaj trenutak. Reci joj da ćemo se naći u »Dugoj Žlici«. I reci joj da ćemo joj platiti za izgubljeno vrijeme.
A onda je Louise podigla slušalicu i rekla da smo je probudili, a ja sam joj rekao da ćemo joj platiti za izgubljeno vrijeme, a ona je rekla a kakav mi je sad to štos.
Kad sam spustio slušalicu, upitao sam:
— Zašto u »Dugoj Žlici«?
— Nečeg sam se sjetio. Bio sam posljednja mušterija te večeri. Ne sjećam se da si počistio bar.
— Pa i nisam. Osjećao sam se čudno. Ne, ipak smo malo počistili.
— Jesi li ispraznio koševe za smeće?
— To najčešće mi ne radimo. Ima jedan momak koji dođe svako jutro i pobriše pod i isprazni koševe i tome slično. Nevolja je u tome, što nam ne dolazi već nekoliko dana. Gripa. A Louise i ja obično odlazimo rano.
— Izvrsno. Frazeru, obuci se, idemo u »Dugu Žlicu«. Izbrojat ćemo komadiće fratarskog celofana u košu za smeće. Ne vjerujem da ih nećemo lako identificirati. To će nam reći koliko si progutao pilula.

— I zovi me Bili.
* * *
Shvatio sam dok sam se oblačio. Morrisov se odnos prema meni nekako izmijenio. Počeo se vladati kao da mi je tutor, ili nešto slično. Nekako je nastojao da mi stoji blizu, kao da se boji da će me netko ukrasti, ili kao da ću se ja iskrasti i pobjeći.
Bogata mašta? Možda. Poželio sam da ne znam tako mnogo o Fratrima.
Kad sam se obukao, otišao sam u kuhinju da operem džezvu. Navika. Uvijek operem džezvu prije nego što odem na posao. Kad se vratim u tri poslije ponoći, čeka me spremna.
Nagnuo sam džezvu da izlijem ostatke kave i talog, i zinuo od čuda. Džezva je bila puna svježe, tek skuhane kave.
* * *
Vani, na ulici, stajao je još jedan agent Tajne službe. Visoki tip sa Srednjeg zapada, osmijeha prepuna zubi. Zvao se George Littleton. Nije prozborio ni slovca pošto nas je Bili Morris predstavio, vjerojatno zato, što sam ja izgledao kao da ću ga ugristi.
Bio bih ga ugrizao, da je samo riječ prozborio. Moj me osjećaj za ravnotežu gnjavio poput pokvarena zuba. Nisam ga mogao zaboraviti ni na trenutak.
Silazeći liftom mogao sam osjetiti kako se sav svemir pomiče oko mene. Činilo mi se da imam četverodimenzionalnu geografsku kartu u glavi, i da sam joj ja u centru, i da se sav svemir oko mene pomiče raznim brzinama i pravcima. Promjenjivim brzinama i pravcima.
Vozili smo se u »lincoln-continentalu«. George je bio za volanom. Moja je karta postala triput aktivnijom, bilježeći svaki doticaj Georgeove noge i kočnice i gasa.
— Dobivat ćeš od nas plaću — govorio je Morris — ako se slažeš. Ti znaš više o Fratrima nego bilo koji živi čovjek. Zvat ćemo te savjetnikom i plaćati tisuću dolara na dan, a ti ćeš nam reći sve čega se možeš sjetiti o Fratrima.
— Hoću, ali mogu otkazati kad mi se učini da sam rekao sve što znam.
— Naravno — rekao je Morris. Lažac. Držat će me tako dugo koliko im se bude svidjelo. A ja tu ne mogu ništa, bar ne sada. Zato upitah:
— A Louise?

— Ona je, uglavnom, obilazila stolove, koliko se sjećam. Vjerojatno ne zna ništa naročito. Platit ćemo joj tisuću dolara dnevno, za dva dana. Ili, bar za danas, znala što ili ne.
— Fino — rekoh.
— Ti si zlatna koka, Frazeru. Imao si fantastičnu sreću. Te pilule za fratarski jezik jako su važne za buduće odnose sa Fratrima. Morat će i oni učiti o nama. Mi ćemo znati sve o njima, pa im neće biti druge. Frazeru, kako izgleda Fratar ispod mantije i kapuljače? _ .
— Različito od ljudi — rekoh. — Oni stoje uspravno samo da nama ne budu previše čudni. A imaju oteklinu duž jednoga boka koja izgleda kao nekakva oprema ispod mantije, ali nije. To je dio njihova probavnog trakta. A glava im je velika poput naranče, i napola je prazna. Šuplja.
— Oni su prirodni četveronošci?
— Aha, četiri stopala, i penju se. Životinja iz koje su evoluirali živi u šumama biljke koja izgleda poput prevelikog maslačka. Mogu bacati kamenje bilo kojom nogom. Još ih ima na Centru, to im je planet s kojega su potekli. Ne zapisuješ.
— Magnetofon radi.
— Zbilja? — A ja sam se zezao.
— Radije vjeruj. Štogod nam kažeš, moglo bi se pokazati korisnim. Mi još ne znamo kako je taj tvoj Fratar dospio amo, u Kaliforniju.
— *Moj* Fratar, ha?
— Jučer su me na brzinu o svemu obavijestili. Nisam ti rekao? Posjetio sam svoje roditelje u Carmelu kad me pozvao šef, jučer ujutro. Deset sati kasnije znao sam o Fratrima sve što je bilo tko od ljudi mogao znati. Osim tebe, Frazeru, naravno.
— Sve do jučer smo mislili da su svi Fratri koji su se spustili na Zemlju ili u zgradi Ujedinjenih naroda ili u onom njihovu brodu Zemlja—orbita.
— Mi smo bili u tome brodu, Frazeru. Nekoliko je ljudi prošlo taj brod uzduž i poprijeko, sve uvježbani astronaut: u odijelima za šetnju po Mjesecu. Na Zemlju je sišlo šest Fratara, osim ako se još koji nije skrivao negdje u brodu. Možeš li se sjetiti kakvoga razloga zašto bi im tako nešto palo na pamet?
— Ne mogu.
— Pa tako ni nitko drugi. I evo, jutros se zna gdje su šestorica

Fratara. Svi su u New Yorku. Tvoj se Fratar sinoć vratio kući.
Ovo me potreslo.
— Kako?
— Nemamo pojma. Istražujemo zrakoplovne linije, kakogod to izgledalo budalasto. Zar ne misliš, da bi stjuardesa odmah zapazila da u avionu ima Fratra? Ha? I jutros bi bila u svim novinama?
— Pa da
— Također istražujemo nije li bilo vijesti o letećim tanjurima:
Tu sam se nasmijao u sav glas. A zatim ušutio. Vraga, i to je sasvim logično.
— I?
— Ništa. ..
— Što ćete sad?
— Ako ne iščačkamo ništa pametnije, ozbiljno ćemo promisliti o teleportaciji.
— To je to — rekoh, nimalo se ne iznenadivši. Sjećanje je došlo kao nešto prirodno, kao kad nešto oduvijek znate. — Dao mi je pilulu za teleportaciju. Zato imam apsolutni osjećaj smjera. Da bih mogao teleportirati, moram znati gdje se točno nalazim.
Morris je izbečio oči.
— Možeš teleportirati?
— Ne iz jurećeg auta — rekoh obuzet refleksnim strahom. — To bi bilo smrtonosno. Zadržao bih brzinu.
— Oh. — Bio se odmaknuo od mene kao da su mi izrasli rogovi na glavi.
Moje je sjećanje oživjelo, i zato nastavih:
— Ljudi i onako ne mogu teleportirati. Ta je pilula namijenjena drugom tržištu.
Morris je došao k sebi.
— To si mi mogao odmah reći.
— Sad sam se tek sjetio.
— Koga si je vraga gutao, ako nije za ljude?
— Možda da steknem sposobnost orijentacije. Ne sjećam se više. Uvijek sam se jako lako gubio. Sad neću više. Morrisu, sad bih bio sigurniji na žici razapetoj između dva krova nego netko drugi hodajući po vlastitoj sobi.
— A da nije to »nešto osobito«?

— Moguće — rekoh. Istovremeno sam nekako bio siguran da nije.
* * *
Louise je čekala na neasfaltiranom parkiralištu pored »Duge Žlice«. Baš je izlazila iz svoga »mustanga« kad smo stigli. Mahnula je rukom kao semaforom i žustro krenula prema nama govoreći:
— Došljaci iz svemira u »Dugoj Žlici!«, jesus! — Ovo »jesus« pokupila je od mene. — Ed, zar nisam ja uvijek govorila kako mušterije nisu ljudi? Hej, zar vi niste Morris? Sjećam vas se. Bili ste sinoć kod nas. Popili ste četiri pića. Cijele večeri.
Morris se nasmijao:
— Istina je, ali sam dao veliku napojnicu. Zovite me Bili, vrijedi?
Louise Schu je vesela plavuša, po izboru, ne od rođenja. Sad već radi pet godina u »Dugoj Žlici«. Rijetki od mojih stalnih gostiju znaju moje ime! svi znaju njezino.
Louisin smrtni neprijatelj je onih deset kila što ih nosi oko sebe kao višak. Ona već cijelu vječnost drži dijetu. Prije dvije godine prestala je varati samu sebe i ozbiljno prionula dijeti. Slijedećih se nekoliko mjeseci nije moglo živjeti s njome. Ipak, uspjela je da se izgladni, zubima i noktima, do pedeset i pet kila. Cijeli je dan izgledala zanosno vitko, a navečer je svoj uspjeh proslavila najevši se, kako je poslije sama pričala, natrag na šezdeset i pet kila.
Deset kila više ili manje, bila bi ona savršena supruga. I sam sam pomišljao da je zaprosim, ali je moj pređašnji brak bio premalo zabavan, i suviše nedavno, a razvod suviše bolan. I alimentacija. Zbog alimentacije živim u onoj rupi, a također si ne mogu priuštiti novi brak.
Dok je Louise otvarala lokal, Morris je kupio novine.
»Duga Žlica« je bila svinjac. Louise i ja smo bili počistili stolove i pokupili prljave čaše i istresli pepeljare u koš za smeće. Ali su prljave čaše ostale prljave, a koševi za smeće još su bili puni.
Morris je rasprostirao novine po podu.
A ja sam zastao i promatrao ga s rukom u džepu.
Littleton se pojavio iza šanka noseći oba koša za smeće. Jednoga je istresao na novine na podu, a zatim i drugoga. On i Morris čučnuli su i počeli čeprkati po smeću.
A moji su prsti opipavali komad fratarskog celofana u džepu.
Ove sam hlače nosio sinoć ispod pregače.

Neki me impuls spriječio da viknem. Izvadio sam ruku iz džepa, praznu. Louise je pomagala pregledavati smeće. Pridružio sam joj se.,
Konačno je Morris rekao:
— Četiri. Nadam se da je to sve. Ipak, pretražit ćemo bar. A ja sam razmišljao: Pet.
I razmišljao sam: Sinoć sam naučio pet novih vještina. Što bi me to moglo natjerati da poželim zatajiti bar jednu od njih?
Ako me je moja moć rasuđivanja tako potpuno napustila da sam progutao pilulu za teleportaciju namijenjenu nekome s previše očiju, koga sam to još vraga mogao sinoć progutati?
Tko zna? Sada sam možda savršeno obrazovan za agenta reklame, ili možda za provalnika? A možda i za dvorskoga krvnika vještog svim oblicima torture! Čak je moguće da sam zahtijevao nešto zbilja gadno, kao što je profesija kojoj su bili vješti Hitler i Aleksandar Veliki.
— Ovdje nema ništa — rekao je Morris iza bara. Louise je slegla ramenima. Morris je pružio četiri listića Littletonu i rekao:
— Požuri s ovime Douglasu. Pozovi me kad stigneš.
— Podvrći ćemo ih kemijskoj analizi — rekao je Louisi i meni. — Neki bi mogli biti pravi celofan s kakvoga bombona. Zasad pretpostavimo da ih ima četiri.
— U redu — rekoh.
— Da li ti se čini da je to točno, Frazeru? Možda bi ih moralo biti pet, ili tri?
— Ne znam. — Zaista nisam znao... to jest, zaista se nisam sjećao.
— Dakle, četiri. Identificirali smo dvije pilule. Jedna je bila tečaj teleportacije za izvanzemljane. Druga je bila tečaj jezika. Točno?
— Tako izgleda.
— Što ti je još dao?
Osjećao sam kako mi se komadići sjećanja natjeravaju po glavi, ali ih nisam mogao srediti. Potresao sam glavom. Morris je bio nesretan.
— Oprostite — rekla je Louise. — Da li pijete na dužnosti?
— Pijem — rekao je Morris bez oklijevanja.
A Louise i ja nismo bili na dužnosti. Louise nam je pripremila tri džina i tonika i donijela ih u jedan separe. Morris je sjeo i otvorio odeblju torbu za spise u čijoj se unutrašnjosti mogao vidjeti

magnetofon.
— Sad nam neće pobjeći ništa važno. Louise, razgovarajmo o sinoć.
— Nadam se da mogu pomoći.
— Što se, zapravo, dogodilo pošto je Ed progutao prvu pilulu?
— Mmmm. — Louise mi je uputila jedan pogled iskosa. — Ne znam kad je uzeo prvu pilulu. Negdje oko jedan opazila sam da se ponaša čudno. Predugo je petljao oko narudžbi. Pogrešno je miješao pića. Vladao se baš kao prošle jeseni, kad je ono dobio rastavu braka... Osjetio sam kako mi se lice koči. Ta je bol došla iznenada... to sjećanje. Ja baš nisam samome sebi najbolja mušterija; ali to je bio jedan dugi, izgubljeni vikend. Louise me je bila nagovorila da ne pijem i poslužujem goste u isto vrijeme. Zato sam se dobro napio. Kad sam opet došao k sebi. vratio sam se svome poslu barmena. Louise je govorila:
—... sinoć mi se činilo da ima sličan problem. Morala sam pripaziti što radi, dvaput naručivati, kontrolirati da ne umiješa nešto šašavo. Cijelo je vrijeme razgovarao s Fratrem. Ed je govorio engleski, a Fratar je proizvodio one svoje šaptave zvuke iz grla. Sjećaš se, prošloga su tjedna pustili fratarski jezik na televiziji? Zvučalo je baš isto. Vidjela sam Eda kako uzima pilulu od Fratra i kako je guta. — Okrenula se k meni i dodirnula mi ruku: — Mislila sam da si poludio. Htjela sam te zadržati.
— Ne sjećam se.
— Bar je već bio skoro prazan. No, nasmijao si se i rekao da će te pilula naučiti da se više ne gubiš! Nisam ti vjerovala Ali je onda Fratar uključio svoju spravu za prevođenje i rekao isto.
— Da si me bar uspjela spriječiti — rekoh.
— Da mi bar nisi to sada rekao — rekla je Louise zabrinuto. — I ja sam progutala jednu pilulu.
* * *
Zagrcnuo sam se. Uhvatila me s ustima punim džina i tonika. Louise me nekoliko puta tresnula šakom po leđima i tako mi možda spasila život. A onda je rekla:
— Zar se toga ne sjećaš?
— Jedva da se sjećam bilo čega pošto sam uzeo pilulu.
— Zar zbilja? Nisi mi izgledao pijan nakon te prve pilule.
Morris se umiješao u razgovor:

— Louise, ta pilula koju si progutala. Što ti je rekao Fratar, čemu ona služi?
— Ništa. Samo smo razgovarali o meni. — Ušutjela je da razmisli, zbunjena, čudeći se sama sebi. — Ne znam kako se to dogodilo. Iz čistoga sam mira počela pričati svoju životnu priču. Jednome Fratru! Nekako mi se činilo da me sluša sa suosjećajem.
— Zar **Fratar**?
— Da, Fratar. A u jednom je času izvadio jednu pilulu i pružio mi je. Rekao je da će mi pomoći. Vjerovala sam mu. Ne znam zašto, ali ja sam mu vjerovala i progutala je.
— Osjećaš li kakve posljedice? Simptome? Jesi li opazila jutros da znaš nešto novo?
Zavrtjela je glavom, zbunjena, i sad već s grozom. Ovako na danjem svjetlu ranoga poslijepodneva, pomisao da se popije Fratrovu pilulu izgledala je kao potpuno luckasta.
— U redu — rekao je Morris. — Frazeru, ti si uzeo tri pilule. Znamo čemu služe dvije. Louise, ti si uzela jednu, i nemamo pojma čemu te naučila. — Načas je zažmirio, a onda je pogledao ravno u mene. — Frazeru, ako se ne možeš sjetiti kakvu si pilulu uzeo, možda se sjećaš da li si neku odbio? Da li ti je Fratar ponudio...
Vidio je moje lice i ušutio.
Negdje u dubini moje memorije nešto se trgnulo...
Fratar je govorio svojim jezikom, tim stranim šaputanjem kojemu ne treba da bude bilo što drugo osim šaputanja jer su osnovni zvukovi fratarskog jezika tako međusobno različiti, tako nedvosmisleni, čak i za ljudsko uho. *Ovo uči ispravnoj tehnici plivanja... može postići brzine od šesnaest do dvadeset i četiri... na... ovom tehnikom, upotrebljavajući ove zamahe. Tečaj također uči ispravnoj gimnastici...*
Rekoh:
— Odbio sam tečaj plivanja za inteligentne ribe. Louise se zahihotala. Morris je rekao:
— Glupariš se.
— Ne. A bilo je još. — Osjećaj preplavljenosti morem podataka više nije bio tako nepodnošljiv kao u podne. Pojedini komadići zacijelo pronalaze svoje mjesto u mojoj glavi, povezujući se međusobno.
— Zanimao sam se kakvoga su oblika izvanzemljani. Ne Fratri, jer je

to neodgojeno, pogotovo ako to pita pripadnik vrste koja još nije dokazala da je odrasla. Htio sam znati o drugim izvanzemljanima. Zato mi je Fratar ponudio tečaj borbenih vještina golom rukom u tri verzije. Svaka je davala detaljan opis anatomije.
— I nisi je uzeo?
— Nisam. Što će mi? Kud bih sa znanjem kako da ubijem naoružanog inteligentnog crva, ali samo ako sam i sam nenaoružani inteligentni crv. Ipak nisam bio **toliko** zbunjen.
— Frazeru, poznajem ljude koji bi dali lijevu ruku ili nogu za neke od pilula koje si ti odbio.
— Sigurno. Nema još dva sata kako si mi rekao da sam bio lud što sam uopće gutao te pilule. Možda sam i bio — rekoh — jer me moj pretjerani osjećaj ravnoteže još vraški mučio.
— Pardon — rekao je Morris.
Morrisov me stav zabrinuo. *Frazer bi mogao svakoga časa sići s uma. Bolje da iz njega izvučem sve što zna dok ne bude kasno.*
Ipak, na njegovu se licu to nije moglo pročitati. Jesam li postao paranoidan?
— Pričaj mi još o pilulama — reče Morris. — Čini mi se da tu ima mnogo zakasnjele reakcije. Koliko još moramo čekati da asimiliraš i organiziraš sve to tvoje novo znanje?
— Rekao je nešto... — bilo mi je na vrh jezika, a onda sam se sjetio.
To djeluje kao sjećanje, rekao je Fratar. Bio je isključio prevodilački stroj i govorio svojim jezikom, jer sam ga sada mogao razumjeti. Zvuk stroja mu je išao na živce. Zato mi je i dao pilulu. Njegovo je šaputanje bilo tiho, i jezik je za mene bio nov, pa sam morao vrlo pažljivo slušati da ga razumijem. Sad sam se svega sjećao vrlo jasno.
Znanje koje je u piluli postat će dio vaše memorije. Nećete znati da ste nešto naučili sve dok to ne zatrebate. Tada će izići na površinu. Memorija funkcionira preko asocijacija, govorio je Fratar.
I još; **Ima stvari kojima vas ne može naučiti učitelj. Uvijek postoji razlika između znanja stečenog u školi onoga koje vam ostane pošto ste nešto uradili sami.**
— Teorija i praksa — protumačio sam Morrisu. — Jasno mi je na što je mislio. Tražio koliko hoćeš, u cijeloj zemlji nema škole za

barmene koja će te naučiti da ne stavljaš šećer u koktel »Old Fashioned« za popodnevne navale.
— Što si rekao?
— Ovisi o baru, razumije se. Nijedan bar s bar malo šminke neće dopustiti da u njemu bude takva gužva. Ali u običnom kafiću, tkogod naruči neko komplicirano piće za vrijeme navale, zavrijedio je da dobije što ga ide. Svojom narudžbom zadržava barmena kad mu je dragocjena svaka sekunda, kad je svaka sekunda novac. I tako lijepo jednostavno ne staviš šećer u »Old Fashioned«. Previše stoji.
— Tip ti više nikad neće doći u lokal.
— Pa neka ga. Ionako ti nije stalna mušterija. Stalne mušterije imaju više soli u glavi. — Morao sam se naceriti. Morris je bio šokiran i zgranut. Naučio sam ga jednom novom grijehu. — To bi morao znati svaki barmen. Vidiš, škola za barmene daje svojim polaznicima zvanje. Ona ih uči kako da rade posao barmena. A kako recept zahtijeva šećer, u školi se stavlja šećer, ili ne dobiješ diplomu.
Morris je vrtio glavom, stisnuvši usne. Konačno je rekao:
— To znači da te je Fratar upozorio kako ćeš dobiti teoriju, a ne praksu.
— Baš obratno. Gledaj na tu stvar ovako, Morrisu...
— Bili.
— Slušaj, Bille. Pilula za teleportaciju ne može učiniti ljudski živčani sustav sposobnim za teleportiranje. Ćak mi ni moj nevjerojatni osjećaj za ravnotežu, a on jest nevjerojatan, neće dati muskulaturu sposobnu za saltomortole unatrag. Ali ja znam, kako se čovjek osjeća kad teleportira. Na to me je upozorio Fratar. Pilula daje iskustvo. Poslije ti valja pripaziti na reflekse jer te pilula ne mijenja fizički.
— Samo se nadam da nisi postao stručnjakom za plaćena ubojstva.
Mora se jako pripaziti na novo naučene reflekse, govorio je Fratar.
— Louise, mi još nismo saznali kakvu si to vještinu sinoć naučila. Imaš li kakvu ideju? — rekao je Morris.
— Možda popravljam vremenske strojeve. — Otpila je iz čaše, gledajući Morrisa preko njenoga ruba s prenemaganjem.
Morris je uzvratio smiješak:
— Ne bih se začudio. Idiot. Rekao je to ozbiljno.

— Ako zaista želiš znati što je bilo u piluli — rekla je Louise — zašto ne pitaš Fratra? — Dala je Morrisu vremena da se iznenadi, ali ne i da nešto kaže. — Valja nam samo pričekati. On još nije završio ni s drugim redom boca, zar ne. Ede?
— Pazi, zbilja. Nije.
Louise je mahnula rukom po lokalu.
— Ovo ovdje je pravi svinjac. Ne možemo to počistiti na vrijeme. Bar ne bez pomoći. Ha, Bille? Ti radiš za vladu. Zar ne bi mogao naći nekoga da nam počisti lokal do pet sati?
— Louise, ne znaš što govoriš. Pa sad je tri i petnaest!
Zaista, »Duga Žlica« je izgledala kao lokalitet prirodne katastrofe. Barovi nisu mjesta zamišljena da ih se gleda danju. Nešto zbog nevolja s pilulama, a nešto zbog žalosne činjenice da »Duga Žlica« nikako nije bila mjesto za boravak ljudi, Louise i ja smo pomišljali da uopće i ne otvorimo bar večeras. A sad je bilo prekasno...
— »Tip Top« — sjetio sam se. — To je firma koja šalje ekipu od četiri čovjeka. Petnaest zelembaća na sat. Ali mi ih nikako ne možemo dobiti na vrijeme.
Morris je naglo ustao.
— Da li je njihov broj u imeniku?
— Pa jasno.
Morris je krenuo na posao.
Pričekao sam da se izgubi u telefonskoj kabini, a onda sam upitao:
— Jesi li se možda sjetila čega od sinoć? Louise me je pažljivo promotrila:
— Misliš na pilulu? Zašto to pitaš tako svečano?
— Moramo saznati prije Morrisa.
— Zašto?
— Kad bi bilo po njegovu — rekoh — proglasili bi mi glavu državnom tajnom. Previše znam. Po svoj prilici ću ostati političkim zatvorenikom do kraja života; a to bi se moglo dogoditi i tebi, ako si sinoć naučila nešto škakljivo.
Tada je Louise učinila nešto, što me ispunilo veseljem i ponosom. Okrenula se prema telefonskoj kabini gdje je Morris vrtio brojeve i uputila takav pogled pun otrovne mržnje da je bilo pravo čudo što se čovjek nije na mjestu skamenio.
Ona je meni vjerovala. Nije joj trebalo nikakvih dokaza, i bila je

potpuno na mojoj strani.
Zašto sam bio tako siguran u to? Danas sam već proveo previše vremena u pokušajima da pogodim tuđe misli. Možda je to imalo kakve veze s mojom trećom ili četvrtom vještinom...
— Moramo otkriti kakvu si to pilulu progutala. Inače će Morris i Tajna služba provesti ostatak svoga života prateći te, ne bi li saznali štogod korisno od tebe. Kao što su se prilijepili za me. Samo što oni za mene znaju da znam kojekakve korisne stvari. Sve mi se čini da će mi pretraživati mozak dok se sam pakao ne smrzne.
Morris je urlao iz telefonske kabine:
— Dolaze! Četrdeset zelembaća na sat, plativo unaprijed kad stignu!
— Bravo! — odgovorih urlikom.
— Moram još zvati New York. — Zatvorio je vrata za sobom.
Louise se nagnula preko stola:
— Ed, što da uradimo?
Taj ton u njezinu glasu!... Mi smo zajedno u toj gužvi, i ima izlaz, a ja ću ga naći... sve je to rekla tim tonom, tim načinom kako se nagnula prema meni, kako mi je stisnula ruku. **Mi.** Osjetio sam kako u meni buja samopouzdanje; a istovremeno sam razmišljao: **Jučer to ona ne bi mogla izvesti. Postala je drugačija**.
Rekoh:
— Počistit ćemo lokal, kako bismo mogli otvoriti. U međuvremenu se pokušaj sjetiti što si sve sinoć naučila. Možda je nešto nevino, kao kako da uloviš klimbulju pomoću magnetske mreže.
— Klim...?
— Neka vrsta svemirskih leptira.
— Oh! A zamisli da me je naučio kako da izradim motor za nadsvjetlosne brzine?
— Pobrini se da to Morris nikad ne sazna. No, ne brini. Riječi kao nadsvjetlosni, hiperpogon, izvrtanje prostora ne možeš prevesti na fratarski, osim u matematici. Nemoguće je čak reći »brže od svjetlosti« na fratarskom
— Oh.
Morris se vratio smijuljeći se poput idiota.
— Nikad nećete pogoditi što sad Fratri hoće od nas. Prelazio je pogledom s mene na Louise, pa natrag, puštajući da napetost postane neizdrživom;

— Divovski laserski top.
Louise je dahnula »Što?« a ja sam upitao »Hoćeš reći laser za lansiranje?«
— Da, tako je. Laser za lansiranje. Hoće da im ga sagradimo na Mjesecu. Dat će našim inženjerima pilule kako bi znali specifikacije i naučili kako da sagrade laser. Platit će nam pilulama.
Mučila me nekakva neodređena misao o laserima za lansiranje. Osim toga, odakle sam znao kako se zovu?
— Svoj su prijedlog iznijeli pred Ujedinjene narode — govorio je Morris. — Štoviše, oni žele sav posao obaviti preko UN, da izbjegnu eventualne optužbe o favoritizmu, i da njihovo znanje bude dostupno što širem krugu ljudi.
— Ima zemalja koje nisu članice UN — prigovorila je Louise.
— Fratri to znaju. Pitali su da li u nekoj od tih zemalja mogu putovati u svemir. Naravno, nijedna od njih nije za to sposobna. Fratri su se odmah prestali zanimati za njih.
— Razumljivo — rekoh, prisjećajući se. — Vrsta koja nije sposobna da leti svemirom nije na višem nivou od životinja.
— **Ha?**
— Tako na to gledaju Fratri.
Louise je rekla:
— Ali, **zašto**? Što će Fratrima laserski top? Pa još na našem Mjesecu!
— To je komplicirano — rekao je Morris. — Sjećate li se, kad se ono pojavio fratarski brod prije dvije godine?
— Ne sjećamo se — odgovorismo Louise i ja manje-više uglas.
To je Morrisa potreslo.
— Ne sjećate se? Pa bilo je u svim novinama. »Slavni astronom kaže da se izvanzemaljski svemirski brod približava Zemlji«. Ne sjećate se?
— Ne sjećamo.
— Zaboga! Ja sam skakao po sobi od uzbuđenja. To je bilo kao kad su radio-astronomi otkrili pulsare, toga se valjda sjećate? Baš sam završavao gimnaziju.
— Pulsare?
— Oprostite — rekao je Morris, pretjerano uljudno. — Moja greška. Sklon sam zaboraviti da nije svatko koga sretnem ljubitelj

znanstvene fantastike. Pulsari su zvijezde koje pulsiraju... emitiraju ritmičke impulse radio-energije. Radio-astronomi su isprva mislili da primaju signale inteligentnih bića.
Louise je pitala:
— Ti si ljubitelj znanstvene fantastkie?
— Apsolutno. Moj prvi pištolj je bio GyroJet raketni pištolj. Isti kakav je imao Buck Rogers.
Rekoh »Koji to Buck«, a onda više nisam mogao zadržati ozbiljno lice. Morris je podigao oči prema nebu. Možda je tamo pronašao snage da nastavi.
— Slavni je astronom bio Jerome Finney. Jasno, on nije uopće spominjao Zemlju. To novinari uvijek zabrljaju kod takvih vijesti. On je samo rekao da je jedan objekt umjetnog, izvanzemaljskog porijekla ušao u Sunčev sistem.
— Povod svemu je bio nekoliko mjeseci ranije, kad su na Jodrell Banku otkrili novu zvijezdu u Strijelcu. To je u smjeru galaktičke jezgre. Jesam li u pravu, Frazeru?
Opet smo bili na »vi«, jer ja nisam ljubitelj znanstvene fantastike.
— Točno. Fratri dolaze iz centra Mliječne staze. — Sjetio sam se blještavog svjetla u Centru. Moj ga Fratar mogao vidjeti za svoja života. Mora da su mu predočili taj prizor uz pomoć pilule, zbog patriotskih razloga.
— No, dobro. Astronomi su proučavali obližnju novu, pa su uočili uljeza nešto ranije. Pokazivao je neobičan spektar, potpuno drugačiji od nove, i mnogo konstantniji. A onda je postao još neobičnijim. Svjetlo je postajalo sve jače, a spektralne su se linije pomicale prema crvenom.
— Proteklo je nekoliko mjeseci dok se netko nije dosjetio. To je Jerome Finney pokazao, da se radi o svjetlu našega Sunca, drastično pomaknutom prema plavom. Prilazilo nam je nekakvo ogledalo, vraškom brzinom, ali usporavajući.
— Oh! — sad sam shvatio. — Pa bilo je to sunčevo jedro!
— Hej, što ti to znači, Frazeru! Mislio sam da to već znaš!
— Ne. Sad sam prvi put čuo. Ne čitam nedjeljne dodatke novinama.
Morris je bio izvan sebe.
— Ali čovječe, pa znao si dovoljno da laserski top nazoveš laserom za lansiranje!

— Sad sam tek shvatio zašto se tako zove.
Morris je buljio u me nekoliko sekundi. A onda reče:
— Zaboravio sam. Ti to znaš iz tečaja fratarskog jezika.
— Bit će da je tako.
Vratio se svojoj priči.
— Novine su pribavile siromašnom Finneyu nekoliko neugodnih trenutaka. Nisi vidio ni političke karikature? Šteta. Bilo kako bilo, kad se fratarski brod približio, počeo je slati signale. Bio je to međuzvjezdani jedrenjak, kočio je pomoću Sunčeva vjetra, i dolazio je k nama.
— Signali. Točkice i crtice? To je vrlo lako. Samo okrećeš jedro.
— Ma **sigurno** si čitao o tome.
— Zašto? Pa to je tako očito.
Morrisa je nešto potreslo. Štogod bilo, nije se izjasnio.
— Jedro je debelo tek nekoliko molekula, a promjer mu je skoro osam stotina kilometara kad je potpuno raširenо. Pritisak svjetla je dovoljan da brod razvije međuzvjezdane brzine, ali to traje jako dugo. Akceleracija baš nije velika.
— Trebale su im dvije godine kočenja da bi se spustili na brzinu podobnu za kretanje kroz Sunčev sistem. Čak i tako su bili prebrzi kad su prolazili Zemljinu orbitu. Morali su obići Sunce orbitom bližom od Merkurove i vratiti se, kočeći cijelo vrijeme.
Rekoh:
— Pa jasno. Međuzvjezdane brzine moraju biti iznad polovine brzine svjetlosti, ili nisi konkurentan u međuzvjezdanoj trgovini.
— Što?
— Uvijek ima načina kako da si pomogneš. Ne moraš ovisiti o svjetlosti zvijezda ako krećeš s civiliziranog sistema. Svaki civilizirani sistem ima laser za lansiranje instaliran na mjesecu. Kad se brod udalji od lokalne zvijezde toliko da njeno svjetlo više ne daje dovoljan potisak, snop laserskog topa je taman toliko disperzirao da ga možeš koristiti bez straha da će ti nešto na brodu spaliti.
— Razumljivo — rekao je Morris, ali je izgledao zbunjen.
— Pa zato, ako ideš prema nekom nepoznatom sistemu, najveći dio puta potrošiš na usporavanje. Ne možeš računati da taj sistem ima laser za lansiranje. Ako znaš da je cilj tvoga puta civiliziran, to je sasvim druga stvar.

Morris je kimnuo glavom.
— Najljepša stvar kod laserskog topa jest to, da ako mu se štogod pokvari, evo ti u blizini civiliziranoga svijeta koji će ti ga popraviti. I tako lijepo odjedriš u trgovinu među zvijezde, a motor ostaviš kod kuće. Zašto me svi gledaju kao neko čudo?
— Nemoj se uvrijediti — rekao je Morris — ali kako to jedan obični barmen s trbuhom zna tako mnogo o međuzvjezdanim trgovačkim brodovima?
— Ha? — Nisam razumio što to on hoće reći.
— Zašto je fratarski brod morao zaći tako duboko u Sunčev sistem? .
— Ah, to. Sunčev vjetar, znaš. Isti problem kod svih žutih sunaca. Kad jedriš, jednako te potiskuje sunčev vjetar kao i svjetlo. Nevolja je u tome, što se sunčev vjetar sastoji od atoma vodika koji su zigubili elektrone. Svjetlo se od jedra odbija, ali se sunčev vjetar za nj lijepi.
Morris je zamišljeno kimao. Louise je žmirkala kao da vidi dvostruko.
— Zato ne možeš bordižati...
— **Ha**?
— Pa, kormilariti jedrom, ne? Ako okreneš jedro tako, da ga sunčev vjetar udara iskosa, ne postižeš ništa. Da bi mogao kočiti uz pomoć sunčeva vjetra moraš tjerati ravno naprijed, ravno prema suncu — rastumačio sam.
Morris je kimnuo. Oči su mu izgubile fokus baš kao i Louisine.
— Oh — rekoh. — K vragu, baš sam glup danas. Morris, to je bila treća pilula.
— Tako je — rekao je Morris, još kimajući, još staklasta pogleda. — To mora da je ona neobična, zbilja neobična vještina koju si zahtijevao od Fratra. Mornar na međuzvjezdanom jedrenjaku. Jesus. Umjesto da to kaže s gađenjem, zvučao mi je zavidno. Sjedio je s laktovima na stolu, naslanjajući bradu na šake. Takav položaj iskrivljuje usta pa ne možeš vidjeti izraz lica. Ono pak, što sam mogao pročitati u Morrisovim očima, nimala rm se nije svidjelo.
Od onog normalnog, poštenog čovjeka kojeg sam toga jutra pustio da uđe u moj stan nije ostalo ništa. Morris jc sada postao patriot, i altruist, i fanatik. On mora dohvatiti zvijezde za svoju zemlju i za cijelo čovječanstvo. Ništa mu ne smije stati na put. Pogotovu ne ja.

Opet čitaš misli, Frazeru? Možda posao kapetana međuzvjezdanog jedrenjaka uključuje i čitanje misli pripadnika posade, kako bi na vrijeme mogao spriječiti pobunu.
Moji novi porivi prema akrobatici možda dolaze iz iste pilule. Vještina kretanja u beztežinskom stanju. Mora da ima koješta u toj piluli.
Jako sam pogriješio. To je profesija koju je trebalo da prikrijem, a ne Dvorskog mučitelja. Kome na Zemlji još treba dvorski mučitelj? Ljudi su svojom domišljatošću i brutalnošću odavno nadmašili takva trivijalna znanja. Kapetan međuzvjezdanog broda! To je dragocjenost bez premca za ljude koji još nisu doprli dalje od svoga Mjeseca!
A ja sam to posljednji shvatio.
— Kapetan — rekoh. — Ne mornar.
— Šteta. Mornar bi znao više o tome kako da sagradi takav brod. Frazeru, kolikim brojem članova posade zapovijedaš?
— Osam i pet.
— Trinaest?
— Da.
— Pa što to odmah ne kažeš? Čemu to »osam i pet«?
Pitanje me je zateklo. Pa, zar nisam...? Oh.
— To je fratarski numerički sistem. Baza osam. Zapravo, baza dva, ali oni grupiraju brojke po tri, pa tako dobiju bazu osam.
— Baza dva. Kompjuterski brojevi.
— Je li?
— Da. Frazeru, mora da oni koriste kompjutere već odavno. Eonima.
— U redu. — Opazio sam da je Louise pokupila čaše i otišla smiksati svježe piće. Fino, dobro će mi doći, Svoju je čašu ostavila na stolu, dopola punu. Znajući da se neće ljutiti, srknuo sam iz nje. Soda voda.
I grejp. Izgledalo je baš kao džin i tonik. Mora da je opet na dijeti. Čudio sam se samo jer Louise obično svoje dijete najavljuje na sva zvona...
Morris je dalje tjerao svoje.
— Posada ti ima trinaest članova. Jesu li oni Fratri, ljudi, ili nešto treće?
— Fratri — rekoh, a da nisam morao razmišljati o tome.

— Šteta. Ima li u svemiru humanoidnih bića?
— Nema. Ima mnogo dvonožaca, ali se oni međusobno jako razlikuju, i uopće nisu slični nama.
Louise se vratila s pićem, pružila nam čaše i sjela bez riječi.
— Ranije si rekao da vrsta koja ne može putovati svemirom nije ništa bolja od životinja.
— Tako na to gledaju Fratri — podsjetio sam ga.
— U redu. To mi izgleda malo pretjerano, čak i meni, ali neka bude. Što je s vrstom koja dosegne stupanj svemirskih putnika, pa tu vještinu izgubi?
— To se događa. Ima mnogo načina kako se neka vrsta može vratiti na nivo životinja. Atomski rat. Ili ne mogu podnijeti kompleksne probleme života u svemiru.. Ili se toliko namnože, da im ponestane hrane, pa ih svjetska glad upropasti. Ili otpaci nove tehnologije unište ekologiju.
— »Vratiti na nivo životinja«. U redu. A što je s državama? Zamislimo da ima dvije države, susjede su, jedna ima svemirski...
— Tako je. Imaš pravo, Morrisu. Evo, na Zemlji postoje samo dvije države s kojima Fratri žele razgovarati izravno, a ne preko UN. Mi i SSSR. Ako bi to pokušala Rodezija, ili Brazil, ili Francuska, doživjele bi javnu sramotu.
— To bi moglo izazvati međunarodni incident. — Morris je hrabro stisnuo čeljusti. — Mi imamo načina da proširimo tu vijest, kako se to ne bi dogodilo.
Louise je rekla:
— Ima zemalja, koje ne bi požalile da im netko opere glavu.
Morris je izgledao zamišljeno... a ja sam se pitao, hoće li svi biti upozoreni...
* * *
Tada je stigla ekipa čistača. Zvali smo već »Tip Top«, ali nam još nisu poslali ove četiri crnopute žene. Morali smo im sve objasniti. Nisu one bile krive. One obično čiste privatne stanove, a ne barove. Morris je opet zvao New York. Mora da se koristio kreditnom karticom. Nitko sa sobom ne nosi toliko sitniša.
— Ovo je možda spriječilo neki manji rat — rekao je kad se vratio.
Opet smo sjeli u separe. Louise je ostala da pokazuje čistačicama što da rade.

Četiri su crnopute žene miljele amo-tamo s vjedrima i metlama i krpama, brbljajući na španjolskom i ostavljajući čiste površine kudgod bi prošle. A Moris je nastavio svoju inkviziciju.
— Kakav pogon imaju brodovi Zemlja-orbita?
— Spora H-bomba u magnetskoj boci.
— Fuzija?
— Aha. Pomoćni motori na velikom brodu također se koriste energijom fuzije. Svi su povezani s jednom magnetskom bocom. Ne znam kako to funkcionira. Gorivo dobivaju iz vode ili leda.
— Fuzija. A kako ekstrahiraju deuterij i tricij?
— Čemu? Otopiš led, protjeraš električnu struju kroz vodu, i imaš vodik.
— Jesus — rekao je tiho Morris. — Jesus... — Laser za lansirtnje radi na istom principu — sjetio sam se. Čega se još moram sjetiti u vezi s laserom? Nečega što je strašno važno.
— Slušaj, Frazeru, kad bismo samo mogli Fratrima sagraditi taj njihov laser za lansiranje, mogli bismo se kasnije koristiti istom tehnologijom da sebi sagradimo fuzione motore. Zar ne?
— Sigurno. — Sav sam protrnuo od užasa. Usta su mi bila suha, a srce mi je tuklo kao dvotaktni motor. Skoro sam znao i zašto.
— Kako to misliš, »kad bismo mogli«?
— Oni bi nam čak i platili! Sramota. Šteta.
— Ma, što to govoriš, čovječe? Mi moramo sagraditi taj laser! Morris je zinuo.
— Frazeru, što ti je? Užas je dobio ime.
— Bože! Što si rekao Fratrima? Morrisu, slušaj me. Moraš se pobrinuti da Vijeće sigurnosti obeća Fratrima da će im sagraditi laser za lansiranje!
— Pa što ti misliš, tko sam ja... Generalni sekretar? A inače, ne možemo ga sagraditi, to ti je valjda jasno. Bar dok nemamo nešto jače od raketa »Saturn«. — Morris je konačno zaključio da sam poludio. Očito je zaželio da pobjegne kros zid separea.
— Kad im kažeš o čemu je riječ, sagradit će ga, ne brini. Mi možemo sagraditi laser za lansiranje, samo ako cijeli svijet prione poslu. Morrisu, zamisli samo kakve bi nam to koristi donijelo! Energija iz morske vode! A jedra na svjetlo funkcioniraju sasvim dobro unutar Sunčeva sistema.

— Svakako, to je lijepa slika. Možemo jedriti do mjeseca i do Jupitra i Saturna. Možemo uz pomoć energije iz lasera topiti asteroide i tako koristiti metale od. kojih su građeni... — Oči su mu načas poprimile sanjarski izraz. Onda se Morris vratio u stvarnost. — O tome sam maštao kao dječak. Jednom ćemo i to raditi. Na žalost, danas još nismo spremni.
— Batina ima dva kraja — rekoh. — Pazi, znam kako će ti to zvučati. Samo se sjeti, da ima razloga. Čvrstih razloga.
— Razloga? Kakvih razloga?
— Kad trgovački brod putuje — rastumačio sam mu — on putuje samo s jednog civiliziranog sistema na drugi. Ima načina da se vidi da li je neki sistem civiliziran do te mjere, da može sagraditi laser za lansiranje. Na primjer, radio. Zemlja emitira radio-energije poput neke manje zvijezde.
— Kad Fratri otkriju da od neke obližnje zvijezde dolazi toliko radio-energije, oni pošalju trgovački brod. Kad brod konačno stigne, planet koji šalje u svemir svu tu radio-energiju obično je sposoban da sagradi laser. Ipak, ne toliko civiliziran da mu ne bi trebalo znanje kojim trguju Fratri..
— Zar ne shvaćaš, da njima treba laser? Ovaj brod u orbiti oko nas došao je s jedne Fratarske kolonije. Ovako daleko od osi Galaktike zvijezde su rijetke. Brodovi se lansiraju pomoću zvjezdanog svjetla i lasera, ali oni koče samo pomoću svjetla jer ne mogu računati da na cilju zaista i postoji laser. Kad bi oni morali opet krenuti na put samo pomoću svjetla lokalne zvijezde, vjerojatno ne bi uspjeli. Ciklus obnavljanja ekologije na njihovu brodu nema neograničeni vijek trajanja.
— Ali, sam si rekao da Fratri ne mogu računati da cilj njihova puta mora i ostati civiliziran.
— Naravno. Katkada civilizacija dosegne nivo na kojem je sposobna sagraditi laser za lansiranje, ostane na tome nivou taman tako dugo da pošalje veliku količinu radio-energije, a onda se vrati na životinjski nivo. A Fratri su već krenuli! U tome je vic, Morrisu. Ako im kažemo da ne možemo sagraditi laser, bit ćemo za njih samo životinje.
— A ako odbijemo? Ako im kažemo da nećemo, ne da ne možemo?
— To bi bilo glupo. Toliko bismo toga izgubili. Kontrolirana fuzija...

— Frazeru, pomisli koliko to stoji. — Morris je izgledao očajan. On je želio taj laser. Vjerovao je da ga ne može imati. — Pomisli na političare koji razmišljaju kako da biračima opravdaju troškove.
— Glupo — ponovio sam. — I negostoljubivo. Fratri drže do gostoljublja. Vidiš, pečeni smo kako god okreneš. Ili smo mutave životinje, ili smo kriminalni, prljavi negostoljubivci. A Fratarski brod još uvijek treba više svjetla za svoje jedro nego što mu to može dati Sunce.
— Pa?
— Pa kapetan upotrijebi spravu kojom izazove Sunce aa eksplodira.
* * *
»Da«, rekao je Morris, i »Sunce« i »Eksplodira?« Nije znao što će. A onda je iznenada prasnuo u glasan, veseo, histeričan smijeh tako da su čistačice okrenule glavu prema njemu radosno se smiješeći. Morris je odlučio da mi ne vjeruje.
Polako sam ispružio ruku i izlio čašu po njegovim nogama.
Bila je napol prazna, ali je ipak poslužila da mu u hipu prekine smijeh. Prije nego što je stigao opsovati, rekoh mu:
— Ne igram se, Morrisu. Fratri će izazvati Sunce da eksplodira ako im ne sagradimo laser za lansiranje. Hajde, idi sad pozovi svoga šefa i reci mu to.
Žene su nas promatrale s užasom na licu. Louise je krenula prema nama, pa zastala, ne znajući što da radi. Morris je rekao skoro mirnim glasom:
— Zašto si prolio piće po mojim koljenima?
— Liječenje šokom. Osim toga, htio sam da me saslušaš. Hoćeš li telefonirati u New York?
— Ne još. — Morris je gutnuo. Bacio je pogled na mrlju koja se širila na njegovim hlačama, a onda je nekako uspio da zaboravi na nju. — Sjeti se, ja ih moram uvjeriti. A ni sam ne vjerujem. Nitko i ništa ne bi učinilo da eksplodira Sunce samo zbog negostoljubivosti lokalnih stanovnika!
— Ne, ne, Morrisu. oni moraju izazvati eksploziju Sunca kako bi mogli odjedriti dalje. Odbijanje da se sagradi laser vrlo je ozbiljna stvar! To bi moglo uništiti i brod!
— K vragu brod! A što je s našim planetom?!
— Ti na cijelu stvar ne gledaš s prave...

— Čekaj. Taj tvoj brod je trgovački, točno? Koji bi to idiot išao uništavati jedno tržište samo da bi otišao na neko drugo?
— Ako ne sagradimo laser, mi nismo tržište.
— Ali, bit ćemo tržište sljedeći put kad nas posjete!
— Kako to misliš »slijedeći put«? Čini mi se da nisi shvatio kako je veliko fratarsko tržište. Komunikacijska praznina između Centra i najbliže fratarske kolonije iznosi... — stao sam da preračunam —... šezdeset i četiri tisuće godina! U vrijeme kad brod završi jedan obilazak većina ga je svjetova koje je posjetio zaboravila. I, što onda? Fratarska baza koja je poslala taj brod možda više ni ne postoji, ili je toliko tehnološki napredovala u međuvremenu da se brod nema kamo spustiti, Ili se vratila na nivo životinja; to se događa i Fratrima. Zato njihovi brodovi nisu obični linijski, nego su sposobni da kruže svemirom neovisni o bazama.
— Vidiš, Morrisu, kad se trguje među zvijezdama, nema »sljedeći put«.
— Oh — bilo je sve što je Morris imao reći.
Louise je u međuvremenu potjerala žene na posao. Do svijesti mi je doprlo njihovo hihotanje i diskusija hoće li se Morris tući sa mnom, hoće li mi dati batina...
Morris je pitao:
— Kako to radi? Kako se natjera sunce da postane nova?
— Ima jedan uređaj velik, otprilike, kao lokomotiva, pričvršćen na... hm... mi bismo rekli, glavnu potpornu osovinu. Uređaj je uperen ravno prema krmi, a može se okrenuti do šesnaest stupnjeva ulijevo i udesno, gore i dolje. Uključiš ga kad napuštaš orbitu oko sunca. Matematičar ti izračuna intenzitet. Zračiš sunce prvih godinu dana, otprilike, pa kad ono eksplodira, već si dovoljno daleko da možeš koristiti potisak sunčeva vjetra, a da te ne sprži.
— Ali, čovječe, kako to futikcionira?
— Pa, samo ga uključiš. Energiju vuče iz fuzionog motora koji... Oh. Zanima te kako ta stvar izazove eksploziju sunca? To ne znam. Zašto bih ja to morao znati?
— Velik poput lokomotive. Izaziva eksploziju sunca. — Morris se ponašao pomalo histerično. Siromah, počeo mi je vjerovati. Na mene ta spoznaja nije djelovala poput šoka jer sam to sve praktički znao još jučer, čim sam progutao pilulu. Rekao je:

— Kad smo prvi put ugledali fratarsko jedro, bilo je sasvim blizu nedavnoj novi u Strijelcu. Da nije, kojim ludim slučajem, to bila zvijezda koja nije uspjela postati tržištem?
— Nemam pojma.
To ga je konačno uvjerilo. Da sam cijelu priču bio izmislio, bio bih mu odgovorio potvrdno. Morris je ustao i odšetao bez riječi. Na putu prema telefonskoj govornici stao je uz šank da uzme čisti ubrus.
* * *
Otišao sam za šank da priredim svježe piće. »Cutty Sark« preko leda, kapljica sode: htio sam osjetiti kako me peče u grlu.
Vidio sam kroz staklena vrata kako Louise izlazi iz svoga automobila vukući gomilu paketa. Ulio sam sodu u čašu s ledom, istisnuo malo grejpa i stavio na stranu da mi bude pri ruci kad ona uđe.
Spustila je pakete na šank.
— Sve što trebaš za irsku kavu — rekla je. Ja joj pružih čašu, ali je odbila: — Ne, hvala, Ede. Jedna je bila dosta.
— Kušaj.
Čudno me pogledala, ali je ipak srknula iz čaše kad sam joj je pružio.
— Soda. Dakle, pročitao si me.
— Opet na dijeti?
— Da.
— Na ovo pitanje nisi odgovorila sa »da« otkako te znam. Pričaj mi.
— Detalji o nečijoj dijeti za mršavljenje uvijek su dosadni. Morala sam to shvatiti već odavna. Na posao! Imamo još samo dvadeset minuta.
Otvorio sam jednu od papirnih vrećica i napunio hladnjak tučenjm vrhnjem. U drugoj je bila svježe samljevena kava. Ovaj treći, plosnati paket mora da je pizza.
— Pizza. I to mi je teža dijeta — rekoh.
Vadila je čaše za irsku kavu i slagala ih da mi budu pri ruci.
— To je za Billa i tebe.
Poderao sam papir, izvadio pizzu i zagrizao. Bila je specijalka, pokrivena svačim od slanih ringlica do salame. Hrskava i vruća, a ja na samrti od gladi. Jeo sam je radeći.
Rijetki su kafići koji rutinski serviraju irsku kavu. Prevelika komplikacija. Trebaju vam goleme količine tučenog vrhnja i mljevene kave, treba vam hladnjak, mikser, veliki broj onih staklenih

kuhala za kavu u oblika broja osam, niz vrućih ploča, i — a to je najskuplje — mnogo mjesta iza šanka gdje ćete sve to držati. S vremenom naučite da imate pri ruci niz čaša, što znači da u njih morate stavljati šećer kad za to ugrabite vremena. A to opet znači vrijeme, kad možete povući par dimova iz cigarete, pa se zato morate ostaviti pušenja! S vremenom naučite da ne mašete rukama oko sebe, jer se možete opeći. Naučite tući vrhnje samo napola, samo dva-tri okretaja miksera, jer to morate ponavljati mnogo puta, a ako pretjerate, vrhnje se pretvori u putar.
Rijetki su kafići koji serviraju irsku kavu. Zato se to isplati. Vaš prosječni ljubitelj irske kave neće oklijevati da se vozi tih dodatnih dvadeset minuta do »Duge Žlice«. Osim toga, ispit će svoje piće za pet minuta, jer ono ne valja hladno. Drugi provedu pola sata i više uz čašu skoča.
Pripremajući kavu, našao sam vremena da upitam:
— Jesi li se čega sjetila?
— Jesam — rekla je.
— Reci.
— Nisam se sjetila kakva je bila pilula. Samo... sad mogu ono što prije nisam mogla. Čini mi se da mi se promijenio način razmišljanja. Ede, zabrinuta sam.
— Zabrinuta?
Riječi je ispalila mitraljeski:
— Osjećam kao da se već odavno zaljubljujem u tebe. A to nije isitna. Zašto se odjednom tako osjećam?
Želudac mi se skvrčio. Nekoć sam i ja tako osjećao... i uspio se izliječiti. Nisam si mogao priuštiti da se opet zaljubim. Previše me stajalo prvi put. Previše me boljelo.
— Cijeli se dan tako osjećam. Plašim se, Ede. Zamisli, da to počnem osjećati za svakoga muškarca? Što ako mi je Fratar dao pilulu za kolgerle?
Smijao sam se mnogo jače nego što sam smio. Louise se ozbiljno naljutila prije nego što sam se mogao zaustaviti.
— Čekaj malo — rekoh. — Jesi li zaljubljena u Billa Morrisa?
— Ne, razumije se!
— Zaboravi brige o kolgerli. On ima više para od mene. Kolgerla bi bila zaljubljena u njega, razumiješ, ako bi već ikoga voljela, što ne

bi, jer su kolgerle uglavnom frigidne.
— Kako znaš? — zatražila je da joj kažem.
— Čitao sam u novinama.
Louise se opustila. Počeo sam shvaćati koliko je bila uzrujana.
— U redu — rekla je — ali to znači da sam zbilja zaljubljena u tebe.
Promijenio sam temu.
— Zašto se nikad nisi udala?
— Oh... — Već je htjela reći nešto drugo, a onda se predomislila:
— S kim god sam se upoznala htio je samnom u krevet. To mi se činilo pogrešnim, pa... — Začudila se. — Zašto mi se to činilo pogrešnim?
— Tako si odgojena.
— Da, ali... — Ušutila je, razmišljajući.
— Kako ti se sad čini?
— Pa, ne bih baš u krevet sa svakim, ali ako je netko vrijedan da s njime hodam, možda je vrijedan da se i za njega udam, a ako je vrijedan da se za njega udam, sigurno je vrijedan da s njime i spavam, zar ne? Uostalom, bila bih luda da se udam za nekoga s kime nisam prije spavala da vidim kakav je, zar ne?
— To sam ja uradio.
— Vidiš, kako je završilo! Oh, Ede, oprosti. Ali sam si počeo ovaj razgovor. .
— Aha — rekoh.
— Tako sam i ja prije osjećala. Sad se sve promijenilo.
Nismo razgovarali brzo. Bilo je stanki, štutnje, s naporom smo istiskivali riječi. Imao sam vremena da pojedem tri komada pizze. Louise je imala vremena da se rve sa svojom savješću, da izgubi dvoboj, i da pojede jedan komad.
Ipak, nije. Pizza je ležala zureći u nju, a Louise joj nije posvetila ni pogleda. Vrlo, vrlo neobično za Louise. Napola u šali, rekoh joj:
— Kako ti se čini ova teorija? Prije mnogo godina sublimirala si svoj seksualni nagon u nagon za jelom. Ili to, ili smo svi mi ostali sublimirali svoje apetite u seksualni nagon, a ti nisi.
— A onda me je pilula razsublimirala, ha? — Zamišljeno je promatrala pizzu. Očigledno je nije izazivala. — To sam ti i htjela reći. Ranije nisam bila u stanju da nadzurim pizzu.
— Te maslinaste oči.

— Bile su hipnotske.
— Dobra kolgerla mora paziti na svoju liniju. — Odmah sam pazilo te riječi. Nije bilo duhovito. — Oprosti — rekoh.
— Zaboravi. — Uzela je pladanj sa svijećama u crvenim vazama i krenula među stolove. Kretala se spretno i graciozno između stolova kroz polumrak »Duge Žlice«, njišući bokovitna taman toliko da izbjegne oštre rubove stolova.
Povrijedio sam je. Ali, ona me već dugo poznaje; sad već zna da mi je jezik brži od pameti...
Ovo nije bilo prvi put da vidim Louise i znao sam da je lijepa. Ipak, nikad nisam uočio da je lijepa ne trudeći se da to bude.
Vratila se istim putem, paleći usput svijeće. Konačno je položila pladanj na šank, nagnula se preko njega prema meni, i rekla:
— Oprosti. Ne mogu zbijati šale o nečemu u što nisam sigurna.
— Ne brini više, ha? Štogod ti Fratar dao, htio ti je pomoći.
— Volim te.
— **Ha**?
— Volim te.
— Okej. I ja volim tebe. — Rijetko koristim ove riječi, pa su mi zapele u grlu kao da lažem. — Slušaj, hoću da se udaš za mene. Ne vrti glavom. Zbilja, želim se oženiti tobom.
Glasovi su nam utihnuli do šapta. S mukom je promucala:
— Neću, dok ne saznam čemu sam sposobna, što je bilo u piluli. Ede, ne vjerujem sama sebi!
— Ni ja sebi — rekoh oklijevajući. — Ali, ne možemo čekati. Nemamo vremena.
— Što?
— Tako je. Nisi čula. Negdje između tri i deset godina od danas, Fratri bi mogli uništiti Sunce.
Louise nije rekla ništa. Čelo joj se naboralo. — Sve ovisi o tome, koliko će vremena provesti trgujući. Ako im ne možemo sagraditi laser za lansiranje, možemo ih nagovoriti da pričekaju neko vrijeme. Neke su fratarske ekspedicije čekale i po...
— Ti to ozbiljno govoriš? Jeste li se oko toga svađali ti i Bili?
— Aha.
Louise je zadrhtala. Vidio sam kako je problijedjela čak i u polutami lokala. A onda je rekla nešto čudno. Rekla je:

— U redu. Udat ću se za tebe.
— Fino — rekoh. Odjednom sam se počeo tresti. Oženjen. Ja. Opet. Louise je prišla, a ja sam stavio ruke oko nje i poljubio je.
Čekao sam na to... kako dugo? Pet godina? Divno mi je pristajala u naručaj. Njezine se ruke stisnu oko mene. Napetost me napustila, otišla nekuda. Oženjen. Ja. Mi. Imamo bar tri, četiri godine. Možda i deset.
— Morris — rekoh. Odmakla se.
— Ne može te zadržati. Nisi uradio ništa. Oh, kad bih bar znala što je bilo u piluli koju sam progutala! Zamisli, ako sam uvježbana ubojica?
— A ako sam to ja? Morat ćemo pripaziti jedno na drugo.
— A, pa mi znamo za tebe. Ti si zapovjednik međuzvjezdanog broda, izvanzemaljski teleport, i prevodilac s fratarskog.
— I nešto povrh toga. Bila je i četvrta vještina. Sinoć sam progutao četiri pilule, ne tri.
— Oh? Zašto to nisi rekao Billu?
— Šališ se?.Kakav sam već bio sinoć, tko zna nisam li uzeo tečaj za dizanje revolucija. Teško meni ako Morris sazna za tako nešto.
Nasmijala se:
— Zar zaista vjeruješ, da si to progutao?
— Ne, naravno.
— Zašto smo to uradili? Zašto smo progutali sve te pilule? Morali smo imati više soli u glavi.
— Možda je i Fratar progutao pilulu. Možda postoji pilula koja uči Fratre kako da djeluju povjerljivo.
— Ja Sam mu zaista vjerovala — rekla je Louise. — Dobro se sjećam. Izgledao je tako pun razumijevanja. Zar bi oni zaista bili u stanju da unište naše Sunce?
— Bili bi zaista.
— Ta četvrta pilula. Možda te je ona naučila kako da ih zaustaviš.
— Da vidimo. Znamo da sam uzeo tečaj lingvistike, tečaj teleportacije za Marsovce, i tečaj zapovijedanja jedrenjakom. A što se tiče... Vjerojatno sam se predomislio i uzeo tečaj karatea za crve.
— To ti bar ne bi naškodilo. Ede, ako se već sjećaš da si uzeo pilule, zašto se ne sjećaš čemu su one imale služiti?
— Ne znam. Jednostavno, ne sjećam se.

— Kako onda znaš da si uzeo četiri?
— Evo, gledaj. — Posegnuo sam u džep i izvukao komad fratarskog celofana. Odmah sam shvatio da u njemu nečega ima. Nečeg tvrdog i okruglog.
Oboje smo to promatrali raširenih očiju kad se Morris vratio.
* * *
— Mora da sam bio načas pametan, pa ovo stavio u džep, — rekoh ime — U neko doba sinoć, kad sam se osjećao sposobnim da nešto ukradem Fratru.
Morris je prevrtao pilulu po prstima kao da je to neki neprocjenjivi dijamant. Bila je blijedoplava, s jedne strane označena narančastim trokutom.
— Ne znam da li da je dam analizirati, ili da je progutam. Treba nam jedno dobro čudo. Možda će nam ovo reći...
— Ne zanosi se. Onako smušen, bio sam zaboravio kako se brzo raspadaju fratarske pilule. Gledaj, omot je oštećen. Ta pilula više nije ničemu već dobra dvadeset i četiri sata.
Morris je rekao nešto prosto.
— Daj je analizirati — rekoh mu. — Naći ćeš RNA, a možda ćete čak uspjeti da pronađete što Fratrima služi kao matrica. Vjerojatno je većina memorije još netaknuta. Ali ne gutaj tu prokletinju.
Promiješat će ti mozak. Dovoljno je nekoliko slučajnih promjena u sitnom postotku RNA.
— Nemamo vremena da je pošaljemo Douglasu još večeras. Mogu li je staviti u hladnjak?
— Fino. Daj je amo.
Spustio sam pilulu u plastičnu vrećicu, isisao zrak iz nje i zavezao na vrhu, pa je ugurao u ledište. Vakuum i hladnoća sačuvat će tu stvarcu. Idiot. To sam mogao uraditi još sinoć.
— Ode naše čudo —.rekao je Morris gorko. — Na posao! Imat ćemo nekoliko naših ljudi vani, na ulici, i nekoliko unutra. Nećeš znati koji su. Večeras će ući jako malo tvojih mušterija. Reći ćemo im neka gledaju novine, ako ih zanima zašto im ne damo ući. Nadam se, da ti to neće jako naškoditi poslu.
— Donijet će mi bogatstvo. Postat ćemo slavni. Jeste li to možda i sinoć radili?
— Da. Nismo htjeli da u lokalu bude gužva. Fratri možda ne vole

lovce autograma.
— Zato je bilo napola prazno! Morris je pogledao na sat.
— Vrijeme je da otvoriš. Jesmo li spremni?
— Sjedni uz šank. I vladaj se nonšalantno, do đavola. Louise je otišla da upali svjetla.
Morris je sjeo malo podalje od sredine šanka. Jedna mu je velika, uglata šaka čvrsto stiskala rub stolice.
— Daj mi džin i tonik. Slab. Poslije izostavi džin.
— U redu.
— Nonšalantno. Kako da budem nonšalantan. Frazeru, da li ti shvaćaš da sam Predsjedniku Sjedinjenih Američkih Država danas rekao kako dolazi smak svijeta ako on nešto ne poduzme? Razgovarao sam osobno s njim.
— Da li ti je povjerovao?
— Nadam se. Bio je tako đavolski smiren i tješiteljski da sam počeo urlati na njega. Frazeru, što će biti ako ne uzmognemo sagraditi laser? Ako pokušamo i ne uspijemo?
Dao sam mu vrlo hladan i klasičan odgovor:
— Glupost je uvijek zločin koji zahtijeva smrtnu kaznu.
Vrisnuo mi je u lice:
— Idi k vragu i ti i tvoj naduti stav i ti tvoji krvoločni monstrumi! — Sljedeće je sekunde već bio hladan kao špricer. — Ne ljuti se, Frazeru. Razmišljaš kao kapetan svemirskoga broda.
— Ha? .
— Zapovjednik svemirskog broda mora biti sposoban da uništi sunce kako bi spasio svoj brod. Ne možeš si pomoći. To je bilo u piluli.
K vragu, bio je u pravu. Pilula mi je zauzlala mozak. Eksplodiranje sunca koje grije inteligentnu vrstu mora biti zločin. Zar ne, možda? Nisam više mogao vjerovati vlastitom osjećaju za pravdu!
Ušla su četiri muškarca i sjeli su za jedan od većih stolova. Morrisovi ljudi? Ne. Trgovci nekretninama na službenom putu.
— Nešto me muči — rekao je Morris. Iskrivio je lice u grimasu. — Osim ostalih problema koji mi uništavaju duševni mir, kao što je, na primjer, skora propast svijeta, ima jedna stvar koja mi ne da mira.
Pružio sam mu njegov džin i tonik. Kušao je, pa rekao:
— Fino. I onda sam konačno shvatio što je to, čekajući tamo, u telefonskoj kabini da niz ljudskih puževa uspostavi telefonsku vezu s

Predsjednikom. Frazeru, jesi li ti studirao?
— Ne. Gimnazija Webster.
— Vidiš, ti ne govoriš kao barmeni. Ti upotrebljavaš velike riječi.
— Je li?
— Aha, katkada. Osim toga, govorio si o »eksplodiranju sunca«, ali si znao na što mislim kad sam rekao »nova«. Govorio si o »energiji H-bombe«, ali si znao što je fuzija.
— Pa da.
— Pa mi je pala šašava misao na pamet, da ti učiš riječi odmah kako ih ja izgovaram. **Parlez-vouz francais**?
— Ne. Ne govorim ni jedan strani jezik.
— Baš nijedan?
— Jok. Pa što ti misliš, čemu su nas učili u gimnaziji Webster?
— **Ja parle la langue un peu, Frazen. Et tu?**
— Merde de cochon! Morris, je vous dit... Oh, oh.
Nije mi dao vremena da razmislim. Odmah je nastavio:
— Što je **fanac**?
Opet mi se moja glava činila poput vreće pune rogova.
— Može biti bilo što. Izdavati **zine**, pisati za **lettercol**, pomagati u organizacija **Cona**... Morrisu, što će ti to?
— Što je **Gafia**?
— Pa, **post**, ne? Pobjeći-od-svega-toga. Morrisu, **što ti je**?
— Ovaj tečaj jezika je bio mnogo širi nego što smo mislili.
— Imaš pravo. Sad sam se baš sjetio. One čistačice govorile su španjolski, ali sam ih sve razumio.
— Španjolski, francuski, fratarski, tehnički jezici, čak i jezik američkih **sf-fanova**. Čini se da si dobio opći tečaj za učenje jezika odmah čim koji čuješ. Ne vidim, kako bi to bilo moguće bez telepatije.
— Čitanje misli? Možda. — Danas sam nekoliko puta osjetio kako s prevelikom sigurnošću pogađa nečije privatne misli.
— Možeš li čitati **moje** misli?
— Pa, nije to baš čitanje misli. Ja osjetim **kako** misliš, ne što misliš. Morrisu, ne sviđa mi se ideja da ostanem politički zatvorenik.
— O tome ćemo poslije. — *Kad budem u boljem položaju za cjenkanje*, mislio je Morris. *Kad mi neće trebati barmenova dobra volja da izvozam Fratra*. — Sad je važno to, da bi ti mogao čitati

Fratrove misli. To bi moglo biti presudno.
— A on, možda, može čitati moje. I tvoje.
Ostavio sam Morrisa da se znoji nad tim, i otišao da poslažem čaše na Louisin pladanj. Gosti su već sjedili oko četiri stola. »Duga Žlica« se brzo punila; a samo su dvojica bili od Tajne službe. Morris je rekao;
— Imaš li ideju kakvo je znanje pojela Louise? Tvoje smo vještine prilično dobro pogodili. Konačno.
— Imam ideju. Još nije sasvim jasna. — Osvrnuo sam se. Louise je bila kod stola primajući harudžbu. — Puko nagađanje, znaš. Hoćeš li to zadržati za sebe neko vrijeme.
— Da ne kažem Louisi? Sigurno, zašto ne... neko vrijeme.
Umiješao sam četiri pića, a Louise ih je odnijela. Nastavio sam:
— Imam na umu jednu vještinu. Za nju nema jednostavna imena od jedne ili dvije riječi, kakva su teleport ili kapetan svemirskog jedrenjaka, ili prevodilac. Pa i nema razloga za to, zar ne? Imamo posla s izvanzemljanima.
Morris je pijuckao iz čaše. I čekao.
— Biti žena — rekoh — može biti vještina na način, na koji biti muškarcem ne može biti. Moglo bi se reći i kućanica, ili bolje, domaćica, ali te riječi ne pokrivaju cijeli pojam. Ni izdaleka.
— Domaćica. Vučeš me za nos.
— Ne. Vidio si Louisu tek sinoć, pa ne znaš razliku.
— Na kakvu promjenu ciljaš? Osim činjenice da je ona lijepa, što jesam opazio.
— Jest, ona je lijepa. Ali, sinoć je imala deset kila previše. Valjda ne vjeruješ, da ih je izgubila preko noći?
— Imaš pravo, **bila** je malo preteška. Zgodna, ali preobilna. — Morris je okrenuo glavu da baci pogled preko ramena, pa se nehajno okrenuo natrag. — Vraga. Još uvijek je. Zašto to nisam prije opazio?
— Ima još nešto. Ah, usput, uzmi malo pizze.
— Hvala. — Zagrizao je. — Oh, oh, još je vruća. Htio si reći...?
— Promatrala je tu pizzu dobrih pola sata. Sama ju je i kupila. Nije ju ni okusila! To sigurno ne bi mogla jučer.
— Možda je obilno doručkovala.
— Aha. — Znao sam da nije. Doručkovala je dijetno. Godinama je povećavala svoju kolekciju raznih dijeta, ali joj nikad nije uspjelo da

se drži neke od njih. Ali, kako da to kažem Morrisu? Pa ja još nisam ni bio u njezinu stanu.
— Još nešto?
— Postala je majstor za neverbalnu komunikaciju. To je vrlo ženstvena vještina. U stanju je da nešto kaže samo tonom glasa ili načinom na koji se naslonila ili...
— A ako je čitanje misli jedna od tvojih novih vještina...
— K vragu. Hm... nekoć je Louisu nerviralo ako bi je netko dotaknuo. A ona nikad nije nikoga doticala. — Osjetio sam, kako mi lice crveni. Teško mi je govoriti o osobnim stvarima.
Morris je bio slika i prilika sumnjičavosti.
— Sve mi to zvuči vrlo subjektivno. Štoviše, zvuči mi kao da samoga sebe tjeraš da u to povjeruješ. Frazeru, zašto bi Louise Schu željela takav tečaj? Ti mi i nisi opisao domaćicu, znaš. Opisao si mi ženu koja hvata muškarca za kojega će se udati. — Vidio je, kako mi se lice promijenilo. — Što ti je?
— Prije deset minuta odlučili smo se vjenčati.
— Čestitam — rekao je Morris i čekao.
— U redu, pobijedio si. Do prije deset minuta nismo se čak ni poljubili. Nikad joj se nisam pokušao približiti, ni ona meni. Ne, do vraga, ne vjerujem! Ja znam da me voli; bar bih ja to mogao znati!
— Ne poričem — tiho je rekao Morris. — Zato je možda i uzela pilulu. Mora da je bila jaka doza. Frazeru, pročešljali smo malo tvoja prošlost. Ti se bojiš braka.
Sveta istina. Rekoh:
— Ako me je voljela i prije, nisam o tome imao pojma. Pitam se, kako je to Fratar mogao znati.
— Kako je uopće mogao znati za takvu vještinu? Zašto bi sa sobom imao takvu pilulu? Hajde, Frazeru, ti si stručnjak za Fratre.
— Morao bi naučiti od ljudi. Možda razgovoram, možda... pa, Fratri mogu preslikati ljudsku ili bilo čiju memoriju u prostornu kompjutorsku shemu, pa to proučiti. Možda su to uradili kojemu od naših diplomata.
— Oh, fantastično.
Louise je došla s narudžbom. Pripremio sam piće i poslagao čaše na pladanj. Ona je namignula i otišla, zavodnički se zibajući u bokovima.

— Morrisu. Naši diplomati, oni koji susreću Fratre, većinom su muškarci, zar ne?
— Da, većinom. Zašto?
— Tako. Samo ideja.
Bila je to komplicirana ideja, teško opisana. Vic je u tome, da su sve promjene u Louisi bile u korist muškaraca. Mora da su Fratri ispitali mnogo ljudi. Pa, zašto ne? To bi je učinilo vrednijom za muškarca koga bi ulovila, to jest za sretnika koji bi ulovio nju...
— To je to!
Morris je podigao pogled: — Ha?
— Ona se zaljubila u mene zbog nečega u piluli. Načinili su od nje zamorca.
— Pitam se, što je vidjela u tebi. — Morrisov smiješak je usahnuo.
— Frazeru, pa ti misliš ozbiljno. To još ne daje odgovor...
— To je tečaj za robove. On čini da se žena zaljubi u prvoga...
— Ma, hajde! Bajke. Ivica i Marica...
— Slušaj me. U prvoga muškarca kojega sretne, zauvijek, a tečaj se brine da mu bude glavni zgoditak. Louise je pokusni uzorak. Fratri namjeravaju prodavati takve pilule muškarcima na Zemlji na veliko.
Morris je razmišljao. Konačno je prošaputao:
— To je grozno. Što ćemo?
— Pa, ne možemo joj reći da je pretvorena u domaćeg roba! Morrisu. pokušat ću da se dočepam pilule za zaborav! Ako mi ne uspije... pa, oženit ću je. Ne gledaj me tako, — prosiktao sam. — Nisam to ja uradio! I ne mogu je tek tako ostavite na cjedilu!
— Znam. Samo je to... oh, u sljedeće piće ne štedi džina.
— Ne osvrći se — rekoh.
Na vratima se mogla vidjeti sjena i micanje. Prilika pod kapuljačom, sjena u sjeni, nadnaravna, ljudska silueta iskrivljena kao u lošem ogledalu...
* * *
Primicao se klizeći preko poda, rub mu haljine tik do tla. Ništa se nije moglo vidjeti osim lepršave sive odjeće, duboke tame ispod kapuljače, i jednako duboke sjene na mjestima gdje se odjeća rastvarala u hodu. Trgovci nekretninama ušutjeli su u pola rečenice i izbuljili oči, a jedan je od njih posegnuo za pilulama za srce.
Fratar mi se primicao poput osvetničke sablasti. Sjeo je na barsku

stolicu koja ga je čekala na kraju šanka.
To nije bio isti Fratar.
Po svemu je bio potpuno sličan Fratru koji nas je posjećivao prethodne dvije večeri. Louise i Morris nisu to ni naslutili.
— Dobra večer — rekoh.
On mi je uzvratio ekvivalentnim pozdravom na šapćućem fratarskom. Njegov je aparat za prevođenje bio uključen samo upola, prevodeći moje riječi u fratarski šapat, ne dirajući njegove riječi. Rekao je:
— Vjerujem da je na redu »Rock and Rye«.
Okrenuo sam se, da natočim. Niz leđa su mi išli žmarci opasnosti. Kad sam se okrenuo prema njemu, u ruci je držao nešto veličine šake, što je očigledno izvukao ispod halje. Izgledalo je poput spljoštene lopte za tenis, imalo je pet dubokih utora za fratarske kandže, a u mene su zijevale dvije paralelne cijevi. S druge strane su sjale leće.
— Da li poznajete ovaj alat? To je...
Znao sam, što je to. Projektor zraka, višefrekventni laser. Jedna je cijev tražila cilj; poslije su sitni zamašnjaci zadržavali oružje upereno u cilj.
Morris je vidio. Nije prepoznao uređaj, i nije znao što da počne, a ja mu nisam mogao signalizirati.
— Poznat mi je taj alat — potvrdio sam.
— Morate progutati ove dvije pilule. — Fratar ih je imao spremne u drugoj ruci. Bile su male i ružičaste i trokutaste. Rekao je: — Moram se uvjeriti da ste ih zaista progutali. Inače biste morali progutati više od dvije. Prevelika doza bi vam oštetila prirodnu memoriju. Priđite bliže.
Prišao sam. Sve su osobe u »Dugoj Žlici« zurile u nas, i svi su bili previše uplašeni da se pomaknu. Bilo kakav signal bi učinio da se istoga časa četiri pištolja upere u Fratra. A mene bi do smrti ispržile rendgenske zrake.
Fratar je ispružio treću ruku/nogu/kandžu. Obuhvatio je prstima moje grlo, ne prejako, ali dovoljno čvrsto.
Morris je šutke psovao, nemoćan. Mogao sam osjetiti agoniju u njegovoj duši.
Fratar je šaptao:

— Poznat vam je mehanizam za okidanje. Ako sada popusti moj stisak, uređaj će opaliti. Njegov ste cilj vi. Ako možete spriječiti vladine agente da me napadnu, učinite to.
Uputih gestu prema Morrisu. On ju je shvatio, i jedva primjetno kimnuo glavom ne gledajući u me.
— Vi možete čitati misli — rekoh.
— Da — rekao je Fratar; odmah sam shvatio što krije. Mogao je čitati svačije misli, osim mojih.
Eto ti, Morrisu, tvojih igara lopova i žandara! Ali, Fratar nije mogao čitati moje misli, a ja sam gledao u dubinu njegove duše.
Čitajući tu stranu dušu shvatio sam da ću umrijeti ako ne progutam pilule.
Stavio sam pilule na jezik; jednu po jednu, i progutao nasuho. Išlo je teško. Morris je promatrao kako ih gutam, i nije mogao ništa. Fratar ih je napipao dok su silazile niz moj jednjak, kao male izbočine što prolaze ispod njegovih prstiju.
A kad su pilule prošle njegove prste, učinio sam čudo.
— Vaše sjećanje izazvano pilulama nestat će za dva sata — rekao je Fratar. Podignuo je čašu s viskijem i unio je pod kapuljaču. Kad se čaša opet pojavila, bila je napol prazna.
Upitao sam ga:
— Zašto ste mi oteli moje znanje?
— Niste ga platili.
— Poklonjeno mi je.
— Poklonjeno vam je od nekoga tko nije imao prava da to učini — rekao je Fratar. Pomišljao je da ode. Morao sam nešto poduzeti. Sada sam znao, jer sam to dobro promislio, da je Fratar upleten u neke mračne poslove. Mora ostati i saslušati me, kako bih ga mogao uvjeriti.
Neće biti lako. Bio je član posade fratarskog broda. Njegovo je etičko uvjerenje ušlo u njegov mozak putem pilule RNA, zajedno sa znanjem potrebitim za njegovo zvanje.
— Govorili ste o pravu — rekoh Na fratarskom. — Da prodiskutiramo pravo. — Prošaptane su riječi čudno zujale u mome grlu; škakljale su me; ali su mi moje uši govorile da eam ih izgovorio ispravno. Fratar je bio iznenađen.
— Rečeno mi je da razumijete naš jezik, ali ne i da ga možete

govoriti.
— Da li vam je rečeno koju sam pilulu dobio?
— Tečaj jezika. Nisam znao da ima takvu u svojoj torbi za uzorke.
— On nije dovršio kušanje zemaljskih alkohola. Hoćete li nastaviti?
Osjetio sam, kako nagađa moje motive, i kako ih nagađa pogrešno. Vjerovao je da želim iskoristiti njegovu znatiželju i naturiti mu još svoje robe kako bih zaradio. A čega se može bojati od mene? Štogod sam naučio iz fratarskih pilula otići će za dva sata. Osim toga, mogao je shvatiti motive jednoga trgovca — on, čija vrsta živi od trgovine. Pružio sam mu čašu. Upitao sam:
— Što mislite o laserima za lansiranje?
* * *
Diskusija je postala duboko tehnička. Sjećam se da sam rekao: »Uzmimo jedan zamišljeni slučaj. Zamislimo, da je neka civilizacija sposobna za svemirski let tokom nekoliko šezdeset četvorki godina... ili čak nekoliko osmica puta toliko. A onda asteroid padne u ocean i uzrokuje ledeno doba...« To se već znalo dogoditi, i on je znao za to. »Prirodna katastrofa ne može utjecati na odraslost neke vrste, zar ne? Ne ako ne promijeni strukturu mozga.«
Isprva ga je zadržala znatiželja. Kasnije sam to bio ja. Nije se mogao oteti. Nikad nije o tome razmišljao. Bio je član posade svemirskog jedrenjaka, bio je trijezan, i diskutirao je žarom fanatika.
Sjećam se da sam rekao: »Zamislimo ovakav slučaj. Svijet, koji ne može sagraditi laser za lansiranje, svijet je naseljen životinjama, točno? Pa i sami Fratri se mogu vratiti na nivo životinja.«
Znao je to.
»Sagradite si onda sami taj svoj laser. Ako ne možete, dokaz je da vam brodom zapovijeda životinja, i da vam se posada sastoji od životinja.«
Pri kraju diskusije samo sam ja govorio. Sve na šaptavom fratarskom jeziku, čije se glasove tako lako raspoznaje, da sam i ja šaptao, kriveći svoje jadno ljudsko grlo nad stranim frazama. Dobro mi je išlo. Zvučalo je, kao da sam tjedan dana jeo samo izlizane žilete. Morris je bio pogodio što se zbiva, pa se nije uplitao. Nisam mu smio ništa reći, čak i da sam mogao — ni riječima, ni gestom, ni telepatijom. Fratar bi pročitao Morrisove misli. I tako je on mirno sjedio, pio svoje tonike i tonike, i čekao da se nešto dogodi. Dok sam

se ja svađao, šapćući, s Fratrom.
»Ali, brod!« šaptao je on. »Što će biti s brodom?« Razumio sam njegovu agoniju; brod je svetinja...
U jedan i petnaest Fratar je dosegnuo polovicu najdonjeg niza boca. Spuznuo je sa stolice, platio piće novčanicama od jednog dolara, odlebdio do vrata, i van.
Fali mu samo kosa i pješčana ura, mislio sam, promatrajući ga kako odlazi. Gladovao sam za dobrim, tvrdim snom. A nisam si ga mogao priuštiti.
— Pripazi da ga nitko ne pokuša zaustaviti — rekao sam Morrisu.
— Neće. Samo će ga pratiti.
— Nema svrhe. Odjeća Koju Nose Među Strancima ima mnoge namjene. Ona ih održava uspravnima; pomaže im da zauzmu uspravan stav sličan ljudima. Ona je štit i filtar za zrak. Osim toga, ona je plašt nevidljivosti.
— Ha?
— Reći ću ti, ako budem imao vremena. Na taj su način vjerojatno i došli ovamo. Jedan se od članova posade podijelio, pa je jedan ostao, a drugi otišao. Imao je dva tjedna vremena.
Morris je ustao i zgulio sa sebe svoju sportsku jaknu. Košulja mu je bila skroz-naskroz mokra. Rekao je:
— Kako bi bilo, da ti ispumpamo želudac?
— Kasno. Encimi RNA su već u mome krvotoku. Bit će pametnije da potrošimo preostalo vrijeme zapisujući sve čega se mogu sjetiti o Fratrima. Imamo devet ili deset sati vremena dok se sve ne izgubi. — To je bila bezočna laž, naravno.
— Okej. Da uzmem diktafon, pa da legnemo na posao.
— Stajat će te to novaca.
Morrisov je pogled najednom otvrdnuo.
— Oh? Koliko?
Dobro sam to promislio.
— Sto tisuća dolara. A ako se namjeravaš svađati, sjeti se, čije vrijeme tratiš.
— Nisam se namjeravao. — Vraga, htio je, ali se predomislio.
— Fino. Prebacit ćemo pare na moj računu sada, dok još mogu čitati tvoje misli.
— Okej.

Ponudio je da uđem u telefonsku kabinu, ali sam odbio ući. Staklo me neće spriječiti da mu pročitam dušu.
Izišao je šutke; nečega se bojao. Konačno je skupio hrabrost:
— A Fratri? A naše Sunce?
— Ovoga sam preobratio, zato neću da ga pratite on će uvjeriti ostale.
— Preobratio ga? Kako?
— Nije bilo lako. — Dao bih dušu da mogu odspavati. — Pilula mu je to ubacila u gene; on mora sačuvati brod. To je i u meni. Znam kako je to snažno.
— Pa, onda...
— Ne budi budala, Morrisu. Brod je savršeno siguran u orbiti oko Mjeseca. Jedrenjak je u opasnosti samo dok je u međuzvjezdanom prostoru, gdje mu nitko ne može pomoći.
— Oh,
— Nije ga to uvjerilo. Samo sam ga nagnuo da razumno razmotri etiku cijele situacije.
— A ako ga netko drugi razuvjeri?
— To se može dogoditi. Zato moramo sagraditi laser.
Morris je neveselo kimnuo.
* * *
Sljedećih je dvanaest sati bilo pravi pakao.
U prva četiri sata iscijedio sam iz sebe sve što sam znao o fratarskom sistemu teleportacije, o fratarskoj tehnologiji, fratarskom obiteljskom životu, etici, odnosima između Fratara i stranaca, detaljima o raznim strancima, koordinatama raznih naseljenih i nenaseljenih svjetova... sve. Morris i agenti Tajne službe koji su bili glumili goste sjedili su oko mene poput skauta oko vatre, slušajući priče. Louise nam je kuhala kavu, pa je konačno otišla spavati u jedan od separea.
Onda sam se opustio.
U devet ujutro ležao sam nauznak, zurio u strop, i diktirao nepovezane rečenice svakih tridesetak sekundi. U jedanaest je u meni bućkala golema lokva crne kave, oči su me boljele samo malo jače od ostalog tijela, i nisam više davao od sebe ništa korisno.
Bio sam uvjerljiv, i znao sam to.
Morris mi nije davao da se izvučem samo tako. Vjerovao mi je. Osjećao, sam da mi vjeruje. Ipak, trudio se i dalje, jer to nije moglo

naškoditi. Ako mu nisam od nikakve koristi, ako ne znam ništa, nema potrebe da me mazi. Što može izgubiti?
Optuživao me da izmišljam. Optuživao me da sam izmislio i same pilule. Natjerao me da sjednem, i tu me skoro uhvatio. Navalio je na me opskurnim frazama iz matematike i latinskog i šatre sf-fanova. Nije mu pomoglo. Nije me mogao navući na tanak led.
U dva poslije podne poslao je nekoga da me odveze kući.
Bolio me svaki mišić; ipak, morao sam se boriti da održim stav nasmrt umorna čovjeka. Inače bi me moj mali mozak podignuo na prste i pripremio za eventualnu promjenu u gravitaciji. Napor je tako bio dvostruk, i to je boljelo. Boljelo je satima, onako sjediti s oborenim ramenima i glavom. Morao sam izdržati još malo, kako me Morris ne bi vidio da hodam poput atlete na trampolinu....
Morrisov me čovjek doveo u moju sobu i otišao.
* * *
Probudio sam se u tami i osjetio da nisam sam. Netko je bio u sobi. Netko, tko mi je želio dobro. Zapravo, Louise. Opet sam zaspao.
Probudio sam se u zoru. Louise je bila u mome naslonjaču, nogu oslonjenih o rub kreveta. Promatrala me. Rekla je:
— Doručak?
— Aha. Nema baš bogzna što u hladnjaku.
— Kupila sam.
— Fino..— Zažmirio sam.
Poslije pet minuta zaključio sam da sam dosta spavao. Ustao sam, i otišao vidjeti kako se snalazi.
Slanina se pekla u tavi, kruh je bio spreman za pečenje u tosteru, jaja su čekala da ih se prolije po slanini. Louise je u ruci držala automat za kavu.
— Dodaj mi to, molim te — rekoh. U njemu je bila samo voda.
Prihvatio sam ga s obje ruke, zažmirio, i pokušao se sjetiti...
Ah.
Znao sam da mi je uspjelo i prije nego što je vrućina doprla do mojih dlanova. U posudi je bila vruća, mirisna kava.
— Pogriješili smo što se tiče prve pilule — rekoh Louisi, Ona me je promatrala vrlo neobično. — Evo, što se dogodilo druge večeri.
Fratar je imao spravu za prevođenje, ali ga ona baš nije ispunjavala radošću. Vrištala mu je na uho. Vrištala je na engleskom. Mogao je

isključiti onaj dio koji je vrištao na engleskom meni, pa bi sprava još samo šaptala fratarski njemu. Samo što me prije morao naučiti fratarski jezik. Takve pilule nije imao kod sebe. Nije imao ni generalni tečaj za učenje jezika, ako takav uopće postoji, u što sumnjam. Bio je prilično pijan, ali je uspio pronaći nešto što će poslužiti svrsi. Profesija koju mi je dao slična je tvojoj. Hoću reći, to je stara vještina, i nema za nju imena od jedne riječi. Najbliže bi je se moglo opisati kao **»prorok«**.
— Prorok — rekla je Louise. — Prorok? — Radila je nešto vrijedno divljenja. Slušala me s punom pažnjom, i istovremeno pekla jaja.
— Ili sljedbenik. Bilo kako bilo, ta je vještina uključivala Dar za jezike, a to je baš Fratar i tražio. Jasno, u piluli je bilo i drugih vještina.
— Kao, na primjer, pretvaranje hladne vode u vruću kavu?
— Da, čuda. Upotrijebio sam taj talent da učinim da mala ružičasta trokutasta pilula nestane prije nego dospije u moj želudac. Ipak, prorokov talent je i moć uvjeravanja. Sinoć sam uvjerio jednoga Fratra da je eksplodiranje sunca zao posao. Morris se boji da bi ga netko mogao razuvjeriti. Ja ne vjerujem, da je to moguće. Talent čitanja misli stečen pilulom za »proroka« ide dublje od običnog čitanja misli. Ja čitam duše. Taj Fratar je sada moj sljedbenik. Možda će on uvjeriti ostale Fratre da ja imam pravo. A možda će samo prokleti **hachiroph shisp**, onu spravu pomoću koje se izaziva sunca da postanu nove. Uostalom, to i sam namjeravam učiniti.
— Prokleti?
— Zar misliš da se zezam?
— Oh, ne. — Ulila je kavu u šalice.— Hoće li to spriječiti taj... hach... da radi?
— Da.
— Fino — rekla je Louise. A ja sam osjetio snagu njena vjerovanja, povjerenja u me. To joj je dalo ozbiljnost opatice-idealista.
Kad se okrenula da servira jaja, ubacio sam ružičastu trokutastu pilulu u njezinu kavu.
Dovršila je serviranje doručka, pa smo sjeh za stol. Louise je rekla:
— To je, dakle, to. Gotovo je.
— Sasvim gotovo. — Ispio sam sok od naranče. Divno je, kako četrnaest sati spavanja koristi apetitu. — Sasvim. Sad se mogu

posvetiti četvrtoj vještini — jedinoj do koje mi je zbilja stalo.
Naglo je podigla pogled.
— Barmen. Kao prvo, zadnje, i najvažnije, ja sam barmen. Udat ćeš se za barmena.
— Fino — rekla je ođahnuvši.
Za neka dva sata tečaj za robove nestat će iz nje. Bit će opet kao prije: slobodna, neovisna, nesposobna da se drži dijete, i pomalo sramežljiva.
Ružičasta pilula ipak neće uništiti sve njezino sjećanje. Dva sata kasnije ona će još znati da je volim; možda će se ipak udati za me.
Rekoh:
— Trebat će nam pomoćnik. Podići ćemo cijene. Kad se sazna za ovo, mušterije će se tući za mjesto u baru.
Louise je slijedila svoje misli:
— Bili Morris je izgledao strano kad smo odlazili. Morao bi mu reći da nema razloga da se zabrinjava.
— A, ne. Ja hoću da bude uplašen. Morris mora nagovoriti svijet da sagradi laser za lansiranje, umjesto da baca bombe na fratarski brod. **Nama je potreban laser za lansiranje**.
— Mmm! Fina ti je ova kava. Zašto nam je potreban laser za lansiranje?
— Da dasegnemo zvijezde.
— To je Morrisov posao. Ti si barmen, nisi valjda to zaboravio? Četvrta vještina!
Zavrtio sam glavom.
— Ti i Morris. Vi ne shvaćate kako je veliko fratarsko tržište, i kako su oni raštrkani. Koliko si nova vidjela za svoga života? — Jako malo — nastavio sam. —Prokleto je mali broj trgovačkih svemirskih jedrenjaka, a prokleto je velik svemir. Vani ima i drugih stvari, ne samo Fratara. Stvari kojih se boje i sami Fratri, stvari za koje ni oni ne znaju! Stvari koje su tako opasne, da je jedina zaštita od njih da budeš negdje drugdje, da se vrtiš oko neke druge zvijezde kad se to dogodi našemu Suncu. Fratarski način putovanja svemirom naš je put da se održimo kao vrsta, naš put u besmrtnost! Štogod platili, bit će to jeftina...
— Oči ti se krijese — prošaptala je Louise. Izgledala je napola hipnotizirana, i potpuno uvjerena. A ja sam shvatio da ću do kraja

svoga života morati dobro pripaziti da ne pretjeram sa svojim propovijedima...

Peter Cartur: Magla

The Mist

Preveo Gavrilo Vučković

Veliki čovjek je zagunđao ,a onda rekao polako:
— Ne mogu to učiniti, Subotom uvečer odlazim u grad. A ovo je subotnja večer.
Mali čovjek na trijemu, sav je drhato dok se naginjao naprijed, pokušavajući da razabere riječi prigušivane lavežom pasa iz štenare u stražnjem dvorištu. Njegovo sićušno, budno lice bilo je blijedo, otegnuto, oči usplamtjele. Odavao je dojam osobe koja je, na neki način, manja nego što bi trebalo da bude — kao da se smežurao. Odijelo je visilo na njemu suviše veliko. Oči su mu bile umorne, pogled izgubljen.
— Browne... slušajte me, molim vas. Ako je to stvarno, ovoga puta a ne samo glasina... molim vas!
Brown šutke odmahnu glavom, budna pogleda.
— Ali, to je ono za čim sam tragao, Browne. Vi ste to vidjeli. I drugi su. Zakleli ste se da govorite istinu.
— Naravno — potvrdi Browne, kimajući glavom. — Naravno. Ni ja ni oni drugi nismo lašci.
— Znam... Browne, ja sam istraživač psihičkih fenomena, duhova i sličnih stvari. Ja moram noćas vidjeti to priviđenje. — Smežurani čovjek zatvori za trenutak oči i osloni se o stup trijema.
— Subotom uvečer moram u grad.
— Ali, Browne... ovo je posljednja večer, i ja ne smijem propustiti...
— Možda je već unutra, ne znam.
— Ja znam, Browne. — Mali čovjek protrlja svoj prst na kome se nalazio veliki zlatan prsten. — Znam. I bit će tamo još najviše desetak minuta. A ja moram... — On zastade, puštajući svoje oči da preklinju u njegovo ime.

— Pa, mislim da je to stvar koja zaslužuje da je čovjek pogleda.
— Jeste li... sigurni da znate kako izgleda?
— Znam valjda što sam vidio. Zlatno i blistavo, eto kakvo je. Ali, mora biti mrak da bi se vidjelo. Potpuni mrak. Ono se, zapravo, i ne pokreće. Samo mirno stoji i nekako svjetluca.
— To je ono, Browne. Moram ga vidjeti!
— Bojim se da neće moći, Ja moram u grad. — Brown je motrio oči malog čovjeka, vidio bol u njima. — Naravno, ako bi mi to nešto donijelo... računam da bi mi se isplatilo ostati kod kuće ove subote.
— Trajat će samo jednu minutu... jedan trenutak.
— Moram da krenem.
— Spreman sam dati za to sve što imam, Browne. Sve.
— Koliko?
— Ja... ja nemam novaca.
— Humh!
Brown odmahnu glavom.
— Imate lijep prsten... E pa, sada moram u grad. Mali čovjek opusti svoju ruku niz tijelo. Onda je ponovo podiže. I pogled mu se usredotoči na čudno oblikovani prsten na prstu.
— Ja... ne mogu vam dopustiti da dođete u posjed ovoga.
Brown sleže ramenima, odstupi jedan korak i spusti ruku na bravu.
— Sada moram zaključati kuću i pustiti pse... Nemojte se motati po dvorištu kad pustim pse.
— Ne... Čekajte, možete uzeti prsten. Brown zaškilji očima.
— Ne znam...
— Možete ga dobiti.
Veilki čovjek uze prsten i otvori zavjesom zastrta vrata. Stao je u stranu, da bi propustio malog čovjeka. Zatim kresnu šibicu i pripali petrolejku na stolu. Okretao je prsten u svojim debelim prstima vrlo polako i s velikim zanimanjem. Oči su mu škiljile lukavo. Zlatan, ali ne od zlata. Suviše težak da bi bio zlato — ili bilo koji drugi metal. Suviše veliki za prste malog čovjeka. Brovvn ga natakne na svoj mali prst, osjećajući kako prijanja uz meso.
Mali čovjek, koračajući nervozno, pronađe vrata spavaće sobe.
Brown ga grubo gurnu naprijed.
— Hajde, naprijed. Platili ste, a tu nema ništa što bi ozlijedilo čovjeka.

Ali mali čovjek stade u stranu, propuštajući Browna da uđe prvi.
U zraku, nasred spavaće sobe, svjetlucala je zlatna mrlja. Visoka možda dva i pol metra, upola toliko široka. Brown se hrapavo nasmija.
— Nije utvara, jel' da? Znao sam da nije. A vi ste zacijelo mislili da plaćate za utvaru.
Lice malog čovjeka otvrdnu. Pogledao je Browna ispitivački, sa žaljenjem. Onda slegne ramenima.
— Ne mogu nikako vjerovati da ste vi uistinu prošli kroz ovo, Browne.
— Naravno da jesam. — Veliki čovjek se nasmija. — Naravno da jesam. Gledajte.
— Čekajte. I ja ću poći s vama. Čekajte! — Mali čovjek koraknu naprijed, a onda, kao da još nije siguran, položi svoje prste ha Brownovu ruku. — Dobro.
Zajedno su krerruli naprijed u zlatnu maglu.
Bilo je drukčije za velikog čovjeka — ovoga puta. Dok su ulazili u maglu, on je svuda po svojoj koži osjećao oštro bockanje. Ranije je bilo kao da prolazi kroz zrak. Pokušao se povući, ali ga je mali čovjek spriječio u tome iznenađujućom snagom. Brown je bio prisljen da produži.
Bockanje je postalo gotovo nepodnošljivo. Činilo mu se sada da dolazi u vrelim strujnim udarima, s prsta na kojem je prsten. Brown požuri naprijed, pokušavajući da se dokopa poznatog miljea svoje spavaće sobe.
Onda su iskoračili iz magle.
Nije bilo nikakve poznate spavaće sobe. Kuća je nestala, a zajedno s njom i noć.
Dnevna svjetlost. Dan u nekom poljskom krajoliku gdje je trava bila plava, kakvu Brown još nikad nije vidio, i gdje je drveće, visoko i bez grana, samo s dugim iglicama, težilo prema narančastom nebu. Nebu na kojem je Brown mogao vidjeti tri divovska sunca.
Veli čovjek se oslobodi stiska, opsova i okrene se da pogleda maglu iza sebe. Mali čovjek odmahnu glavom.
— Uspjeli smo, Browne. Magla je nestala.
Mali čovjek se sad mijenjao. Činilo se da raste, da ispunjava svoju odjeću. _

— Žao mi je, Browne — reče on. — Nisam mogao proći kroz maglu osim s prstenom na ruci... ili s nekim tko nosi prsten... A to znači s vama.
— To je ludost. Gdje smo? — Veliki čovjek zastade i ponovo diže pogled prema ona tri sunca. Zatim prevuče rukom preko čela.
— Kod kuće. Kod moje kuće... Pronađite neku drugu maglu dok budete nosili prsten. Onda se vratite kući... svojoj kući.
— Ali... magla?
— Čut ćete razne glasine. Divlje priče. I mi ovdje imamo priče o duhovima. Budite istraživač. Provjeravajte sve te glasine.
— Ali...
— Sretno, Browne.
Mali čovjek se brzo okrene i poče koračati po čudnoj plavoj travi. Jednom se osvrnuo i pogledao Browna, koji je nemoćno zurio za njim. Oklijevao je trenutak, pa opet žurno nastavio naprijed. Časak kasnije zašao je među visoko drveće, a onda nestao iz Brownova vidnog polja.

Mack Reynolds i Frederick Brown: Mračna međuigra

Dark Interlude

Preveo Gavrilo Vučković

Oči šerifa Bena Randa bile su ozbiljne. Rekao je:
— Okej, mladiću. Čini mi se da si nervozan; to je prirodno. Ali ako je tvoja priča istinita, ne brini. Ni zbog čega ne brini. Sve će biti u redu, mladiću.
— Bilo je to prije tri sata, šerife — reče Allenby. — Žalim što mi je trebalo toliko vremena da stignem u grad i što sam vas probudio. Ali seka je neko vrijeme bila histerična. Morao sam je umiriti, a poslije sam imao muke i s paljenjem one krntije od kola.
— Ne smeta ništa što si me probudio, mladiću. Ja kao šerif radim non-stop. Uostalom, nije ni kasno; slučajno sam se večeras vratio kući ranije. A kad dopusti da razbistrimo neke stvari. Kažeš da se zoveš Lou Allenby. To je solidno ime u ovom kraju, Allenby. Jesi li rođak Rancea Allenbyja, koji je imao trgovinu preko u Coopervilleu? Išao sam u školu s Ranceom... A sad da prijeđemo na tog čovu koji je rekao da dolazi iz budućnosti.
* * *
Predsjednik Odsjeka za historijska istraživanja bio je skeptičan do posljednjeg časa. Dokazivao je:
— Ja još držim da je projekt neizvodljiv. Postoje u tome neki paradoksi koji predstavljaju nepremostive...
Doktor Matthe, čuveni fizičar, prekide ga učtivo:
— Vi, bez sumnje, znate što je dihotomija? Predsjednik nije znao i zato je šutio, dajući time na znanje da očekuje objašnjenje.
— Zenon je postavio principe dihotomije. On je bio grčki filozof i živio je oko pet stotina godina prije onog drevnog proroka čiji su dan rođenja primitivci koristili da bi njime obilježili početak svoga

kalendara. Dihotomija tvrdi da je nemoguće prevaliti bilo koju datu razdaljinu. Dokaz: najprije se mora prijeći polovina razdaljine, zatim polovina preostale razdaljine, zatim opet polovina od onoga što preostane, i tako dalje. Iz toga proizlazi da uvijek ostaje jedan dio razdaljine koji treba prevaliti, i zato je kretanje nemoguće.
— Nema tu analogije — reče predsjednik. — Prije svega, vaš Grk je polazio od pretpostavke da svaka cjelina sastavljena od bezbrojnih dijelova mora, samim time, da bude beskrajna, ali mi znamo da beskonačan zbir elemenata sačinjava jednu konačnu cjelinu. Osim toga...
Matthe se blago osmjehnu i podiže ruku.
— Molim vas, nemojte me pogrešno shvatiti. Ne poričem da mi danas shvaćamo Zenonov paradoks, ali, vjerujte mi, u toku mnogih stoljeća najbolji umovi koje je dao ljudski rod nisu mogli to objasniti.
Predsjednik reče taktično:
— Ja Vas ne shvaćam, doktore Matthe. Molim vas da mi oprostite zbog moje neupućenosti. Kakve veze ima ta Zenonova dihotomija s vašim projektom ekspedicije u prošlost?
— Samo sam povukao jednu paralelu. Zenon je postavio taj paradoks dokazujući da je nemoguće prevaliti bilo koju razdaljinu, a naši drevni preci nisu bili kadri da to objasne. Ali, da li ih je to spriječilo da prevaljuju razdaljine? Očigledno nije. Danas, moji asistenti i ja izmislili smo jednu metodu da pošaljemo onog našeg mladog prijatelja, Jana Obreena, u daleku prošlost. Paradoks se odmah nameće: pretpostavimo da on ubije nekog starog pretka ili da na drugi način izmijeni historiju? Ne tvrdim da mogu objasniti kako se taj očigledni paradoks može prevladati u jednom putovanju kroz vrijeme; znam samo da putovanje kroz vrijeme jest moguće. Nema sumnje, umovi sposobniji od mene riješit će jednog dana paradoks, ali dok se to ne desi nastavit ćemo koristiti putovanje kroz vrijeme, pa bilo to paradoksalno ili ne.
Jan Obreen je stajao, nervozno miran, slušajući cijenjene starješine. Sada je kašljucnuo u šaku i rekao:
— Mislim da je došao čas za eksperimenat.
Slegnuvši ramenima, predsjednik je dao na znanje da se i dalje ne slaže, ali nije nastavljao raspravu. Sumnjičavo je odmjerio opremu

koja se nalazila u kutu laboratorija.
Matthe baci brz pogled prema uređaju za putovanje kroz vrijeme, a onda, žurno poče davati posljednje upute svome studentu.
Dogovorili smo se o svemu još ranije, Jane, ali da sumiram — ti treba da se pojaviš u sredini takozvanog dvadesetog vijeka; gdje zapravo, to ne znamo. Jezik će biti anglo-američki, koji si ti temeljito proučio; s obzirom na to imat ćeš malo teškoća. Pojavit ćeš se u Sjedinjenim Državama sjeverne Amerike, jednoj od najstarijih nacija, kako su ih nazivali, s političkom podjelom čija nam svrha nije sasvim jasna. Jedan od ciljeva tvoje ekspedicije sastojat će se u tome da ustanoviš zašto su ljudi u to vrijeme bili rascjepkani u čitav niz država, umjesto da imaju samo jednu vladu. Morat ćeš se prilagoditi uvjetima koje zatekneš, Jane. Naše historije su toliko nejasne, da ti možemo pružiti samo vrlo oskudne informacije o tome što te očekuje.
Predsjednik se umiješa:
— Ja sam vrlo pesimističan u tom pogledu, Obreene, ali vi ste se javili dobrovoljno i zato nemam pravo da se miješam. Vaš je najvažniji zadatak da ostavite poruku koja će stići do nas; ako uspijete, doći se do novih pokušaja da se istraže i drugi periodi historije. Ako ne uspijete...
— On će uspjeti — reče Matthe.
Predsjednik odmahnu glavom i dohvati Obreenovu ruku u znak oproštaja.
Jan Obreen uđe u opremu i pope se na malu platformu. Pomalo očajnički zgrabio je metalne ručice na ploči s instrumentima, skrivajući što je bolje mogao zebnju koja ga je zahvatila.
* * *
Šerif reče:
— Dakle, taj čovo... kažeš kako ti je rekao da dolazi iz budućnosti, Lou Allenby kimnu glavom.
— Otprilike četiri tisuće godina ispred nas. Rekao je da se vratio iz godine trideset dvije stotine ili tako nekako, ali da je to bilo oko četiri tisuće godina računajući od sada unaprijed; oni su u međuvremenu promijenili numerički sistem.
— A ti nisi ni pomislio da je to bilo najobičnije buncanje, mladiću? Sudeći po tome kako govoriš, čini mi se da si mu povjerovao.

Allenby ovlaži usne.
— Da, čini se da sam mu povjerovao — reče on tvrdoglavo. — Bilo je nečeg u vezi s njim; bio je drukčiji. Ne mislim fizički, to jest kao da nije rođen u ovom vremenu, ali bilo je tu... nešto drukčije. Kao da, hm, kao da je bio u miru sa samim sobom; ostavljao je dojam da su takvi i svi ostali tamo odakle je došao. A bio je lukav, lukav kao zmija. I ne bi se moglo reći da je bio lud.
— Što je tražio ovdje kod nas iz prošlosti, mladiću? — Šerifov glas bio je blago zajedljiv.
— Bio je... neka vrst učenjaka. Čini se, po onome šta je rekao, da su učenjaci gotovo svi oni koji žive u njegovu vremenu. Riješili su sve probleme proizvodnje i raspodjele, nitko se ne mora brinuti za svoju sigurnost; zapravo, čini se kao da oni ne brinu ni o jednoj od stvari o kojima mi sada brinemo. — U glasu Loua Allenbyja bila je jedna nota sjetne zamišljenosti. Uzdahnuo je i nastavio: — Vratio se unatrag da istražuje naše vrijeme. Oni ne znaju mnogo o tome, čini se. Nešto se desilo u međuvremenu; bio je gadan period od nekoliko stotina godina i većina knjiga i izvještaja bili su izgubljeni. Rekao je da oni i sada imaju neke, ali to je premalo. Zato nisu ni znali mnogo o nama i htjeli su upotpuniti ono malo svog znanja.
— I ti si povjerovao u sve to, mladiću? Da li je imao neki dokaz?
* * *
Bio je to opasan trenutak; onaj koji je sadržavao najveći rizik. Jer za praktične svrhe ove vrste oni nisu znali kako je zapravo izgledalo zemljište prije četrdeset stoljeća, niti su znali išta o rasporedu drveća ili zgrada. Ako bi se pojavio na pogrešnom mjestu, to bi moglo da znači trenutnu smrt.
Jan Obreen je imao sreću; nije tresnuo ni o što. Zapravo, ispalo je sasvim obrnuto: iskrsnuo je u zraku na deset stopa iznad jedne preorane njive. Pad je bio dosta gadan, ali ga je zaštitila meka zemlja; činilo se da je uganuo gležanj, ali ne suviše opasno. Uspravio se bolno na noge i osvrnuo oko sebe.
Već i sama njiva bila mu je dovoljan dokaz da se Matthejev postupak pokazao bar djelomično uspješnim. Našao se u prošlosti mnogo prije svog vlastitog vremena. Poljoprivreda je još bila nužna komponenta privrede, ukazujući jasno da je riječ o civilizaciji mnogo starijoj od njegove.

.Otprilike kilometar dalje nalazilo se gusto pošumljeno područje; ne park, pa čak ni planski podignuta šuma, koja bi predstavljala obitavalište divljači, kao u njegovo doba. Nasumce izrasla šuma — gotovo nevjerojatno. Ali, na kraju krajeva, on se mora navići na nevjerojatno; od svih historijskih razdoblja, ovo je bilo najmanje poznato. Mnogo toga će biti čudno.

Desno od njega, nekoliko stotina metara dalje, nalazila se drvena zgrada. Bilo je to, bez sumnje, ljudsko stanište, uprkos svom primitivnom izgledu. Ne bi vrijedilo zaobići ga; kontakt s ljudskom braćom i tako se mora uspostaviti. Odšepao je nespretno u susret svom sastanku s dvadesetim stoljećem.

Djevojka očigledno nije opazila njegov iznenadni dolazak, ali u vrijeme kad se on pojavio u dvorištu seoske kuće već je izašla da ga pozdravi.

Njezina haljina bila je iz drugog doba, jer u njegovu vremenu odjeća ženskog dijela ljudskog roda nije imala svrhu da primamljuje muškarce. Njezina je, međutim, bila svijetla i ukusno obojena i isticala je mladalačke konture tijela. Ali nije ga samo haljina začudila. Bilo je malo boje i na njezinim usnama, i njemu odjednom postade jasno da to nije prirodna boja. Čitao je kako su te primitivne žene premazivale svoja lica različitim bojama — i iz nekih razloga, sada dok je to gledao, nije osjećao odbojnost.

Ona se osmjehnu, a crvenilo usana samo je pojačalo bjelinu zuba. Zatim reče:

— Bilo bi vam lakše da ste došli ovamo putem, umjesto preko polja.

— Njezine oči su ga premjeravale, i da je nekim slučajem imao više iskustva, mogao bi u njima pročitati zainteresiranost.

Rekao je, pažljivo sričući riječi:

— Bojim se da nisam dovoljno upoznat s vašim poljoprivrednim metodama. Nadam se da nisam nepopravljivo oštetio produkte vašeg rada.

Susan Allenby zatrepta očima.

— Zaboga — rekla je blago, s diskretnim prizvukom smijeha u glasu — netko se izražava kao da je progutao rječnik. — Odjednom, njezine oči se raširiše kad je opazila kako on udobnije namješta svoje lijevo stopalo. — Hej, pa vi ste se ozlijedili. Odmah ulazite u kuću i pustite me da vidim mogu li tu nešto pomoći! Hej...

Pošao je tiho za njom, slušajući samo upola njezine riječi. Nešto — nešto fenomenalno — rađalo se u Janu Obreenu, utječući čudno, a ipak ugodno na njegov metabolizam.
— Dakle — reče šerif — ti si bio odsutan kad je on stigao u tvoju kuću...
Lou Allenby kimnu glavom.
— Da, bilo je to prije tri dana. Nalazio sam se u Miamiju, gdje sam koristio svoj dvotjedni odmor. Sestra i ja smo svake godine odlazili nedjelju ili dvije na ljetovanje, ali uvijek u različito vrijeme, djelomično i zato što smo smatrali da nije loša ideja ako se malo odvojimo jedno od drugog, bar za neko vrijeme.
— Svakako dobra ideja, mladiću. Ali tvoja sestra... ona je povjerovala u priču o tome otkuda je došao?
— Da. A imala je i dokaz, šerife. Volio bih da sam i ja to vidio. Polje na koje se spustio bilo je upravo uzorano. Pošto mu je previla gležanj, bila je dovoljno radoznala, poslije onoga šta joj je on ispričao, da pođe tragovima njegovih stopa preko vlažne zemlje do mjesta gdje su oni počinjali. A završavali su se, ili, bolje rečeno, počinjali točno tamo na sredini njive, gdje je ostalo jedno udubljenje poslije pada.
— Mladiću, možda se spustio iz nekog aviona, pomoću padobrana. Jesi li pomislio na to?
— Pomislio sam na to, a i seka je. Ona kaže da bi se, u slučaju da je zaista tako, moralo zaključiti da je on progutao padobran. Mogla je pratiti sasvim razgovjetno njegov trag do kraja (iznosilo je to Svega nekoliko stotina metara) a tamo nije bilo nijednog mjesta gdje bi mogao sakriti ili zakopati padobran.
— Kažeš da su se odmah zatim vjenčali?
— Poslije dva dana. Kola su bila sa mnom, pa je seka upregla konje i odvezla se s njim u grad... on nije ni znao kako se tjeraju konji... i onda su se tamo vjenčali.
— Jesi li vidio vjenčani list, mladiću? — upita šerif, — Jesi li siguran da su se oni stvarno...
Lou Allenby ga pogleda, usne mu za trenutak zadrhtaše, i šerif doda žurno:
— U redu je, mladiću. Nisam mislio ništa ružno. Smiri se, mladiću.
* * *

Susan je poslala svome bratu brzojav u kome mu je javila sve o tome, ali on je u međuvremenu promijenio hotel, tako da mu brzojav nije uručen. Prvi put je saznao za vjenčanje tek kad se vratio na farmu, gotovo tjedan dana kasnije.
Bio je iznenađen, razumije se, ali John O'Brien — Susan mu je donekle promijenila prezime — doimao se prilično ugodno. A bio je i simpatičan, iako čudan; činilo se da su on i Susan zaljubljeni ludo jedno u drugo.
Naravno, nije imao nikakva novca — objasnio je da ga u njegovo vrijeme nisu više upotrebljavali — ali je bio dobar radnik, nimalo mek. Nije bilo nikakva razloga za pretpostavku da se neće snaći u životu.
Njih troje planirali su da Susan i John ostanu na farmi sve dok se John malo navikne na novi život. On se nadao da će poslije toga već smisliti kako će zarađivati novac — vrlo optimistički je gledao na vlastite sposobnosti u tom smislu — i korisno upotrijebiti svoje putovanje kroz vrijeme. Bez sumnje, on bi na taj način bio kadar da upozna sadašnjost.
Važna stvar, najhitnija stvar, bila je da se smisli nekakav plan za slanje poruke doktoru Mattheu i predsjedniku. Ako je ovakvu vrst istraživanja trebalo nastaviti, sve je zavisilo od njega.
Objasnio je Susani i Louu da je ovo bilo jednosmjerno putovanje. Da je njegova oprema djelovala samo u jednom pravcu, da se moglo putovati samo u prošlost, ali ne i u budućnost. On je bio dobrovoljni izgnanik, osuđen da ostatak svog života provede u ovoj eri. Zamisao je bila u tome da on, pošto ostane u ovom vijeku dovoljno dugo da ga temeljito opiše, napravi izvještaj i stavi ga u jednu kutiju specijalno načinjenu da potraje četrdeset vjekova, a onda je pohrani tamo gdje će moći da bude iskopana — na mjestu koje je određeno u budućnosti. Imao je točnu lokaciju toga mjesta.
Bio je vrlo uzbuđen kad su mu pričali o kapsulama vremena koje su bile zakopane na drugim mjestima. Znao je da one nikada nisu bile iskopane i planirane da sačinjavaju dio njegova izvještaja, kako bi ih ljudi budućnosti mogli naći.
Večeri su provodili u dugim razgovorima. John je pričao o svome vremenu i svemu onome što je znao o stoljećima koja su mu prethodila. O dugoj borbi za uspon, o čovjekovim pobjedama na

području nauke, medicine i međuljudskih odnosa. A oni su njemu pričali o svome svijetu, opisujući institucije i oblike života koji su njemu izgledali tako jedinstveni.
Lou u početku nije bio naročito sretan zbog ove iznenadne ženidbe, ali je zatekao sebe kako se sve više zagrijava za Johna. Sve dok...
* * *
Šerif reče:
— I on ti sve do večeras nije rekao što je zapravo bio?
— Tako je.
— Tvoja sestra ga je čula kako to govori? Ona će potvrditi tvoju izjavu?
— Ja... ja mislim da hoće. Sada je uzrujana, kao što sam rekao, sva nekako histerična. Vrišti da će napustiti i mene i farmu. Ali čula ga je da to govori, šerife. Mora da je imao veliki utjecaj na nju, inače se ne bi ovako vladala.
— Nije da sumnjam u tvoju riječ, mladiću, da se stvar tako dogodila, ali bilo bi bolje da ga je i ona čula. Kako je došlo do toga?
— Postavljao sam mu neka pitanja o stvarima iz njegova vremena, i malo kasnije zapitao sam ga kako oni izlaze na kraj s rasnim problemom. Bio je najprije malo zbunjen, a onda je rekao da se sjeća o vrstama iz povijesti koju je proučavao, ali da kod njih više nema nikakvih rasa.
Rekao je da su do njegova vremena — računajući od završetka nekakva rata, zaboravio sam kako se zvao — sve rase bile stopljene u jednu. Da su se bijeli i žuti najvećim dijelom međusobno poubijali i da je Afrika neko vrijeme dominirala svijetom, pa da su se zatim svi počeli stapati, kolonizacijom i mješovitim brakovima, i da je do njegova vremena taj proces bio završen. Ja sam samo zurio u njega, a onda sam ga upitao: »Hoćeš kazati kako u tebi ima crnačke krvi?«
»Najmanje jedna četvrtina«, mirno je odgovorio.
— Pa, mladiću, ti si učinio točno ono što si morao učiniti — reče šerif ozbiljno — u to nema nikakve sumnje.
— Sve mi je bilo crveno pred očima. On se oženio mojom sekom; on je spavao s njom. Bio sam tako luđački bijesan da se ne sjećam čak ni kako sam pograbio pištolj.
— Pa, ne brini ništa, mladiću. Postupio si ispravno.
— Ali, osjećam se vraški gadno zbog toga. On ništa nije znao.

— E, to je stvar za diskusiju, mladiću. Možda si ti progutao malo previše njegova blebetanja. Dolaženje iz budućnosti... huh! Te crnje izmislit će najprokletije trikove, samo da se nekako proture kao bijeli. Kakav je dokaz za njegovu priču ono udubijenje na njivi? Sve je to bulažnjenje, mladiću. Nema nikoga tko dolazi iz budućnosti, ili da odlazi tamo Možda da jednostavno prešutimo cijelu stvar, tako da nitko nikad ne sazna o tome. Bit će to kao da se ništa nije ni dogodilo.

Philip K. Dick: Koordinacijski tim

Adjustment Team

Prevela Nada Kralj

Jutro je osvanulo vedro. Sunce je obasjavalo vlažne travnjake i pločnike. Zrake su se presijavale na parkiranim automobilima. Pisar se žurio i, mršteći se, prelistavao hrpu izmiješanih papira i dopisa. Zaustavi se načas pred malom zelenom kućom i zatim uđe u dvorište kroz stražnja vrata.
Pas je spavao u kućici, zadnjim krajem okrenut svijetu. Virio mu je. samo rep.
— Za ime svijeta! — usklikne Pisar i podboči ruke. Snažno zakuca olovkom o ploču. — Hej ti tamo! Ustani!
— O, to ste vi! Zar već?
Zbivaju se važne stvari. — Pisar prstom prijeđe preko kontrolne liste prometa. — Jutros podešavaju Sektor T 137. — Pogleda na džepni sat. — Tri sata izmjene. Svršit će do podne.
— T 137? Pa to je nedaleko!
Pisareve tanke usne zadovoljno su podrhtavale.
— Tako je. Zadivljujuće si oštrouman, moj crnokosi prijatelju. Možda čak i pretpostavljaš zbog čega sam ovdje.
— I mi se uključujemo u T 137?
— Tako je. Neki elementi iz ovog Sektora su uključeni u akciju. Moramo se pobrinuti da budu smješteni na odgovarajućim mjestima u času kada počne podešavanje. — Pisar pogleda na malu zelenu kuću. — Tvoj je zadatak da se pobrineš za čovjeka iz ove kuće. Zaposlen je u poslovnom udruženju koje se nalazi u Sektoru T 137. Bilo bi poželjno da bude na radnom mjestu prije devet sati.
Pas stane promatrati kuću. Prozorski su kapci bili podignuti. U kuhinji je gorjelo svjetlo. Iza čipkastih zavjesa nejasno su se nazirale osobe kako sjede za stolom. Čovjek i žena. Pili su kavu.

— Tamo su — promrmlja pas. — Ovaj ovdje, kažeš? Neće mu se ništa dogoditi, zar ne?
— Naravno da neće. Ali mora biti rano u uredu. Obično ne odlazi od kuće prije devet sati. Danas mora poći u osam i trideset. Mora biti u Sektoru 137 prije no što počne koordinaciona akcija, jer inače neće biti uključen s ostalima u vrijeme podešavanja.
Pas uzdahne.
— Znači, moram sazivati.
— Tako je. — Pisar provjeri raspored na svome popisu.
— Moraš ga pozvati točno u osam i trideset. Jasno? Ni časa kasnije.
— A što nakon poziva u osam i trideset?
— Doći će prijatelj u automobilu. On će ga povesti na posao ranije no obično. — Preklopi spise i prekriži ruke.
— Tako će poći u ured čitav sat ranije. A to je jako važno.
— Važno — promrlja pas. Uvuče se napola U kućicu i legne. Oči mu se stanu sklapati. — Važno.
— Probudi se. Ovo se mora izvršiti točno na vrijeme. Ako ga pozoveš prerano ili prekasno...
Pas pospano kimne glavom.
— Znam. Učinit ću kako valja. Ja uvijek činim kako valja.
* * *
Ed Fletcher dolije još malo mlijeka u kavu. Uzdahne i upre se o stolicu. Za njegovim leđima, u pećnici, nešto je tiho cvrčalo šireći kuhinjom ugodan miris. Stol je osvjetljavala nisko postavljena kuhinjska svjetiljka.
— Još jedno pecivo? — upita Ruth.
— Sit sam. — Ed ispije kavu. — Možeš ga ti pojesti.
— Moram poći. — Ruth. ustane i stane svlačiti kućnu haljinu. — Vrijeme je da pođem na posao.
— Već?
— Naravno, sretnice! Da bar ja mogu lješkarati. — Ruth pođe prema kupaonici provlačeći prstima kroz dugu crnu kosu. — Kada radiš u državnoj ustanovi, onda rano počinješ raditi.
— Ali, ti se i vraćaš prije — naglasi Ed. Okrene stranu »Chronicla« i zagleda se u sportsku rubriku. — Pa, dobro se provedi danas. Nemoj otipkavati pogrešno slovo ili riječi.
Vrata kupaonice se za njom zatvore.

Ed zijevne i pogleda na zidni sat. Vremena napretek. Nije još ni osam sati. Ispije još malo kave |ia rukom prijeđe po bradi. Morao bi se obrijati. Lijeno se protegne. Za brijanje mu treba svega desetak minuta.
Ruth u prozirnom rublju protrči iz kupaonice prema spavaćoj sobi.
— Kasnim. — Užurbano se kretala po stanu navlačeći na sebe bluzu, suknju, čarape i male bijele cipele. Potom se nagne prema Edu i poljubi ga. — Zdravo, dušo. Večeras idem u kupovinu.
— Zdravo. — Ed spusti novine i obuhvati rukama ženu oko tanka struka — Divno mirišeš. Ne zavodi šefa!
Ruth pojuri prema izlazu i potrči vanjskim stepenicama. Čuo je kako joj odzvanjaju potpetice sve dok se zvuk nije izgubio prema ulici. Otišla je. Kuća je utihnula. Ostao je sam.
Ed ustane i odgurne stolicu. Lijeno se dovuče do kupaonice i dohvati brijaći pribor. Osam i deset. Nakvasi lice, utrlja kremu za brijanje i počne se brijati. Brijao se polako i lijeno. Ima još vremena napretek.
* * *
Pisar pogleda na svoj džepni sat i nervozno oblizne usne. Čelo mu orosi znoj. Polovni je sat otkucavao ravnomjerno.
Osam i četrnaest. Samo što nije čas. .
— Spremi se! — poviče Pisar. Sav napet, ukočena tijela, nervozno počne brojati. — Još deset sekundi.
— Sad! — zavrišti Pisar. Ništa se ne dogodi.
Pisar se okrene, očiju raširenih od strave. Iz male je kućice virio debeo crni rep. Pas se bio vratio na spavanje.
— **S a d** ! — prosikće Pisar gubeći glas. Bijesno udari nogom o sklupčano krzno. — Za ime svijeta...
Pas se pokrene. Sanjivo pogleda oko sebe i izađe natraške iz kućice.
— Oh ne! — Postiđen, hitro se uputi prema ogradi. Uspravi se na stražnje šape i širom otvori usta. — Uh! — izusti. Skrušeno pogleda Pisara. — Oprostite, stvarno ne znam kako...
Pisar je nepomično buljio u svoj sat. Nešto hladno i teško projuri mu utrobom. Na satu je već bilo osam i šesnaest.
— Iznevjerio si — izusti. — Iznevjerio. Ti bijedna, ništavna beštijo. Iznevjerio si.
Pas se spusti na prednje šape i zabrinuto pođe natrag.
— Iznevjerio sam, kažete? Hoćete reći da je isteklo vrijeme za

poziv?
— Zakasnio si pozvati ovog čovjeka. — Pisar polako, smrknuta lica, spusti sat. — Nećemo uhvatiti Prijatelja u automobilu. Nemam uputa tko bi mogao doći umjesto njega. Ne smijem ni pomsiliti na posljedice.
— Nadam se da će ipak stići na vrijeme u Sektor T 137.
— Neće — zakuka Pisar. — Neće stići. Pogriješili smo. Zabrljali smo stvar.
* * *
Ed je upravo ispirao lice kad začu lavež psa koji odjeknu kroz utihnulu kuću.
— Do đavola! — promrmlja Ed. — Probudit će sve susjede. Obriše lice osluškujući. Dolazi li netko?
Šumovi. A tada...
Zazvoni na vratima. Ed izađe iz kupaonice. Tko bi to mogao biti? Da nije Ruth nešto zaboravila? Navuče bijelu košulju i otvori ulazna vrata.
Mladić pristala izgleda, pogleda iz kojeg je zračilo povjerenje, obrati mu se sa smiješkom.
— Dobro jutro — pozdravi i dotakne rub šešira. — Žao mi je što vas ometam tako rano...
— Što hoćete?
— Radim u Saveznom osiguravajućem društvu na životnom osiguranju. Došao sam da vas posjetim u vezi...
Ed gurne vrata.
— Ne želim nikakvo osiguranje. Zurim se. Moram na posao.
— Vaša mi je supruga rekla da vas jedino u ovo doba mogu zateći kod kuće. — Mladić dohvati aktovku otvarajući ponovo vrata. — Naročito me je zamolila da vas posjetim u ovo vrijeme. Obično ne počinjemo raditi tako rano, no s obzirom na to da me je ona zamolila, učinio sam ustupak.
— U redu. — Ed nevoljko uvede mladića u kuću. — Vi biste mogli ispuniti policu osiguranja dok se ja obučem.
Mladić položi aktovku na naslonjač i izvuče gomilu papira i ilustracija.
— Htio bih vam pokazati neke od slijedećih iznosa, ako dopuštate. Od velikog je značenja za vas osobno i za vašu obitelj kad biste vi...

Ed sjedne i udubi se u gomilu spisa. Potpisao je policu osiguranja na svoj život u visini od deset tisuća dolora, pa potom otprati mladića. Pogleda na sat. Devet i trideset.
— Sto mu gromova! Zakasnit ću na posao. — Pritegne kravatu, dohvati kratki kaput, isključi pećnicu, pogasi svjetla, ugura posuđe u sudoper i pohita k vratima.
Užurbanim je korakom grabio prema autobusnoj stanici. Službenik Osiguravajućeg društva. Zašto je taj nesretnik morao doći baš u vrijeme kada se spremao na posao?
Ed počne bjesnjeti. Uopće ne želi razmišljati o posljedicama zato što kasni. Neće stići u ured prije deset. Obuze ga tjeskoba. Šesto mu je čulo govorilo da će sve ovo završiti loše. Nešto će se dogoditi. Bio je to dan kada ne bi smio zakasniti.
Srce mu zadrhti. Stari Douglas će ga zacijelo ukoriti. Već ga vidi. Douglas, uznemiren, crven u licu, s prstom uperenim u nj; gospođica Evans se smiješi iza svog pisaćeg stroja; Jackie, mladi pisar, ceri se i hihoće; Earl Hendriks, Joe i Tom, crnokosa Mary velikih grudi i dugih trepavica. Svi će se oni zafrkavati na njegov račun do kraja radnog vremena.
Dođe do ugla ulice i zaustavi se na crvenom svjetlu semafora. Na drugoj strani ulice uzdizala se velika bijela zgrada, tvrđava od cementa i čelika, greda i staklenih prozora — uredska zgrada. Ed zastane. Možda bi mogao reći da se zaglavilo dizalo. Negdje između drugog i trećeg kata.
Na semaforu se upali zeleno svjetlo. Nitko osim Eda nije prelazio ulicu. Zakorači na pločnik na drugoj strani ulice.
Stane kao ukopan.
Sunce je naglo iščezlo. Samo čas prije je sjalo. Sad ga odjednom nema. Ed pogleda uvis. Nad njim su se nadvili sivi oblaci. Teški, bezlični oblaci. Ničeg više nije bilo na nebu. Samo neka zlokobna sumaglica kroz koju se sve činilo nejasno i mutno. Proželi su ga nelagodni trnci. Što li je to?
Nastavi nesigurno hodati probijajući se kroz maglu. Nikakva zvuka — čak ni prometne buke. Ed je panično gledao uokolo nastojeći da nešto vidi kroz maglu. Ni automobila. Ni sunca. Ničega nije bilo. Uredska se zgrada pred njim ocrtavala poput golemog duha. Bila je nesnosno siva. Nesigurno ispruži ruku i dotakne zid....

Dio zgrade se sruši. Do najsitnijih djelića. Kao da je od pijeska. Ed se tupo zagleda u hrpu sivih krhotina koje su mu se rasipale oko nogu. A na mjestu gdje je dotaknuo zgradu zjapila je golema rupa. Duboko potresen krene prema ulaznim stepenicama. Kad se popeo do kraja, stepenice popuste. Stopala mu propadnu. Padao je niz hrpu pijeska što se osipavao. To nije bio beton već krhka masa što je popustila pod njegovom težinom.
Počne se verati po hrpi pijeska i ruševina i uspije nekako ući u predvorje zgrade: Bilo je slabo osvijetljeno. Pogleda na stropne svjetiljke. Vrlo slabo su svijetljele. Posvuda se osjećao nezemaljski dah.
Opazi vratara naslonjena na tezgu. U ustima mu čačkalica, lice bezizražajno. S i v o. Sav je bio siv.
— Hej — prozbori Ed. — Što se dešava?
Vratar ne odgovori. Ed mu se približi. Dotakne mu sivu ruku, no ruka mu prođe k r o z vratarevu ruku. Šupljina.
— Nemoguće — promuca Ed.
Vratareva se ruka opusti. A onda padne na pod i razlomi se u komadiće. Sitne sive čestice. Poput prašine. Ed se sav ukoči.
— Pomoć! — poviče ne prepoznavši vlastiti glas.
Odgovora niotkud. Pogleda oko sebe. Nekoliko ljudskih likova stajalo je na drugom kraju predvorja: jedan muškarac je čitao novine a dvije su žene čekale dizalo.
Ed priđe čovjeku i dotakne ga. Ovaj se polako stropošta na pod. Prašina. Čestice. Samo gomila sivog pepela. I dvije žene su se raspale, tek što ih je dotaknuo. Tiho. Bez ikakva šuma.
Ed pronađe stepenice. Dohvati drvenu ogradu uz stepenice, čvrsto se prihvati i počne penjati. Stepenice su se pod njim urušavale. Iza njega razrovan put. Jasno su se vidjeli tragovi stopala. Lebdio je u oblacima prašine. Uspio se probiti do drugog kata.
Buljio je u hodnik, utonuo u tišinu. Vidio je sve same oblake prašine. Nigdje nikoga.
Nesigurno se uzvere na treći kat. U jednom času cipela mu sasvim propadne kroz stepenice. U zadnjem se djeliću sekunde ispravi i zakorači na slijedeću stepenicu. Pogleda na rupu za sobom i vidje da je to prostor bez dna.
Nastavi se uspinjati i nekako dogura do trećeg kata gdje mu se

nalazio ured.
Hodnik je bio mračan, u oblacima prašine. Stropne svjetiljke jedva da su svijetlile. Dohvati kvaku. Ostane mu u rukama. Ispusti je na pod pa vršcima prstiju pritisne staklena vrata. Staklo se rasprsne u sitne krhotine. Preskoči hrpu stakla i uđe u sobu.
Gospođica Evans sjedila je za pisaćim strojem. Prsti su joj bili na tipkama. Nije se micala. Bila je siva; kosa, koža i odjeća. Bila je bez boje. Ed je dotakne. Prsti mu prođu kroz njezino rame, suhu krhotinu.
Ed ustukne, samo što mu ne pozli. Gospođica Evans se ne pomakne. Pošao je dalje. Nehotice dotakne rukom pisaći stol koji se istog časa sruši i nestane u prašini. Earl Hendriks je stajao kraj prozora sa šalicom u ruci. Nepomična siva statua. Ništa se nije micalo. Nikakva zvuka. Niti života. Čitav je ured bio siva prašina bez života i pokreta.
Ed se ponovo našao u hodniku. Zatrese glavom, ošamućen. Što sve ovo znači? Da ga slučajno ne napušta razum?
Da možda...
Šum.
Ed se okrene i zagleda u sivu maglu. Neka mu se prilika užurbano približavala. Čovjek. Čovjek u bijeloj uniformi. Za njim su stizali i ostali. Ljudi u bijelom, pod punom opremom i oružjem.
— Hej! — prozbori Ed bez snage.
Ljudi stanu i rašire usta u čudu. Oči im zasvjetlucaše.
— Gledaj!
— Nešto se poremetilo.
— Jedan čovjek je još u punoj težini.
— Dohvati aparat za oduzimanje energije!
— Ne možemo nastaviti akciju sve dok...
Ljudi priđu Edu i opkole ga. Jedan od njih izvuče dugu cijev na kojoj je bilo nekoliko pipaca. Iskoči pomična antena. Upute su bile brzo izdiktirane.
Ed je polako dolazio k sebi. Obuzeo ga je jeziv strah. Panika. Dešavalo se nešto neslućeno. Mora izaći odavde. Upozoriti ljude. Pobjeći.
Okrene se i pojuri prema stepenicama. Stepenice popuste pod njegovom težinom. Osjeti da lebdi u zraku a zatim padne na hrpu prašine i nastavi se bočno kotrljati. Kada se napokon uspio uspraviti,

pohita prema prizemlju. Za njim su jurili ljudi u bijelom tegleći sa sobom svu svoju opremu i izvikujući nešto nejasno.
Dospio je na ulicu. Za njim je ostala uredska zgrada nagnuta u stranu, sva u oblacima prašine. Dotrči do ugla ulice, a ljudi u bijelom samo što ga nisu stigli. Posvuda sivi oblaci. Pretrči ulicu raširenih ruku. Stiže do pločnika na drugoj strani ulice a onda...
Zasja sunce. Topla, žuta sunčeva svjetlost ga obasja. Automobili zabrujaše. Upalila se svjetla na semaforu. Posvuda ljudi, žene, djeca u svijetloj, proljetnoj odjeći, žure, guraju se. Kupci i prodavači. Trgovine, izlozi, natpisi...
A nad glavom mu sja sunce, pravo nebo. Ed zastane, hvatajući dah. Okrene se i pogleda iza sebe u pravcu odakle je došao. S druge strane ulice nazirala se uredska zgrada — onakva kakva je oduvijek i bila. Čvrsta i postojana. Staklo i čelik na njoj bili su stvarni.
Pođe korak natrag i sudari se sa čovjekom koji je žurio.
— Hej — progunđa čovjek. — Pazite kako hodate.
— Oprostite. — Ed zatrese glavom nastojeći se sabrati. S mjesta gdje je sada stajao uredska se zgrada doimala kao i uvijek: velika, masivna, impozantna. Na drugoj strani ulice.
A samo minutu prije...
Možda mu se načas poremetio mozak. Vidio je zgradu koja se gubila u prašini. I ljude u bijelom koji su ga opkolili. Ljudi u bijelim uniformama koji su izvikivali naredbe i nosili tešku opremu.
Svakako mu se poremetilo nešto u glavi. Nije bilo nikakva drugog objašnjenja. Sporo i onemoćalo, Ed nastavi dalje pločnikom teturajući. Kretao se kao da je slijep, besciljno, izgubljen od smušenosti i tjeskobe.

Pisara su doveli do vrhovnih odaja Administracije i rekli mu da čeka. Nervozno je koračao gore-dolje ispreplićući prste, sav u agoniji iščekivanja. Skine naočale i obriše ih drhtavim rukama.
Velika neprilika. A nije bila njegova greška. No, on će snositi posljedice. Dobio je zadatak da sakupi sve one odabrane koji su se zatim trebali držati njegovih uputa. Taj bijedni pomagač u pozivanju je ponovo pošao na spavanje i on bi sada trebao za sve odgovarati.
Vrata se otvore.
— Uđite — pozove ga glas. Umoran, zabrinut glas. Tresući se, Pisar

polagano uđe dok mu se znoj slijevao niz vrat i natapao ovratnik košulje.
Starac podigne pogled do maločas uprt u knjigu. Mirno pogleda Pisara. Nabrane plave oči bile su blage. Duboka staračka blagost koja još više preplaši Pisara. Izvadi rupčić i obriše obrve.
— Čujem da je došlo do neke greške — promrmlja Starac. — U vezi sa Sektorom T 137. Radi se o jednom elementu iz jedne od priključnih četvrti grada, zar ne?
— Tako je. — Pisarev je glas bio slabašan i promukao. — Na žalost.
— Što se točno zbilo?
— Uputio sam se jutros s popisom uputa. Uglavnom s onim materijalom koji se odnosio na Sektor T 137. Dao sam upute Pozivatelju u svojoj četvrti i rekao da pozove dotičnu osobu točno u osam i petnaest, kako je bilo naznačeno u programu.
— Je li Pozivatelj shvatio važnost i urgentnost situacije?
— Jest. — Pisar je načas oklijevao. — Ali...
— Ali što?
Pisar se uzvrpolji nemoćno.
— Samo što sam se okrenuo, Pozivatelj se vratio u svoju tabu i ponovo pošao na spavanje. Bio sam zauzet provjeravajući točno vrijeme na satu. Pozvao sam u određenom trenutku ali nije bilo odgovora.
— Zvali ste točno u osam i petnaest?
— Točno u osam i petnaest. Međutim, Pozivatelj je zaspao. Dok sam ga uspio probuditi bilo je već osam i š e s n a e s t. Pozvao je, ali umjesto Prijatelja s automobilom dobili smo... službenika Osiguravajućeg društva. — Pisarevo se lice namršti. — Službenik je zadržao našeg elementa do gotovo devet i trideset. Zbog toga je i zakasnio, umjesto da je na posao krenuo prije.
Starac je nekoliko trenutaka šutio.
— Znači, element nije bio u Sektoru T 137 kada je počela koordinacija.
Nije. Stigao je oko deset sati.
— Negdje u samoj polovini procesa podešavanja. — Starac ustane i počne koračati sobom, gore-dolje, smrknuta lica, prekriženih ruku.
— Ozbiljan slučaj. U vrijeme koordiniranja Sektora svi odgovarajući elementi moraju biti uključeni u akciju. Inače, njihove orijentacije

ostaju izvan faze. Kada je taj element ušao u Sektor T 137, podešavanje je bilo u pogonu punih petnaest minuta. Element je stupio u Sektor u njegovu najvišem stupnju deenergiranja. Svemu u Sektoru bila je oduzeta energija. Lunjao je uokolo dok ga nije pronašao jedan od timova za podešavanje.
— Jesu li ga uhvatili?
— Na žalost, nisu. Odmaglio je izvan Sektora. U obližnju četvrt koja je bila u punom energetskom stanju.
— Što... što onda?
Starac zastane, lica još smrknuta. Podiže tešku ruku i prođe njome kroz sijedu kosu.
— Ne zhamo. Izgubili smo s njim svaki kontakt. Nekako ćemo ga pronaći. No, ovog je časa izvan naše kontrole.
— Što ćete učiniti s njim?
— Moramo ga pronaći i kontejnirati. Moramo ga dovesti ovamo gore. Nema drugog izbora.
— O v d j e ?
— Sad je već prekasno da mu oduzmemo energiju. Dok ga se dočepamo već će sve ispričati mnogima. A kad bismo mu potpuno izbrisali pamćenje, stvari bi se još više zakomplicirale. Ovaj put ne bi koristile uobičajene metode. Moram se osobno pozabaviti tim problemom.
— Nadam se da ćete ga uskoro uhvatiti — reče Pisar.
— Hoćemo. Angražirani su svi Promatrači. I svi Sakupljači. — Starčeve oči zatrepere. — Čak i Pisari, iako oklijevamo da li da i dalje surađujemo s njima.
Pisar šmrcne.
— Bit će mi drago kada sve ovo završi — promrmlja on.
* * *
Ruth je silazila stepenicama svoje uredske zgrade bučno udarajući potpeticama. Izašla je u grad obasjan toplim podnevnim suncem. Zapali cigaretu i požuri ulicom. Male su joj se grudi nadimale dok je udisala proljetni zrak.
— Ruth! — Ed u jednom času jednostavno stupi pred nju.
— Ed! — usklikne u čudu. — Što radiš ovdje u vrijeme...
— Dođi — Ed je zgrabi za ruku i povuče. — Idemo odavde.
— Ali što...

— Reći ću ti kasnije. — Edovo je lice bilo blijedo i namršteno. — Idemo negdje gdje možemo popričati. Nasamu.
— Krenula sam na ručak u obližnji restoran »Kod Luiea«. Tamo možemo u miru razgovarati. — Ruth bez daha požuri za njim. — O čemu se radi? Što se dogodilo? Tako si mi čudan. I zašto nisi na poslu? Da nisi... da nisi otpušten?
Prešli su ulicu i ušli u mali restoran.
Bio je gotovo pun. Ljudi su' objedovali. Ed pronađe stol na samom kraju restorana.
— Ovdje. — Sjedne naglo za stol. — Ovdje će nam biti dobro. — Ruth se spusti na stolicu do njegove.
Ed naruči kavu, a Ruth salatu, sendvič od tune, kavu i pitu od bresaka. Ed ju je gledao smrknuta lica dok je jela.
— Molim te, kaži mi — molećivo će Ruth.
— Stvarno hoćeš znati?
— Naravno da hoću. — Ruth spusti svoju malu ruku na njegovu. — Ja sam ti žena.
— Nešto se dogodilo danas. Jutros. Zakasnio sam na posao. Jedan nesretni službenik iz Osiguravajućeg društva došao je prije nego što sam krenuo od kuće i zadržao me. Zakasnio sam pola sata.
Ruth dođe do zraka.
— Douglas te otpustio? ,
— Nije. — Ed pokida papirnati ubrus na komadiće a zatim papiriće spusti u polupraznu čašu. — Jako sam se bio zabrinuo zbog tog zakašnjenja. Sišao sam s autobusa i požurio preko ulice. Opazio sam to kada sam zakoračio na pločnik ispred uredske zgrade.
— Oprosti, što t o?
Ed joj ispriča. U detalje. Sve...
Kada je završio priču, Ruth se nasloni na stolicu, blijeda u licu. Ruke su joj podrhtavale.
— Razumijem — promrmlja. — Ti si, bez sumnje, uzrujan. — Otpije malo hladne kave i nespretno spusti šalicu na tanjurić. — Koje li grozne situacije!
Ed se ispitivalački nagne prema ženi.
— Ruth, misliš li da sam poludio? Usne joj zadrhte.
— Ne znam što da ti kažem. Sve je tako čudno...
— Ha! Čudno je preslaba riječ. Gurnou sam ruke sasvim kroz njih.

Kao da su od praha. Samo sivi prah. Prašina. Likovi od prašine. — Ed uze cigaretu od Ruth i pripali je nervozno.
— Kad sam izišao iz zgrade, okrenuo sam se; bila je na svom mjestu! Uredska zgrada. Kao i uvijek.
— Bojao si se da će te gospodin Douglas izbaciti, zar ne?
— Naravno da sam se bojao i osjećao krivim. — Oči mu zasvijetliše, — Znam na što misliš. Zakasnio sam i nisam mu se usudio pokazati na oči. I tako sam doživio neku vrst psihičkog šoka. Odlutao iz stvarnosti. — Grčevito zagasi cigaretu.
— Ruth, nakon toga sam lutao gradom. Dva i pol sata. Naravno da se bojim. Vraški se bojim poći natrag.
— Zbog Douglasa?
— Ne. Zbog ljudi u bijelom. — Ed zadrhti. — Progonili su me. S onim strašnim cijevima i svom silnom opremom.
Ruth je šutjela. Napokon pogleda u muža dok su joj tamne oči sjale.
— Moraš se vratiti, Ed.
— Natrag? Zašto?
— Da bi nešto dokazao.
— Dokazao? Što?
— Dokazao da je sve u redu. — Ruth mu dohvati ruku. Moraš, Ed. Moraš se vratiti i suočiti sa stvarima. Moraš pokazati sebi da nema ničeg zbog čega bi se plašio.
— Do đavola sve! Zar nakon svega što sam vidio? Vidio sam stvarni svijet koji se raspršuje, razilazi. Vidio sam čak i ispod sebe. Sve što se stvarno tamo zbilo. I ne želim se vratiti. Ne želim ponovo vidjeti ljude od praha. Nikad više.
Ruth je uprla pogled u nj.
— Ja ću poći s tobom — reče.
— Za ime svijeta!
— Ne za ime svijeta već za tvoje dobro. Za tvoj mir. I tako ćeš lijepo vidjeti pravo stanje stvari. — Ruth naglo ustane navlačeći kaput. — Hajde, Ed. Idem s tobom. Zajedno ćemo poći u ured gospodina Douglasa. Čak ću i osobno poći s tobom k njemu.
Ed polako ustane zureći tupo u svoju ženu.
— Ti misliš da sam »skrenuo«. Da se nisam u stanju suočiti sa šefom. — Glas mu je bio tih i dubok. — Zar ne?
Ruth je već krenula prema blagajni.

— Dođi. Vidjet ćeš. Tamo će sve biti kako treba, sve na svom mjestu.
— U redu — reče Ed. Polagano ju je slijedio. — Poći ćemo tamo. Vidjet ćemo tko od nas dvoje ima pravo.
Zajedno prijeđu ulicu. Ruth je čvrsto držala Eda pod ruku. Pred njima se uzđizala~zgrada, visoka, od stvarnog metala i stakla.
— Evo je — reče Ruth. — Vidiš?
Bila je tamo. U redu. Visoka se zgrada uzdizala, čvrsta i postojana; presijavala se na popodnevnom suncu. Prozori su bliještali. Ed i Ruth stupe na. pločnik pred zgradu. Ed se sav stisne i ukoči. Noge su mu klecale pri svakom koraku.
No, ništa se ne desi. Ulična se buka i dalje čula; automobili, ljudi koji promiču u žurbi, djeca koja prodaju novine. U po bijela dana sve ono što grad nosi sa sobom: zvukove, mirise, buku. A gore, nad njihovim glavama, sjalo je sunce i nebo je bilo vedro.
— Vidiš — reče Ruth. — Imala sam pravo.
Popeli su se uličnim stepenicama i ušli u predvorje zgrade. Vratar je stajao za tezgom, prekriženih ruku, i slušao prijenos utakmice na radiju.
— Dobar dan, gospodine Fletcher — obrati se Edu. Lice mu je zadovoljno sjalo. — Tko je ova dama? Zna li vam žena za nju?
Ed se nasmije nelagodno. Pošli su prema dizalu. Pet-šest poslovnih ljudi stajalo je i čekalo. Bili su to ljudi srednjih godina, dobro odjeveni. Nestrpljivo su čekali da stigne dizalo.
— Hej, Fletcheru — reče jedan — gdje si bio čitav dan? Douglas će izludjeti.
— Zdravo Earl — promrmlja Ed. Stegne Ruthinu ruku. — Bilo mi je malo loše.
Dizalo stigne. Uđoše. Dizalo se počne uspinjati.
— Zdravo Ed — reče momak u dizalu. — Tko ti je ova zgodna maca? Zašto me ne upoznaš s njom?
— Moja žena — mehanički odgovori Ed.
Dizalo se zaustavi na trećem katu. Ed i Ruth izađu i upute se prema Douglasovu uredu.
Ed zastane i počne duboko disati.
— Čekaj. — Ovlaži usne. — Ja...
Ruth je mirno čekala dok je Ed rupčićem brisao čelo i vrat.

— Je li sada u redu?
— Daa. — Ed zakorači naprijed. Otvori staklena vrata. Gospođica Evans digne pogled i prestane tipkati.
— Ed Fletcher! Gdje ste, za ime svijeta?
— Bilo mi je slabo, Zdravo, Tome. Tom podigne glavu sa spisa.
— Zdravo, Ed.. Znaš li da je Douglas pobjesnio. Gdje si?
— Zdravo. — Ed se nesigurno okrene prema Ruth. — Mislim da je najbolje da odmah uđem u njegovu sobu i odlušam paljbu.
Ruth mu stisne ruku.
— Sve će biti u redu. Znam. — Nasmiješi se a pri tom joj zasja niz bijelih zubi. — U redu. Telefoniraj mi ako ti ustrebam.
— Svakako. — Ed je ovlaš poljubi. — Hvala ti, dušo. Mnogo ti hvala. Ne znam koji mi se đavo pomutio u glavi. Mislim da je sada već sve prošlo.
— Zaboravi na sve. Do viđenja. — Ruth izađe iz ureda i zatvori vrata. Ed je čuo kako se udaljuje prema dizalu.
— Zgodna mala — reče Jackie.
— Daa — Ed kimne popravljajući kravatu. Nevoljko pođe prema šefovim vratima nastojeći da se sabere. Nema druge, sada se s tim mora suočiti. Ruth. je imala pravo. Ali trebat će mu prilično vremena da sve rastumači šefu. Već je unaprijed vidio Douglasa, ljudinu, crvena, gruba lica.
Ed odjednom zastane pred ulazom u šefov ured. Sledi se načas. Šefov ured... pa on je drugačiji, p r o m i j e n j e n.
Oblije ga hladan znoj. Šefov je ured bio drugačiji. Polako okrene glavu promatrajući svoj ured i kolege. Stao je sve redom promatrati: pisaće stolove, stolice, police, slike.
Promjene. Male, sitne promjene. Ed sklopi oči a onda ih ponovo otvori polako. Bio je ukočen i disao je ubrzano pa mu je bilo snažno tuklo. Promijenilo se, nema sumnje. Uopće nema sumnje.
— Što ti je Ed? — upita Tom. Kolega ga je promatrao sa čuđenjem ostavljajući posao.
Ed ne odgovori. Nastavi se polako primicati šefovu uredu. Ured je bio p o m a k n u t. U to je sasvim siguran. Stvari su bile izmijenjene. Drugačije poredane. Bio je više nego siguran.
Joe Kent ga pogleda zabrinuto.
— Što je Ed? Djeluješ poput pobješnjela psa. Da nije nešto...

Ed stane promatrati Joea. Bio je drugačiji. Nikako isti. Pa što je to? Joeovo lice. Bilo je zaobljenije. Košulja na plave pruge. Joe nikada nije nosio plave pruge. Ispitivalački pogleda na Joeov pisaći stol. Hrpa papira i računa. Stol je bio sasvim drugačiji. I veći. To nije bio isti pisaći stol!

Slika na zidu. Nije bila ista. To je sasvim druga slika, u to nema sumnje. A stvari na policama... Neke su bile nove, a nekih od prijašnjih stvari više nije bilo.

Pogleda dalje, prema ulaznim vratima. Kosa Evansonove bila je drugačija, drugačija frizura. I svjetlija.

Mary kraj prozora. Sada je viša, punija. Torbica na njezinu stolu, crvena pletena torbica.

— Uvijek ste imali ovu... ovu torbicu? — upita Ed.

Mary ga pogleda. — Što?

— Torbica. I prije ste je imali?

Mary se nasmije. Koketno poravna suknju i zatrepće dugim trepavicama.

— Zašto me to pitate, gospodine Fletcheru? Što vam sad to pada na pamet?

Ed se okrene. Znao je. Čak ako i ona sama nije znala. Bila je izmijenjena: njezina torbica, odjeća, figura. Sve na njoj. Nitko, osim njega nije ništa znao. U glavi mu zazuji. Svi su sada drugačiji. Svi su bili »prekrojeni«. Ne mnogo, ali dovoljno uočljivo.

Košara za smeće. Sada je manja, nije ista. Sjenila na prozorima — bijela a ne svijetlosmeđa. Tapete na zidovima drugačijeg uzorka. Svjetiljke na stropu... Beskonačne, male izmjene.

Ed napokon ipak pođe u šefov ured. Podiže ruku i zakuca na vrata.

— Uđite!

Ed otvori vrata. Nathen Douglas ga pogleda uznemireno.

— Gospodine Douglas... — počne Ed. Kako je ušao u sobu stane kao ukopan.

Douglas nije bio isti. Ni govora. Cio njegov ured je bio promijenjen; sagovi, zavjese. Pisaći stol od orahovine a ne od mahagonija. A i sam Douglas.

Sada je bio mlađi, mršaviji. Kosa smeđa. Lice ne tako crveno. Glatko. Bez podočnjaka. Nema ni podbratka. Oči zelene, ne više crne. Bio je to drugi čovjek. Douglas — jedan drugi Douglas. U

drugačijem izdanju.
— Što je? — nestrpljivo upita Douglas. — O, to ste vi, Fletcheru? Gdje ste bili jutros?
Ed ustukne. Izađe van. Hitro.
Zalupi vratima šefove sobe. Tom i Evanosava se u čudu pogledaju. Ed prođe pokraj njih hvatajući za kvaku izlaznih vrata.
— Hej! — pozove ga Tom. — Što...
Ed požuri niz hodnik. Osjećao se jezivo. Morao je požuriti. On je vidio. Nije preostalo mnogo vremena. Pritiskom na dugme pozove dizalo. Nije ga imao strpljenja čekati. Svaki je trenutak dragocjen. Potrči niz stepenice. Stiže do drugog kata. Sve je više uplašen. Radi se o sekundama.
Sekundama!
Telefonska govornica. Uđe! Vrata se zalupe za njim. Mahnito ubaci kovani novčić u aparat i stane birati broj. Mora telefonirati policiji. Prisloni slušalicu na uho dok mu je srce lupalo ubrzano.
— Halo! — poviče očajnički. Nije bilo odgovora. Čak ni najmanjeg šuma. Ničega.
Ed kao bez glasa spusti slušalicu, Klone, poražen.
Odjednom shvati da više nije na drugom katu. Telefonska govornica se uspinjala ostavljajući drugi kat i noseći ga uvis sve brže i brže. Dizala se kat po kat, bešumno i lako.
Govornica prođe i posljednji strop na zgradi pa uvis. Na sunčevu svjetlost. Brzina se povećavala. Zemlja je bila sve udaljenija. Ulice i zgrade su svakog časa postajale manje.
Oblaci koji se stvoriše odnekud postanu neka vrst međe između govornice u zraku i zemlje. Ed zatvori oči, ošamućen i prestrašen. Bespomoćno se držao za vrata govornice.
Kabina se dizala sve brže i brže. Zemlja je sad već bila vrlo daleko. Ed grozničavo pogleda oko sebe. Gdje je? Kamo se to uspinje? Kamo ga nosi ova sila? Čvrsto je držao ručice na vratima i čekao.
* * *
Pisar potvrdno kimne glavom.
— To je on. To je taj element oko kojeg se sve ovo zbiva.
Ed Fletcher pogleda oko sebe. Našao se u golemoj sobi. Nisu se vidjeli čak ni obrisi zidova. Samo nejasne sjene. Pred njim je stajao čovjek sa spisima pod rukom i buljio u njega kroz naočale metalnih

okvira. Bio je to neki malen, nervozan čovjek, oštra pogleda, kruta ovratnika i u plavom odijelu. Na nogama crne, sjajno izglačane cipele.
A iza njega.
Jedan je starac nepomično sjedio u neviđeno velikoj stolici. Mirno je promatrao Fletchera plavim, umornim očima. Čudni trnci prođu Fletcherovim tijelom. Nije to bio strah. Prije nekakva vibracija, podrhtavanje kostiju — dubok odraz nekog neobjašnjivog strahopoštovanja izmiješanog s faseinirajućim prizorom.
— Gdje... kakvo je ovo mjesto? — upita bezglavo. Još je bio ošamućen od brzog uspona.
— Ne postavljaj pitanja! — nervozno zasikće čovječuljak udarajući olovkom o svoje spise. — Ti si ovdje da odgovaraš, a ne da pitaš.
Starac se pomakne. Podiže ruku.
— S elementom ću razgovarati nasamu — promrmlja. Glas mu je bio dubok. Odjeknuo je tako da je soba vibrirala. Eda ponovo obuze isti onaj osjećaj plahosti.
— Nasamu? — mali se čovjek makne u stranu i počne prikupljati papire i knjige. — Svakako. — Neprijateljski pogleda Eda Fletchera. — Drago mi je da je napokon u zatvoru. Sva ova gužva i muka zbog jednog...
Nestane iza vrata. Vrata se za njim tiho zatvore. Ed i Starac ostanu sami.
— Molim vas, sjednite — reče starac.
Ed pronađe stolicu, Sjedne nespretno. Vidjelo se da je nervozan. Izvadi kutiju cigareta, no opet je vrati u džep.
— Što nije u redu? — upita starac.
— Upravo počinjem shvaćati.
— A što?
— Da sam mrtav. Starac se kratko nasmije.
— Mrtav? Ne, vi niste mrtvi. Vi ste... vi ste u posjetu. Neobična zgoda, no, sve je to stjecaj okolnosti. — Nagne se prema Edu. — Fletcheru, vi ste se sami umiješali u nešto.
— Daa. — složi se Ed. — Kada bih bar znao u što. Ili: kako se to dogodilo?
— Niste vi krivi. Žrtva ste administrativne greške. Greška je učinjena iako vi niste odgovorni za nju. Međutim, vi ste u sve to umiješani. . .

— Kakva greška? — Ed prijeđe rukom preko čela. — Ja, ja... nabasao sam na nešto. Vidio sam previše. Vidio sam nešto što nisam smio vidjeti.
— Tako je — kimne starac. — Vidjeli ste nešto što niste smjeli vidjeti — nešto čega je samo nekoliko elemenata bilo svjesno, a kamo li da to još i vidi.
— Elementi?
— Službeni naziv. No, ostavimo to sada. Greška je učinjena, ali se nadamo da ćemo je ispraviti. Osobno se nadam da...
— Oni ljudi — prekine ga Ed. — Hrpe suhog pepela. Sivog. Kao da su bili mrtvi. A sve je bilojia svom mjestu: stepenice, zidovi, pod. Ali, bez imalo života.
— Tom je Sektoru bila privremeno oduzeta energija. Koordinacioni je tim tako mogao ući u zgradu i izvesti izmjene.
— Izmjene? Tako je — kimne Ed. — Kada sam se kasnije vratio sve je opet oživjelo. Ali sve je bilo drugačije, izmijenjeno.
— Koordinacija je završena oko podne. Tim je završio svoj posao i ponovo vratio Sektoru energiju.
— Shvaćam — promrmlja Ed.
— Vi ste trebali biti u tom Sektoru u vrijeme kada je počela koordinacija. Omaškom, vi niste bili tamo. Stigli ste u Sektor sa zakašnjenjem, u vrijeme same koordinacije. Pobjegli ste, a kada ste se vratili, sve je već bilo gotovo. Vidjeli ste, a niste smjeli vidjeti. Umjesto da budete svjedok, vi ste trebali biti dio koordiniranog osoblja. Poput ostalih, i vas je trebalo izmijeniti.
Edovo se čelo orosi znojem. Obriše ga. U želucu mu se pomakne nešto mučno. Bez trunka snage pročisti grlo.
— Sada mi je jasno — glas mu je bio gotovo nečujan. Opet mu trnci projure tijelom. — Trebao sam biti izmijenjen kao i ostali. Ali, pretpostavljam da je nešto krivo krenulo.
— Nešto je krivo krenulo, tako je. Došlo je do greške. A sada je iskrsnuo ozbiljan problem. Vi ste vidjeli. Sada znate previše. I niste u skladu s novonastalim izmjenama.
— Ali ja nikome neću ništa reći — promrmlja Ed. Ponovo hladan znoj na čelu. — Možete na to računati. Vladat ću se kao da sam i ja izmijenjen.
— Već ste kazali — hladno odgovori starac.

— Ja?— u čudu će Ed. — Kome?
— Svojoj ženi.
Ed zadrhti. S lica mu iščezne posljednja rumen. Sav problijedi.
— Tako je. Rekao sam.
Vaša žena zna. — Starčevo lice posta srdito.
— Nisam znao — pokuša se obraniti Ed dok ga je obuzimala panika.
— Ali, sada znam. Možete na mene računati. Možete me uzeti kao već izmijenjenog.
Staračke, plave oči gledale su ga prodirući mu durboko u misli.
— I policiji ste telefonirali. Htjeli, ste obavijestiti vlasti.
— Ali, ja nisam znao tko je izvršio promjene.
— Sada znate. Prirodni proces mora biti nadopunjen, podešen tu i tamo. Ispravke se moraju izvršiti. Naš koordinacioni tim je obavio posao od vitalnog značenja.
Edu se vrati trunka hrabrosti.
— Ta koordinacija. Douglas. Ured. Čemu sve to? Uvjeren sam da postoji neki dobar razlog.
Starac mahne rukom. Iza njega, u sjeni, pojavi se golema zemljopisna karta. Edu zastane dah. Rubovi karte se oslobode i listovi se sami počnu okretati, poput listova knjige. Ed opazi da su to sektori grada, prikazani vrlo precizno. Vidjeli su se trgovi, raskršća, ulice. Svaki je trg bio obojen drugačijom bojom. U svakom dijelu grada gorjelo je drugačije svjetlo. Ta su se svjetla neprestano izmjenjivala, paleći se i gaseći.
— Ploča sa svim sektorima grada — reče starac. — Vrlo složen posao. Baš razmišljam kako ćemo postupiti u slijedećoj akciji. Akcija je prijeko potrebna. Za sveopće dobro. Za vaše dobro.
— Izmjena u našem... našem Sektoru?
— Vaš ured i vaša poslovna jedinica bavi se nekretninama. Stari je Douglas bio oštrouman čovjek, no, sve je više postajao nesiguran. Fizička mu je kondicija naglo opadala. Za nekoliko dana Douglasu bi bilo ponuđeno da kupi veliki, neobrađeni šumski teren u zapadnoj Kanadi. Takav bi potez zahtijevao od njega najveću moguću pronicavost i domišljatost. Stariji, manje pokretan Douglas svakako bi oklijevao. A vrlo je važno da ne smije oklijevati. Mora kupiti taj teren i smjesta ga prokrčiti. Samo mlađi čovjek, jedan mlađi Douglas, prihvatio bi se tog zadatka bez oklijevanja. Kada bi se šuma

prokrčila, zemlja preorala, tada bi se pronašli izvjesni antropološki ostaci. Već su odavno tamo. Douglas će ustupiti svoju zemlju kanadskoj vladi zbog naučnih istraživanja. Ostaci koji će se tamo pronaći uvelike će odjeknuti u svijetu. Čitav lanac zbivanja će se nastaviti. Ljudi iz svih krajeva svijeta doći će u Kanadu da proučavaju iskopine. Lanac događaja će prvi put povezati neke znanstvenike. Prije no što.,se raziđu, dogovorit .će se da dopisuju. Krug će se širiti. Biti će osnovano novo udruženje. Sve više obrazovanih ljudi će se razmjenjivati. Bez obzira na porijeklo i politiku svoje vlade, oni će se zbližiti. Tako bi se mogla smanjiti mržnja među ljudima, trka za oružjem i ratovanjem. Dakle, vidite da je od golemog značenja kupovina tog teritorija u divljini Kanade. Stari bi se Douglas teško odlučio na takav pothvat. Međutim, izmijenjeni Douglas i svi njegovi izmijenjeni suradnici, pomlađeno osoblje, s entuzijazmom će prihvatiti taj posao. A tko će od toga imati koristi? Vi tamo dolje. Možda vam naše metode djeluju čudno i neshvatljivo. No, uvjeravam vas, mi znamo što radimo.
— Sada je i meni jasno — reče Ed.
— Jasno vam je. Vi znate mnogo. Više nego što biste smjeli znati. Ni jedan element ne smije posjedovati toliko znanja. Možda bih trebao ovamo pozvati jedan od koordinacionih timova.
U Edovoj glavi odvijale su se slike: gusti sivi oblaci, sivi muškarci i žene. Zadrhti.
— Gledajte — prozbori. — Učinit ću nešto. Bilo što. Samo mi nemojte oduzeti energiju. — Znoj mu je oblio lice. — Hoćete li?
Starac načas razmisli.
— Ako vam dopustim da se vratite, možete li se zakleti da nikada nećete izustiti ni jednu jedinu riječ o tome? Možete li se zakleti da nikada nikome nećete kazati što ste vidjeli?
— Svakako — usklikne Ed pun nade, dok mu se snaga pomalo vraćala. — Zaklinjem se.
— Vaša žena. Ona ne smije saznati više hi slova. Mora i dalje misliti kako je to bio rezultat psihičkog šoka, kako ste »odlutali« iz stvarnosti.
— Ona tako i misli.
— I dalje neka tako misli.
— Trudit ću se da ona misli kako je to bio mentalni poremećaj.

Nikada neće saznati u čemu je stvar.
— Sigurni ste da možete sačuvati istinu i da joj ne kažete?
— Svakako — uvjerljivo će Ed. — Znam da mogu.
— U redu. — Starac polako kimne glavom. — Poslat ću vas natrag. Ali, nikome ni riječi. Upamtite, na kraju ćete ipak doći k meni. Kao i svi ostali. Vaša je sudbina neizbježna.
— Ništa joj neću kazati — reče Ed preznojavajući se neprestano. — Obećavam. Držite me za riječ. Mogu izaći nakraj s Ruth. O tome uopće ne brinite.
* * *
Sunce je već zalazilo kada se Ed vraćao kući. U glavi mu je šumjelo od naglog spuštanja na zemlju. Na trenutak zastane na pločniku da bi povratio ravnotežu i duboko udahne zrak. Potom nastavi prema kući. Otvori vrata i uđe u svoju malenu, zelenu kuću.
— Ed! — Ruth mu pohita u susret, sva u suzama. Baci mu se oko vrata i snažno ga privije uza se. — Gdje si bio, za ime svijeta?
— Gdje sam bio? U uredu, naravno. Ruth se naglo istrgne iz zagrljaja.
— Ne, nisi.
Eda zbuni takvo reagiranje.
— Naravno da sam bio. A gdje bih bio?
— Telefonirala sam Douglasu oko tri. Rekao je da si otišao. Izašao si iz zgrade samo što sam je otišla. Ed...
Ed je nervozno potapša po ramenu.
— Polako, dušo. — Počne otkopčavati kaput. — Sve je u redu. Shvaćaš? Savršeno u redu.
Ruth sjedne na rub naslonjača. Obriše suze.
— Kad bi samo znao koliko sam brinula. — Odloži rupčić. — Želim znati gdje si bio.
Osjećajući se prilično nelagodno, Ed priđe vješalici i objesi kaput. Zatim se vrati k Ruth i poljubi je. Usta su joj bila ledeno hladna.
— Sve ću ti ispričati. Ali, kako bi bilo da prvo nešto pojedemo? Umirem od gladi.
Ruth ga je pomno promatrala. Ustane s ruba naslonjača.
— Presvući ću se i prirediti večeru.
Pođe u spavaću sobu i stane se skidati. Ed ju je slijedio.
— Nisam htio da se zabrinjavaš zbog mene — reče oprezno. — Čim

smo se danas rastali, svatio sam da si imala pravo.
— O? — Ruth otkopča bluzu, zatim suknju; skine ih i objesi o vješalicu. — U čemu sam to imala pravo?
— Pa, u vezi sa mnom. U vezi s onim što se... što se dogodilo.
Ruth ga stane promatrati navlačeći u isto vrijeme traperice.
— Nastavi.
Kucnuo je čas. Sad ili nikad. Ed Fletcher se uspravi i pažljivo počne birati riječi.
— Shvatio sam — izjavi — da je sve ono bilo plod moje mašte. Imala si pravo, Ruth. Potpuno pravo. Čak sam shvatio i koji je uzrok tom mom stanju.
Ruth navuče pamučnu majicu i zakopča traperice.
— I? Koji je uzrok?
— Premorenost.
— Premorenost?
— Potreban mi je odmor. Već godinama nisam koristio godišnji qdmor. Misli ini više nisu na poslu. Počeo sam već halucinirati. — Reče to odlučno i sigurno, no, srce mu je pri tom lupalo snažnije. — Moram otići. U brda. Na jezero, pecati. Ili... — panično se pokušavao još nečega sjetiti. — Ili...
Ruth mu se odlučno približi.
— Ed — reče oštro. — Pogledaj me u oči.
— Što ti je? — Uhvati ga panika. — Zbog čega me tako gledaš?
— G d j e s i b i o d a n a s p o s l i j e p o d n e?
Ed zadrhti.
— Rekao sam ti već. Otišao sam prošetati. Zar ti to već nisam rekao? Prošetati. Da se priberem.
— Eddie Fletcheru, nemoj meni lagati! Pouzdano znam da lažeš — Suze joj ponovo obliju lice. Grudi su joj se pod majicom stale nadimati. — Priznaj. Nisi bio u šetnji.
Ed se nemoćno nakrivi. Grašci znoja mu zasjaše na čelu. Bespomoćno se okrene prema vratima.
— Što time hoćeš reći?
Ruth bijesno žmirne crnim očima.
— Hajde! Želim znati gdje si bio. Reci mi! Imam pravo da saznam. Što se stvarno dogodilo?
Ed ustukne u panici. Sve je pošlo u krivo.

— Zaista, pošao sam...
— Reci mi! — Ruth ga dohvati za ruku. — Želim znati gdje si bio — i s kim si bio!
Ed širom otvori usta. Htio se oduprijeti, no bio je zatečen.
— Ne znam na što misliš.
— Ti dobro znaš na što mislim. S kim si bio? Kamo si pošao? Reci mi! Otkriću to prije ili kasnije.
— Nije bilo izlaza. Bio je poražen, sada je tek toga svjestan. Nije joj mogao zatajiti. Očajnički se borio da dobije na vremenu. Kad bi je samo mogao navesti da misli nešto drugo. Kad bi samo nočas posustala. Smislio bi on već nešto — neku bolju priču. Trebalo mu je samo malo vremena.
— Ruth, moraš...
Iznenada se začu neka buka i kućom se prolomi lavež psa. Ruth se nevoljko pomakne,
— To Dobbie laje. Mislim da netko dolazi. Na vratima zazvoni.
— Ostani ovdje. Odmah ću se vratit. — Ruth izadje iz sobe i uputi se k vratima. — K vragu. — procijedi kroz zube i otvori vrata
— Dobro veče. — Bio je to neki mladić koji brzo uđe u predsoblje ruku prepunih stvari. Smiješeći se, obrati se Ruth:
— Ja sam iz tvrtke koja prodaje usisavače za prašinu.
Ruth mu nevoljno uzvrati smiješak.
— Je li? A baš smo se spremali večerati.
— Samo čas. Neće to trajati dugo.
Tek tada opazi da mladić u ruci drži veliki usisivač i gomilu dodatnih cijevi koje se na njega ugrađuju. Hitro ga postavi na pod i složi na njega neke dijelove.
— Samo bih vas zamolio da tu malo pridržite dok ga ja uključim u struju.
Žurno iskopča televizijski aparat i uključi u utičnicu usisivač.
— Htio .bi demonstrirati rad usisavača na zavjesama.
— Postavi na cijev maleni dio i uputi se prema zavjesi. — Vi samo sjedite, a ja ću vam pokazivati kako funkcionira svaki dio. — Veseli mladićev glas nadjačavao je buku koju je širio usisivač — Opazit ćete...
* * *
Ed Fletcher sjedne na krevet. Rovao je po džepu dok nije pronašao

kutiju cigareta. Ruke su mu podrhtavale dok je palio cigaretu.
Nasloni se na zid, klonuo i opušten.
Pogleda uvis dok mu se na licu ocrtavala zahvalnost.
— Hvala ti — reče tiho. — Mislim da ćemo uspjeti — na kraju.
Mnogo ti hvala.

Riječ urednika

Dragi čitatelju!

Pišete mi: »Opazio sam da na prvoj unutarnjoj stranici SIRIUSA 59 piše da je naslovnu stranicu nacrtao Vjekoslav Ivezić, no pomislio sam da je to tiskarska greška, što dovoljno govori o kvaliteti naslovne stranice. Ja sam za Ivezića, uz uvjet da mu i ostale ilustracije budu na nivou one prve.« — Odgovaram Vam: Radujem se ovakvoj pohvali SIRIUSU, a vjerujem da ni Vjekoslavu Iveziću neće biti mrska. Za svaki slučaj, on je naslikao još jednu omotnu stranicu, za ovaj broj. Sto mislite o njoj?

Da nastavim u domaćem stilu: sedmi mini YU SIRIUS na stranicama ovog broja — bogatiji nego obično — sastavljen je od priča »različitog intenziteta sf«. ako se mogu tako izraziti: od onih koje su na samoj granici čiste fantastike (Tronogi blues), ili onih koje na nov i svjež način obrađuju bradate teme putovanja u prošlost, ekologije ili prvog kontakta, pa do onih i koje otkrivaju nove puteljke i po sf-u (Zaboravljeni život, Graničari).

I još o domaćim pričama: ova dva ljetna broja ne bih htio pretrpavati onim što nisu priče, pa Vas molim da uvažite taj razlog i da se strpite do rujanskog broja u kojem ćete moći pročitati ocjene svojih priča koje ste poslali SIRIUSU. (Da ne bi bilo zabune: prikaz novog Remčevog romana na posljednjim stranicama SIRIUSA je zapravo dobra sf priča! Svakako to pročitajte!)

Iako ova »riječ« nije zamišljena« kao oglasnik, molim Vas da mi oprostite nekoliko redaka iznimke; naime, uredništvu SIRIUSA je potrebno nekoliko knjiga kojih nema ni u knjižarama ni u antikvarijatima; ako ih Vi imale, dragi čitatelju, a želite ih prodati ili ustupiti SIRIUSU, ili znate gdje bi ih se moglo naći, molim Vas da mi to javite. Riječ je o tri romana što su ih zajedno napisali Z. Furiinger i M. Bjažić (Tajna stare opeke, Va-ramunga, Mrtvi se

vraćaju) te o dva romana Z. Furtingera (Prokockano nasljedstvo, Kralj podzemlja). Dakle, jeste li mi oprostili? I hvala unaprijed!
U skladu s čuvanjem prostora za što više priča, evo naprasno prekidam »riječ« — uz obećanje da ni ono u idućem SIRIUSU neće biti mnogo duža.

A dotada
ugodno ljetovanje želi
Vam (i sebi)
Borivoj Jurković

SCAN i OCR: Sekundica
Ispravka: MasterYoda
Prelom: MasterYoda
www.sftim.com

e-book:

Chita(m) 2012